

Segregació urbana i educació. Anàlisi de les desigualtats socioculturals dels barris de Lleida

Antoni GIRÓ i PARRAMONA

I S B N: 84-89727-64-3
Depósito Legal: S. 54-98

Servei de Publicacions
Universitat de Lleida

ÍNDIX GENERAL

INTRODUCCIÓ

I. MARC TEÒRIC

- 1.1. El context: el setge de l'Estat del Benestar
- 1.2. Les condicions sociohistòriques del benestar social
- 1.3. El concepte de benestar social
- 1.4. L'educació com a element fonamental del benestar social
- 1.5. L'educació com a inversió
- 1.6. Vers una ciutat educadora
- 1.7. Algunes consideracions sobre les polítiques municipals en les ciutats educadores
- 1.8. Els elements de la ciutat educadora

II. ANÀLISI DEL CONTEXT: OBJECTIUS, HIPÒTESIS I METODOLOGIA

- 2.1. Objectius
- 2.2. Hipòtesi de treball
  - 2.2.1. Hipòtesi general
  - 2.2.2. Hipòtesis específiques
- 2.3. Disseny metodològic i operacionalització de variables
  - 2.3.1. Disseny metodològic
  - 2.3.2. Les variables

III. ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA I SOCIOCULTURAL A LA CIUTAT DE LLEIDA

- 3.1. Factors socioculturals
  - 3.1.1. La situació sociocultural de la ciutat de Lleida
  - 3.1.2. Definició dels barris objecte d'estudi
    - 3.1.2.1. Discriminació estadística dels barris objecte d'estudi
- 3.2. Integració al medi
  - 3.2.1. Arribada al municipi i a Catalunya
  - 3.2.2. Nivell lingüístic
    - 3.2.2.1. Anàlisi estadística
    - 3.2.2.2. Anàlisi dels índexs lingüístics
  - 3.2.3. La població
    - 3.2.3.1. Anàlisi de la població d'acord amb l'edat
    - 3.2.3.2. Moviments migratoris

IV. ANÀLISI INFRAESTRUCTURAL DE LA CIUTAT DE LLEIDA

- 4. Els equipaments socials
  - 4.1. L'equipament social com a mitjà de promoció social
  - 4.2. L'equipament social i els estàndards urbanístics
  - 4.3. Interrelació dels equipaments socials
  - 4.4. Inventari d'equipaments socials de caràcter públic a Lleida
    - 4.4.1. Anàlisi de la situació actual

V. ANÀLISI DE LES FORMACIONS VEÏNALS A LA CIUTAT DE LLEIDA

- 5.1. El moviment veïnal: característiques
- 5.2. Naixement i evolució de la participació veïnal a Lleida
- 5.3. La participació institucional: la FAV i l'Ajuntament de Lleida
- 5.4. Participació i solidaritat: quina és la situació actual de l'Associacionisme Veïnal?

VI. ANÀLISI DELS BARRIS DE LLEIDA

- 6.1. Introducció
- 6.2. LA MARIOLA
  - 6.2.1 La població
  - 6.2.2. Els nivells socioinstructius
  - 6.2.3. Integració al medi
  - 6.2.4. Alternativa sociocultural
- 6.3. CENTRE HISTÒRIC
  - 6.3.1. La població
  - 6.3.2. Nivells socioinstructius
  - 6.3.3. Adaptació al medi
  - 6.3.4. Incidència social de l'escola
  - 6.3.5. Alternatives socioculturals
- 6.4. PARDINYES

[6.4.1. La població](#)
[6.4.2. Nivells socioinstructius](#)
[6.4.3. Integració al medi](#)
[6.4.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.5. BALÀFIA](#)
[6.5.1. La població](#)
[6.5.2. Nivells socioinstructius](#)
[6.5.3. Integració al medi](#)
[6.5.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.6. SECA DE SANT PERE](#)
[6.6.1. La població](#)
[6.6.2. Nivell socioinstructiu](#)
[6.6.3. Integració al medi](#)
[6.6.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.7. CAPPONT](#)
[6.7.1. La població](#)
[6.7.2. Nivells socioinstructius](#)
[6.7.3. Integració al medi](#)
[6.7.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.8. LA BORDETA](#)
[6.8.1. La població](#)
[6.8.2. Nivells socioinstructius](#)
[6.8.3. Integració al medi](#)
[6.8.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.9. ELS MAGRANERS](#)
[6.9.1. la població](#)
[6.9.2. nivells socioinstructius](#)
[6.9.3. Integració al medi](#)
[6.9.4. Alternatives socioculturals](#)
[6.10. Reflexions globals sobre els barris objecte d'estudi](#)
[VII. VERIFICACIÓ DE LES HIPÒTESIS](#)
[VIII. CONCLUSIONS](#)
[IX. BIBLIOGRAFIA](#)
[X. ANNEXOS](#)

"La pobresa econòmica engendra pobresa educativa que engendra pobresa econòmica, que engendra dependència que engendra pobresa econòmica i educativa, en un continu cercle tancat d'engendrar"
M. Rein (1970)

INTRODUCCIÓ

Aquesta investigació s'ha d'entendre com el resultat d'una experiència vital, encara que dura, que vaig tenir com a director d'una escola situada en un barri marginal de la ciutat de Lleida. L'any 1982 iniciava la tasca al capdavant del Col·legi Públic Santa M. de Gardeny, situat en els blocs Juan Carlos del barri de la Mariola. El centre recollia la població escolar dels blocs i la majoria de la del barri de la Mariola amb un percentatge elevat de nens d'ètnia gitana. Hi havia, també, alumnes de fora del barri, les característiques dels quals, tot i aquesta circumstància, no eren essencialment diferents a les de la resta. La precarietat econòmica i l'atur, la desestructuració familiar, una escala de valors que no s'adeia amb la realitat escolar, la manca de perspectiva i d'ambició cap al futur eren els trets definitoris d'aquell tipus de població. En aquells moments, l'Administració va considerar que aquestes escoles havien de tenir una atenció particular i, així, Sta. M. de Gardeny va ser catalogada com escola d'acció especial.

Viure cada dia aquesta realitat i intentar, alhora, dur a terme una acció terapèutica sobre aquest tipus de població va motivar que intentés esbrinar més a fons les causes que s'amagaven darrera tota aquesta problemàtica. Tal vegada per un efecte de trasllat, vaig començar a interessar-me no només pels factors que incidien en la sociabilitat dels nens o en el seu rendiment escolar, sinó per altres factors de caràcter més general que, al meu parer, podien millorar el benestar dels ciutadans d'aquella zona. Eren factors com ara els efectes de la distribució geogràfica de la població, la seva capacitat d'adaptació i/o d'arrelament al medi, etc.

Contràriament a algunes opinions prou generalitzades que menyspreaven la relació entre els factors de distribució espacial, el nivell d'estudis de la població o el mateix coneixement del català, l'anàlisi de les dades censals relacionades amb aquests aspectes va evidenciar que la distribució de la població no responia a fets de caràcter aleatori, sinó que a més dels factors econòmics que tradicionalment es consideraven com l'única causa de la diferència, també s'observava com altres de tipus cultural, com els nivells d'instrucció, el coneixement del català o les xarxes associatives s'interrelacionaven. El fet és que quan en manca algun, o tots, això afavoreix l'aparició de nuclis amb forts desequilibris socioculturals que, alhora, queden palesos en el rendiment escolar dels nens.

A mesura que les dades prenen consistència, el pes del factor capital cultural esdevenia més i més important fins a convertir-se, gairebé, en l'eix central de la investigació. Un treball, aquest que havia de tenir com a marc referencial la ciutat i que no volia quedar reduït només a un objecte d'estudi teòric, sinó que pretenia ser un projecte d'intervenció; objectiu aquest que al final ha determinat en gran mesura la utilització reiterada del terme ciutat educadora.

El marc de recerca va esdevenir tan novedós i ampli que difícilment hem pogut trobar articulat prèviament un marc teòric que donés sentit a tot el ventall d'elements factors que volíem posar en relació.

Bàsicament, de manera implícita apareix la punyent i polèmica idea de l'Estat del Benestar. Què és? quines concepcions teòriques s'adiuen més al problema que plantejem? Aquestes qüestions ens han permès analitzar concepcions teòriques i revisar, alhora, els autors que les han formulat fins ara. Alhora, el pes específic relatiu a aspectes com ara la instrucció o la capacitat d'arrelament al medi mitjançant el coneixement del català, ens ha dut a l'estudi de la idea de capital cultural desenvolupada per Bourdieu (1979). Ens hem posicionat, així, críticament envers factors que hem anat descobrint, la influència dels quals tot i ser evident ha estat poc, o gens, reconeguda oficialment. El tercer element de repte ha estat plantejar la idea de ciutat educadora; repte en la mesura que ha estat una dificultat el fet de ser un concepte poc estudiat i sobre el qual l'apartat bibliogràfic existent és escàs. Així, ens vam haver d'inspirar en la Carta de les Ciutats Educadores, document editat al 1990, a Barcelona, en el I Congrés de Ciutats Educadores.

Per tant, el marc teòric i el marc empíric s'han anat desenvolupant paral·lelament. Tot i així, cal dir d'entrada que aquesta tesi és fonamentalment un estudi empíric que pretén analitzar de manera rigorosa els déficits socioculturals de la ciutat i que alhora pretén actuar de suport per a un posterior disseny de programes d'intervenció concrets.

Creiem que el probable desequilibri entre l'apartat teòric i el d'anàlisi empírica queda resolt per la profunditat i amplitud de les dades estadístiques. En aquest sentit, som conscients que cada una de les parts podria constituir, al seu torn, un objecte d'estudi propi. Tot i així, si una tesi és un treball que ha d'obrir camins pensem que, en aquest sentit, aquesta compleix del tot aquest propòsit. No s'ha d'entendre, per tant, com un treball acabat sinó com un treball que s'inicia.

La metodologia emprada ha estat fonamentalment la quantitativa ja que hem cregut que era la més adient a l'hora d'elaborar una radiografia de la ciutat. Tot i així, hem hagut de superar nombrosos problemes com la utilització del Padró de 1986 actualitzat el mes de novembre de 1990, com a conseqüència de la migradesa de les dades recollides en el Padró fet al 1991 -que només aporta informació sobre l'edat, l'arribada al municipi i els nivells d'instrucció- i la dificultat d'aconseguir altres dades agrupades per barris com per exemple el percentatge d'aturats. Referent a aquest punt, l'Institut d'Estadística presenta les dades del cens de 1991 agrupades per districtes i, encara que acumulem els percentatges dels diferents districtes amb criteri de barris, hem pogut

constatar la no coincidència de les seves dades amb les del cens municipal. Pel que fa a l'estat de la qüestió en referència al naixement i evolució del moviment veïnal, hem utilitzat les entrevistes en profunditat amb els líders veïnals més significatius que des dels inicis d'aquest moviment a la ciutat hi han estat treballant.

L'estudi es va iniciar al 1988 amb la recollida i anàlisi de les dades censals alhora que s'elaborava un primer esquema dels principals components de l'aparat teòric. El tractament estadístic de les dades, l'elaboració d'índexs i tot el procés de correlacions va estar força feixuc i lent al llarg de dos anys. La realització l'any 1990, per part de l'Ajuntament de Lleida, d'una enquesta a la ciutat ens va permetre conèixer l'estat de l'associacionisme a la ciutat i les principals demandes que feien els veïns per poder millorar la seva qualitat de vida. De manera paral·lela vam dur a terme unes entrevistes amb els líders de les associacions de veïns més significatives per tal de conèixer més a fons la seva problemàtica. La necessitat de relacionar les infraestructures de la ciutat amb els nivells associatius ens va obligar també a realitzar una anàlisi del tipus d'infraestructures existents i, d'altra banda, elaborar el que és la primera classificació o inventari dels equipaments de la ciutat.

Les conclusions d'aquesta primera fase ens va permetre constatar l'existència a la ciutat de vuit barris (els Magraners, Secà de Sant Pere, Centre Històric, Balàfia, Pardinyes, la Bordeta i Cappont) amb dèficits socioculturals específics, tant d'ordre cultural com d'ordre infraestructural. Tot seguit vam analitzar amb especial atenció totes les dades referents als nivells d'instrucció, desfasament maduratiu, atur, edat, equipaments socials de cadascun d'aquests vuit barris que es van convertir en l'objecte d'estudi.

Amb els resultats trobats al llarg de l'any 1992 i el primer semestre de 1993 vam elaborar una primera redacció que amb posterioritat hem anat revisant i completant successivament. L'objectiu era donar coherència al macroestudi estadístic i, alhora, preparar propostes d'intervenció. I això per l'enfocament d'aquesta tesi que pretén, sobretot, fer una reflexió a fons i pragmàtica sobre què suposa el desenvolupament de l'Estat del Benestar en vincular els nivells d'escolarització formals amb els no formals, els moviments culturals dels barris i l'associacionisme donant un pas més enllà en la simple extensió dels nivells d'escolarització per tal de desenvolupar un estat de consciència cívica capaç de transformar els elements de la ciutat en nuclis d'educació permanent dels seus habitants.

En el desenvolupament d'aquesta tesi he comptat amb la col·laboració, el suport incondicional, la crítica constructiva i les aportacions personals d'una colla de persones que han contribuït a fer-la realitat.

Vull agrair des d'aquestes línies la direcció, l'esforç, la voluntat i la cordialitat manifestada pel director de la tesi, el doctor Joan Vilagrasa i Ibarz, que ha reconduït amb sàbia paciència totes les meves limitacions i m'ha ajudat a arribar al moment present.

El meu agraïment per l'ajut desinteressat, pel material i informació aportats pel doctor Luís Samper i Rasero. Al doctor Juan Pedro Marin Sanchez per haver-me conduït en tota la part estadística i al doctor Lluís Flaquer per haver-me encoratjat amb la seva actitud comprensiva a continuar el treball i finalitzar-lo.

També l'agraïment a la doctora Dolors Mayoral i Arqué pel seu suport moral i professional donat generosament, a la Sra. Francesca Sanvicen per haver tingut una cura especial en la correcció i a la Sra. Lluïsa Peña i Cardeñas que amb la seva paciència i constància ha fet que la tesi tingui una presentació molt digna.

I. MARC TEÒRIC

1.1. El context: el setge de l'Estat del Benestar

El qüestionament constant al que s'ha sotmès l'Estat del Benestar arreu del món, des de les diferents postures polítiques, socials i econòmiques, ha provocat una crisi de desconfiança ideològica entre les forces polítiques que governen el món en l'actualitat. Així als EUA, per exemple, adduint la permanent contradicció entre drets socials i llibertat individual, els neoconservadors han abandonat, a la pràctica, el principi de garantir un nivell de vida mínim entès com a dret social. D'aquesta manera el Senat i el Congrés, amb majoria republicana, han proposat reduir els fons per a l'assistència sanitària dels vells, els nens i les dones embarassades. També han sofert conseqüències similars els medicaments dels pobres i dels aturats, i els programes d'higiene i salut laboral dels treballadors. Per contra, mentre s'han reduït aquestes despeses socials han augmentat substancialment les despeses militars.

Un altre fet rellevant i a tenir en compte és la incitació permanent a la divisió de la classe treballadora que ha anat perdent la seva capacitat adquisitiva. L'acusació més freqüent que s'ha fet és que els únics beneficiaris de les prestacions socials que fa l'Estat són, fins ara, els negres, hispans o altres grups minoritaris. Això ha motivat l'aparició de forts components de xenofòbia ja que, en darrer terme, la culpa s'imputa a la mateixa classe a la qual s'ha considerat incapaç d'eleva el seu propi nivell de vida (Navarro, 1995)¹.

Les concepcions d'aquest pensament liberal, que considera l'Estat del Benestar com una causa important de la lentitud del creixement econòmic i de l'augment de l'atur, s'exporten al món occidental durant els anys vuitanta i noranta.

Aquest plantejament ha provocat que les societats desenvolupades atribueixin a la despesa "desproporcionada" inherent a l'Estat del Benestar la seva problemàtica econòmica. El major creixement econòmic i menor atur als EUA respecte els països de la Unió Europea, s'han atribuït, per exemple, al fet que als estats americans hi ha una menor protecció social. Així, diversos governs europeus estan seguint polítiques de debilitament de l'Estat del Benestar, cosa que comporta un cost social elevat per als sectors populars i urbans.

El terme protecció social s'utilitza amb gran variabilitat de significats. Així, pot abastar des de les transferències socials, els serveis socials i la seguretat social, fins a les regulacions que protegeixen els treballadors o les que regulen les contribucions socials empresarials. En general, als EUA hi ha menys protecció social que als països de la UE capdavanters en el desenvolupament d'aquests drets.

Quant a la flexibilitat laboral, ens trobem amb una diversitat similar. En termes estrictament econòmics, la flexibilització del mercat laboral suposa l'adaptabilitat d'aquest mercat a les variacions del context econòmic tant en la producció com en el consum. Ara bé, el terme flexibilitat laboral s'ha utilitzat també per definir els canvis en la força laboral que es requereixen per augmentar la seva productivitat, cosa que pot fomentar una estabilitat laboral que va en contra de la concepció de flexibilitat que identifica aquesta amb una major facilitat d'acomiadaments, i una major precarietat.

Aquest estat de coses ha creat una insatisfacció en aquelles polítiques públiques de restricció de la protecció social i flexibilització laboral, fet que ha originat dos posicionaments diferents i contraposats. El primer, considerar aquelles polítiques com a insuficients, és a dir, no desenvolupades amb la intensitat i extensió necessàries. Segons aquest posicionament, les esmentades polítiques de restricció de la protecció social i d'increment de la flexibilitat laboral haurien de continuar evolucionant i expandint-se.

Tanmateix, cal fer una reflexió al voltant d'aquests temes. Comparem la taxa d'atur i la taxa de creixement del PIB -entès com el creixement de l'ocupació multiplicat pel creixement de la productivitat del PIB- entre els EUA i Europa entre 1960 i 1990.

---

¹ NAVARRO, V. 1995.- *La Polarización política en Estados Unidos*« El País (27-7-95) Barcelona.

País	1960	1968	1979	1990
EEUU	5,4	3,5	5,8	5,4
OCDE Europa	2,9	3,4	5,7	7,8
Alemanya	1,0	1,2	3,3	6,2
França	1,4	2,7	5,9	9,0
Gran Bretanya	1,3	2,1	4,6	5,5
Itàlia	5,5	5,6	7,6	10,8

Taula 1-1. Taxa d'atur (1960-1990)

Font: OCDE, Historical Statistics, 1960-1990 (París, 1992), Taules 2.15 i 3.1.

País	1960-68	1968-73	1973-79	1979-90
EEUU	4,5	3,2	2,4	2,6
OCDE-Europa	4,7	4,9	2,6	2,3
Alemanya	4,1	4,9	2,3	2,0
França	5,4	5,4	2,8	2,1
Gran Bretanya	3,0	3,4	1,5	2,1
Itàlia	5,7	4,5	3,7	2,4

Taula 1-2. Taxa de creixement del PIB (1960-1990)

Font: OCDE, Historical Statistics, 1960-1990 (París, 1991), taula 2.15.

Observem que als EUA les taxes d'atur van fluctuant durant aquest període, amb una lleugera disminució als anys 80, després d'haver arribat a l'índex d'atur més elevat l'any 83, mentre que, com deiem abans, les taxes d'atur a Europa augmentaven en tots els països. Europa viu un fort augment de l'atur durant els anys 1974-1985 i una certa davallada durant el període 1986-1990, i torna a augmentar durant el quadrienni 1990-1994.

Quant al creixement econòmic, la taxa d'increment del PIB va disminuir en la majoria dels països de l'OCDE, mentre que als EUA va créixer lleugerament durant els vuitanta. Ara bé, quan s'analitza el període 1979-1990, el creixement econòmic per càpita és semblant als EUA i l'OCDE-Europa. Així que el creixement econòmic dels estats d'Amèrica es va basar més en el creixement de la feina per càpita que a l'OCDE-Europa, mentre que la contribució a aquest creixement econòmic amb l'increment de la productivitat per càpita és superior a l'OCDE-Europa². En realitat, la taxa de creixement de la productivitat per treballador va ser més baixa a Amèrica que a Europa. Així doncs, la taxa de creació de llocs de treball és més elevada als EUA però la seva taxa de productivitat és més petita que l'europea, tal com es reflecteix en la taula següent:

² El creixement del PIB és igual al creixement de la feina multiplicat pel creixement de la productivitat del treball. Als EUA, el creixement del PIB va respondre primordialment a un creixement de la feina mentre que a l'OCDE-Europa ha respost sobretot a un augment de la productivitat del treball.

	EUA	OCDE-EUROPA
Creixement del PIB per càpita	1,6	1,7
Creixement de la feina per càpita	0,6	0,3
Creixement del PIB pe treballador	1,0	1,4

Taula 1-3. Taxa de creixement del pib per càpita, de feina per càpita i del pib per treballador (1979-1990)
Font: OCDE, Statistics 1960-1990 (París, 1992), taules 3.2 i 8.7.

En definitiva, tant als EUA com a l'OCDE-Europa -països amb polítiques liberals o neoliberals- el manteniment de la taxa d'atur i la productivitat del treball van suposar una davallada més o menys intensa dels serveis de l'Estat de Benestar.

En segon lloc l'esquerra no ha estat capaç d'oferir alternatives polítiques solvents a aquesta situació, tot i que, tal com planteja Mishra (1993)³ en països com Àustria, Suècia o Noruega on s'ha dut a terme una aproximació pragmàtica que ha integrat el capitalisme i certs components de l'Estat del Benestar, l'atur no ha crescut en excès. Alhora, s'hi han mantingut els serveis universals i la pobresa només ha augmentat lleument, tot i que, allà on ha predominat, l'èmfasi en els drets socials individuals, els principis fonamentals de la justícia social han començat a trontollar (Roberti, 1993)⁴. Afegim, a més, a aquests factors, l'actual divorci entre la política i l'economia que ha ignorat i/o subestimat els possibles costos macro i microeconòmics de les polítiques socials, tot preferint mesures per a l'acció immediata a polítiques de prevenció. Tot plegat ha provocat finalment la decadència de la idea de Benestar Social.

És per això que les polítiques del món desenvolupat provoquen un desencís en la ciutadania ja que veuen l'estructura i els instruments polítics molt allunyats de la seva realitat i que no responen a les pròpies necessitats i problemes. Les forces polítiques i socials han de recobrar el discurs polític pro-Estat del Benestar tot afavorint l'equitat i el benestar social.

Considerada aquesta situació de desencís, la pregunta immediata és com trencar el cercle viciós de la pobresa i de la marginació, cada vegada més gran no solament en els països pobres sinó també en les nostres ciutats. Com diu Vilagràsa (1990)⁵, a mans del capitalisme la política urbanística ha generat elements de segregació social urbana, ja que la renda del sòl també s'entén com una variable de diferenciació social. Queda palès que l'habitatge és un factor del tot relacionat amb altres com l'ocupació i l'educació. D'acord amb el mateix autor, el concepte segregació social urbana remet, en les anàlisis clàssiques, a la idea de mosaic urbà, on la ciutat es compon de diferents àrees i barris que mantenen una certa homogeneïtat social: nivells instructius, atur, renda... Aquesta imatge de l'estructura urbana queda matisada amb una realitat en la qual sovintegen àrees fortament segregades, de característiques socioeconòmiques i culturals molt homogènies, amb altres àrees on existeixen uns índexs d'heterogeneïtat i mescla elevats.

També cal aprofundir en la integració del ciutadà al medi, mitjançant el nivell de coneixement del català i el temps d'estada a Catalunya, en el nivell d'equipaments socials i el grau d'associacionisme. Aquests factors ens han de permetre veure d'una manera global la ciutat, com a escenari dels processos d'estratificació socioeconòmica i d'exclusió social, caracteritzats per una diferenciació territorial dels nivells educatius dels seus habitants, és a dir del seu capital cultural.

1.2. Les condicions sociohistòriques del benestar social

El concepte benestar social té el seu origen en la Revolució Francesa, es desenvolupa amb el capitalisme i s'amplia amb la Revolució Industrial, moment en el qual n'apareixen de nous com industrialització, evolució tecnològica, sistemes de producció, proletariat i urbanització de les ciutats. Amb la conjunció d'aquests nous elements s'origina una diversificació en el treball. Durkheim, (1893)⁶ ho exposa en aquest sentit en la seva

³ MISHRA, R. (1993).- «*El Estado de Bienestar después de la crisis: los años 80 y más allá*». En Rafael Muñoz de Bustillo (compilación). Alianza Universidad. Madrid.

⁴ ROBERTI, P. (1993).- «*Reflexiones críticas sobre los principios e instrumentos del Estado de Bienestar*» con referencias al caso italiano». En Rafael Muñoz de Bustillo (compilación). Alianza Universidad. Madrid.

⁵ VILAGRASA (1990).- *Creixement urbà i agents de la producció de l'espai. El cas de la ciutat de Lleida 1940-1980*. Institut Cartogràfic de Catalunya.

⁶ DURKHEIM, E. (1893). *La división del trabajo social*. (Ed. Castellana, 1987). Ed. Akal Universitari. Madrid.

concepció de "solidaritat orgànica". Aquest autor entén que aquest tipus de solidaritat es desenvolupa en les societats on hi ha una forta divisió social del treball, és a dir en societats industrialitzades, on cadascun dels individus té una capacitat d'acció pròpia però alhora manté relacions d'interdependència i coordinació amb la resta de l'estructura.

Diverses són les conseqüències d'aquests canvis a finals del segle XX. En primer lloc la diversificació i jerarquització dels llocs de treball i no només en l'esfera productiva posa en qüestió la tradicional divisió marxista de classes socials que agrupa els individus, fonamentalment, en dues classes: la burgesia i el proletariat. Precisament aquests dos factors, diversificació i jerarquització, provoquen l'existència de molts llocs de treball ocupats per individus que sense posseir capital econòmic desenvolupen càrrecs de gestió i d'organització de personal. Es consolida així una classe mitjana composta d'una manera molt heterogènia. En segon lloc, l'expandiment dels sistemes de desregulació i l'expansió econòmica provoquen que apareguin multitud de sistemes abstractes, burocràtics, mediatitzats per la intervenció de l'Estat que augmenta progressivament el radi de l'esfera del seu control. Ja a principis del segle XX, Weber (1964)⁷ parlava de racionalisme burocràtic en un intent de justificar la necessitat de regular àmpliament les estructures econòmiques, socials i polítiques.

A aquests factors afegim el creixement del sector serveis (terciari), fins i tot del quaternari (investigació i desenvolupament I+D), la revolució informàtica i l'extensió de noves tecnologies, així com la professionalització creixent de la força laboral. En definitiva, l'aparició de l'anomenada societat de la informació ha tingut, com a conseqüència paradigmàtica i inesperada, la deslegitimació del Welfare State. En altres paraules, la majoria satisfeta de la societat -els 2/3 que estan integrats i paguen impostos- es rebel·la contra la utilització estatal dels impostos en benefici dels "desfavorits" (aturats, gent gran, malalts, marginals...) produint la insubordinació de les classes mitjanes, o dit d'una altra manera una crisi fiscal de l'Estat del Benestar (Samper, 1990)⁸.

Conseqüentment, aquesta resistència ve determinada per la pèrdua del poder adquisitiu i en definitiva de la qualitat de vida del ciutadà. Els paràmetres que la caracteritzen són, bàsicament, socioeconòmics perquè pertanyen a una o altra de les classes socials, estrats o altres categories del sistema d'estratificació de la societat cultural que afecta, una o altra manera, les diferents esferes de la vida de les persones.

D'acord amb Weber (1964), aquestes repercussions les podem resumir, d'una banda, en la disminució de les probabilitats i oportunitats de vida, ("Lebenschancen"), que es tradueixen no solament en guanyar diners sinó en l'augment de les millores de l'expectativa de vida, referent a la salut o en un major accés a l'educació formal... De l'altra en el "descens" d'estatus, òbviament de marcada naturalesa socioeconòmica, com a criteri social diferenciador d'un grup, i que provoca una modificació en l'estil de vida, és a dir en la ideologia, els valors, les pautes de consum, el lleure...

En definitiva, com diu Weber (1964), les classes socials s'organitzen segons les relacions de producció i adquisició de béns, mentre que els grups d'estatus s'organitzen segons els principis del consum i els sistemes específics de viure. Dit d'una altra manera: les classes socials procedeixen de l'esfera de la producció i participació en la distribució de la plusvalua, alhora que repercuteixen sobre les oportunitats vitals, mentre que els grups d'estatus tenen una dimensió més subjectiva, relativa a l'honorabilitat i el prestigi, i es tradueixen en estils de vida concrets.

A més, paradoxalment, la intervenció estatal en benefici de les minories ha produït com a efectes "perversos" tant als EUA com a Europa el retorn dels particularismes ètnics, religiosos, de gènere... Es a dir, els estatus adscrits, cosa que ha portat com a conseqüència la pèrdua d'importància dels estatus adquirits. En resum: el sistema d'estratificació social de les societats industrials avançades o de la modernitat avançada, està format per un variat i complex conjunt d'elements, com ara:

1. Els agrupaments d'estatus. Actualment, els més rellevants són els que s'estableixen sobre bases "racials" (diferències fenotípiques) i/o ètniques (culturals) -com, per exemple, "països" versus gitans; sobre la base del gènere (homes versus dones), i sobre els grups d'edat (cohorts generacionals).

2. Els estatus (o blocs d'estatus) manifestats a través d'estils de vida diferents que comparteixen, però, interessos polítics semblants. Per exemple, els pagesos (propietaris agropequaris autònoms) respecte dels treballadors de banca o els professionals sanitaris.

3. Les classes socials pròpiament dites, les quals, com afirmen Weber i Marx, es fonamenten en el lloc que ocupen en el sistema dels mitjans de producció. Per exemple, els empresaris versus els obrers.

Durkheim contraposa en aquesta obra els conceptes de poca solidaritat mecànica i solidaritat orgànica. La solidaritat mecànica es produeix en les societats on hi ha poca divisió del treball com és el cas de les societats primitives i tribals.

⁷ WEBER, M. (1964).- *Economia y Sociedad. Esbozo de sociología comprensiva*. F.C.E. México.

⁸ SAMPER (1990).- *Estratificación social, clases sociales y educación*. en FERMOSO, «Soc. de la Educación». Alame.

Aquestes tres dimensions conviuen simultàniament, és a dir, les classes socials NO han desaparegut. Així encara, algunes noves formes de desigualtat -per exemple, la cada vegada més significativa jerarquia de credencials educatives- són més pertinents si les enfoquem des del paradigma weberianà a què hem fet referència més amunt.

Les conseqüències immediates dels factors que acabem de comentar són:

1. La necessitat d'apropriar-se dels sistemes simbòlics com a mecanismes de control i poder social. Weber (1964) avança la idea de capital cultural com el factor essencial que permet l'accés als sistemes simbòlics diferencials. Aquest concepte és reprès posteriorment per Bourdieu⁹, bàsicament en *La distinción: criterio y bases sociales del gusto*. En aquesta obra, per a l'autor, que usa per a la seva teorització múltiples dades empíriques, els individus ja no són només classificables pel seu capital econòmic sinó també pel seu capital cultural.

2. La utilització dels diplomes, títols i altres credencials acadèmiques com a criteri predominant en la legitimitat de les desigualtats socials. En la dita societat informacional, corporativa, meritocràtica i tecnocràtica, cada cop més les diferents dimensions de la desigualtat (poder, prestigi, diners i privilegis) es justifiquen a partir de la jerarquia educativa. El coneixement, especialment acreditat mitjançant certificats d'instrucció formal, esdevé l'element clau de la riquesa tant a nivell col·lectiu com, especialment, a nivell de les diferències individuals (Giner, 1994, Flecha, 1990). Quan parlem de col·lectivitat, aquí ens referim als països desenvolupats i tecnològicament avançats versus els països atrapats en el cercle viciós del retard i el desenvolupament econòmic i cultural.

Voler equilibrar, doncs, tots els estaments socials implica analitzar les variables que intervenen en el procés de vertebració i cohesió social, cosa que suposa considerar:

1. La dificultat per realitzar canvis universals que afectin un gran nombre de persones.
2. L'arbitrarietat de l'indicador social (renda per càpita, esperança de vida, índex de felicitat subjectiva, taxa d'estudiants universitaris...)
3. La dificultat de la selecció de factors determinants que siguin necessaris per engegar un procés de canvi.

1.3. El concepte de benestar social

El benestar social es genera a partir de l'aplicació de polítiques que tenen com a resultat canvis econòmics i socials que produeixen en cada moment les normes adequades que permeten disminuir o alleugerir, si més no, les necessitats, per exemple la malaltia i l'atur. L'Estat del Benestar també intenta controlar la riquesa excessiva i, al mateix temps, evitar la misèria.

El concepte de benestar social implica:

1. El benestar físic, és a dir la salut.
2. El benestar material, és a dir, la prosperitat.
3. El benestar intel·lectual, és a dir l'autoestima.

Pel que fa al benestar material i intel·lectual, l'educació -entesa en el sentit més ampli del terme- aconsegueix la seva finalitat essencial en proveir als individus del capital cultural¹⁰ necessari per poder desenvolupar-se des del punt de vista personal i professional. Alhora, ha de proporcionar una major consciència social millorant els nivells de relació i solidaritat amb els altres. Tanmateix, però, existeixen altres definicions del concepte benestar social. Moix Martínez (1986)¹¹ diu que el benestar ha d'ésser humà i ha de comprendre d'alguna manera el de les persones més properes. Aquesta idea implica que qualsevol interferència amb la família o els més pròxims pot ésser un factor de desequilibri, de "perill", del propi benestar.

Així, també el benestar social havia estat entès abans del segle XX com una aplicació de la legislació vigent que consistia a demanar auxili per al major nombre d'indigents possible, és a dir, els drets dels pobres, dels minusvàlids i dels desemparats. Aquesta seria la concepció de benestar social expressada per Kadushin (1972)¹². En concret, aquest autor afirma que el concepte de benestar social emprat de manera restringida en algunes economies de mercat cobreix tan sols aquells programes i serveis que estan pensats per satisfer les necessitats dels pobres, els minusvàlids, els que tenen dependència, els que pateixen privació, els alienats, els desviats i els desavantatjats. En contraposició a aquesta teoria, el benestar social suposa exigir als poders públics aquells serveis que s'han creat per tal que els membres de la societat no caiguin en la pobresa.

⁹ BOURDIEU, P. (1979).- *La distinción: criterio y bases sociales del gusto*. Ed. Taurus Humanidades. Madrid.

¹⁰ Alguns sociòlegs com Bourdieu (1979) expressen el caràcter restringit de la formació acadèmica quant a l'acumulació del capital cultural.

¹¹ MOIX, M. (1986).- *Bienestar Social*. Ed. Trivium. Madrid

¹² KADUSHIN, A. (1972).- *Developing Social Policy in conditions of dynamic change*. V.s. committee Report, XVI th Internacional Conference on social welfare. The Hague Netherlands

Titmuss (1971)¹³, al seu torn, aporta una altra definició. Ell proposa tres models: el residual, el de la realització personal, o realització laboral, i l'institucional redistributiu. Mentre que la concepció residual implica la mínima intervenció de l'Estat i considera que la família i el mercat són els mecanismes "naturals" per atendre les necessitats de les persones; l'institucional implica -i en això Titmuss coincideix amb Wilensky i Lebeaux (1965)¹⁴- l'extensió dels serveis de benestar com a funcions normals en l'anomenada societat industrial moderna. Finalment també l'ONU (1970)¹⁵ ha definit el concepte i el seu objectiu bàsic com el desenvolupament de la capacitat productiva per tal de tenir i mantenir un nivell de vida òptim, mitjançant una acció cooperadora que permeti millorar les condicions econòmiques i socials.

Per tant, el benestar social s'ha de fonamentar en:

1. Alleugerir la situació personal de cada un dels ciutadans, per tal que es puguin adaptar al seu entorn social.

2. Desenvolupar la seva capacitat productiva. Equilibrar l'estat físic (salut) - material (prosperitat), i mental (universalització de l'educació).

En definitiva, les accions engegades pels poders públics han de permetre un increment de la qualitat de vida d'acord amb l'evolució social.

1.4. L'educació com a element fonamental del benestar social

Una anàlisi dels factors que podem considerar causa i/o conseqüència de la pobresa ens permet classificar-los en dos grups: El primer grup fa referència a l'especial dificultat que tenen els individus sotmesos a condicions econòmiques precàries o de misèria per accedir a uns nivells adequats d'instrucció. D'entrada, tot i que la Constitució assegura la igualtat en l'educació, s'evidencien diferències importants entre la tipologia d'escoles -pública, privada- i la manera com estan distribuïdes geogràficament. Per això cal reflexionar sobre el principi d'igualtat d'oportunitats davant l'educació. Dificilment podrem parlar d'igualtat real en educació si no s'assoleix un dels objectius que han de determinar la política educativa dels poders públics d'una societat democràtica: la igualtat d'oportunitats de tots els alumnes per a l'accés a una educació de qualitat segons les pròpies capacitats.

Pel que fa al nostre país, ningú no posarà en dubte que les desigualtats econòmiques, socials i culturals condicionen l'exercici del dret a l'educació. Tothom està d'acord també que el sistema educatiu hauria de tenir en compte aquesta realitat i col·laborar eficaçment per tal de compensar les desigualtats injustes a través d'un repartiment més equitatiu dels recursos. Tot i que és evident que el sistema educatiu no pot tenir la pretensió d'aconseguir un igualitarisme utòpic entre tots els ciutadans, igualitarisme basat en una igualtat inicial o natural que no existeix.

Davant aquesta realitat, com cal plantejar el principi de la igualtat d'oportunitats en educació? Massa sovint, els poders públics consideren que la igualtat d'oportunitats en l'àmbit de l'educació està directament relacionada amb la "igualtat de mitjans", la "igualtat de criteris", la "igualtat de propostes educatives" i, en el fons, amb la "igualtat dels centres escolars" del mateix nivell d'ensenyament, amb la finalitat d'aconseguir que tots els alumnes d'una mateixa edat rebin la "mateixa educació" i, d'aquesta manera, es neutralitzin les desigualtats existents entre ells.

Al nostre entendre, el principi d'igualtat d'oportunitats comporta, també, que tots i cada un dels alumnes que freqüenten el mateix centre escolar rebin dels educadors l'orientació necessària per créixer i madurar d'acord amb la seva pròpia capacitat. És a dir, tots els alumnes han de tenir igual possibilitat de desenvolupar les seves

---

¹³ TITMUSS, R. (1971). *Commitment to welfare, unwin University Books*. Allen and Unwin. Ltd. London. Titmuss defineix així l'estat de benestar social residual: «Es controlar les persones desviades o dependents i/o aliviar la seva situació d'alguna manera, com un acte de caritat pública o privada».

¹⁴ Wilensky manifesta que hi ha dues concepcions de benestar social als EUA: la residual i la institucional. La primera manté que les institucions de benestar social haurien d'entrar en el joc quan les estructures normals d'oferta, família i mercat fallen. La segona, en canvi, contempla els serveis de benestar social com funcions normals d'avantguarda de la moderna societat».

WILENSKY, H.L., LEBEAUX, C.N. (1965).- *Industrial Society and Social Welfare*. The Free Press. Nueva York.

¹⁵ L'ONU diu que benestar social és una activitat organitzada que es proposa potenciar la mútua adaptació dels individus i del seu entorn social. Aquest objectiu s'aconsegueix mitjançant l'ús de tècniques i mètodes que estan pensats per capacitar les persones, grups i comunitats per tal de fer front a les seves necessitats i resoldre els seus problemes d'adaptació a un model canviant de societat, mitjançant l'acció cooperadora per tal de millorar les condicions econòmiques i socials.

U.N. (1970).- *The development of National Social Welfare programmes*. New York.

aptituds i d'avançar al llarg del procés educatiu segons les característiques i disposicions particulars. En aquest sentit, igualtat d'oportunitats per a tothom no suposa donar a tots els alumnes d'una mateixa aula les mateixes orientacions i posar a la seva disposició els mateixos mitjans, amb la intenció de superar les desigualtats existents entre ells. Ben al contrari: el principi d'igualtat d'oportunitats suposa assegurar a tots els alumnes d'un grup-classe les mateixes possibilitats d'ésser diferents, de manera que cadascú pugui prosseguir els estudis segons les seves aptituds. Per tant, el principi d'igualtat d'oportunitats en educació no té res a veure amb el concepte d'"uniformitat" en les propostes, ni amb la pretensió d'assolir els mateixos resultats amb tots els alumnes, per tal de neutralitzar les "desigualtats" existents entre aquests.

El principi d'igualtat d'oportunitats es refereix, més aviat, al concepte d'igual dignitat de tots els alumnes, dignitat que comporta que tots puguin exercir per igual el dret a l'educació i, per això mateix, el dret a l'ajuda que necessiten per al seu creixement personal. Alhora, també, que el sistema educatiu i els centres d'ensenyament estiguin en condicions d'oferir-los aquesta ajuda sense discriminar ningú per cap motiu, fet que suposa que aquells alumnes que tinguin menys capacitat rebin més ajuda dels educadors. Això, però, no ha de comportar que als altres se'ls impedeixi l'exercici dels seus drets o se'ls negui les ajudes que necessitin per al desenvolupament de les pròpies capacitats. Només d'aquesta manera es podran compensar desigualtats injustes sense incórrer en noves injustícies.

Si aprofundim en el principi d'igualtat d'oportunitats podem veure una doble crítica: d'una banda la sociogràfica, és a dir una crítica de la sociologia empírica personificada en autors com Halsey (1971), Coleman (1966) o Carabaña (1983). Tots aquests sociòlegs reformistes coincideixen a assenyalar les contradiccions entre la retòrica política i les desigualtats de fet; és a dir critiquen les seves imperfeccions i limitacions, però salven el principi teòric de la igualtat d'oportunitats com a ideal positiu però no aconseguit. Així doncs cal diferenciar la igualtat d'oportunitats d'accés, de la igualtat d'oportunitats ("outputs") escolars. La primera és necessària però insuficient, ja que en realitat el simple accés de tots els nens a l'escola no garanteix, donades les desigualtats d'origen, una efectiva igualtat d'oportunitats d'aprenentatge. Resulta obvi que, a despit de la retòrica política, parlar d'igualtat d'oportunitats a tots nivells en el nostre país sona a broma, ja que aquesta no és solament el resultat d'una educació gratuïta, homogeneïtat dels currículums, escola única...

De l'altra, la crítica "socioideològica" o pròpiament sociològica, que fan autors com Bourdieu o Passeron, (1970). Al marge de les contradiccions entre el discurs educatiu oficial i la misèria real de l'escola, aquesta perspectiva aprofundeix en la dimensió ideològica del principi d'igualtat d'oportunitats en sentit genèric. Bàsicament la idea de la igualtat d'oportunitats es relaciona amb l'"ethos" de la petita burgesia: competitivitat, individualisme, pautes de gratificació diferida... Reflecteix, i per tant afavoreix, el sistema de valors característic de les classes mitjanes, en especial el de les noves classes mitjanes.

Altament, l'èmfasi en el concepte igualtat d'oportunitats forma part d'un conglomerat ideològic segons Lerena (1980) més ampli i molt més antic: l'essencialisme biologicista. La clau de l'esmentada "metafísica" no és sinó la preocupació per reduir les diferències socials a diferències biològiques. La seva funció no és altra que legitimar les desigualtats socials com una simple manifestació de fenòmens naturals, val a dir inevitables. D'aquesta manera el veritable origen de l'estructura de classes, els processos productius i les relacions de poder queden emmascarats i les desigualtats de riquesa, poder i prestigi es converteixen en diferències legítimes. Així, un cert grau de mobilitat social, canalitzat a través de les diferències en rendiment escolar, que són les úniques realment "objectives", assegura un millor funcionament de la reproducció social. La meritocràcia escolar no sols no corregeix la desigualtat originada, sinó que la legitima. Això ens remet a les funcions reals de l'aparell escolar: reclutament i selecció social, inculcació ideològica, legitimació i reproducció de les estructures socials.

Lligat amb l'anterior formant part d'un segon grup de causes, hi ha una sèrie de factors essencials de caràcter socioantropològic que deriven de l'escala de valors del propi grup familiar i altres agències socialitzadores. La família no concep l'escola com un mitjà d'ascensió social i a més considera que els fills han de contribuir a alleugerir la penúria econòmica familiar. D'ací que el nombre de fills d'aquests nuclis sobrepassi la mitjana, dit d'una manera planera, els fills han de mantenir els pares. Consegüentment l'educació queda relegada a un segon terme. Per tant, un altre punt a considerar és que la pobresa genera uns valors immediats que tendeixen a cobrir les necessitats primàries. L'educació no es vol veure com un mitjà per accedir a una situació de treball millor en el futur.

L'enquesta metropolitana de Barcelona (1990)¹⁶, referent a les despeses de les famílies d'acord amb la seva categoria social, reforça el que acabem de dir en els apartats anteriors.

---

¹⁶ VVAA. (1990). *Enquesta Metropolitana de Barcelona*.

DESPESES MENSUALS ESCOLARS	CATEGORIES ALTES	CATEGORIES BAIXES	CATEGORIES MIDANES	TOTAL
NO DESPESES	27,1	44,1	52,1	45,6
< 7.500 PTA	11,7	17,7	24,5	20,3
7.500 - 15.999 PTES	15,9	16,7	13,9	15,3
16.000 - 35.999 PTA	21,8	14,6	5,9	11,2
36.000 - 55.999 PTA	12,3	2,5	0,9	3,2
> 56.000 PTA	7,2	1,5	0,3	1,6
TOTAL	100	100	100	100

Taula 1-4. Despeses mensuals escolars per categories socials.

Font: Enquesta Metropolitana de Barcelona (1990)

Constatem que les categories baixes acumulen un 52,1% de població que no fa cap despesa mensual i que un 24,5% ho fa per sota de les 7.500,-ptes, mentre que en les categories altes el 40% de la població realitza una despesa superior a 16.000,-ptes. Aquestes dades indicades en el quadre anterior reforcen la idea que en les categories baixes cal cobrir primerament les necessitats bàsiques de subsistència. És per això que s'utilitzen aviat els fills i se'ls obliga a treballar d'hora, sovint en males condicions, perquè aportin un sou que pal·liï la necessitat econòmica de la família. L'educació continua quedant relegada a un segon terme. Finalment, des d'aquesta mateixa perspectiva socioantropològica, aquests grups de població viuen sempre el present immediat i no senten la necessitat de planejar el futur ja que la seva escala de valors és diferent a la d'una societat estàndard. Conceben l'escola com aquella institució que ha d'aportar els mínims, és a dir: llegir i escriure, no com una institució que els ha d'ajudar a situar-se socialment. Per aquest motiu, quan ja saben llegir i escriure creuen que l'escola ja ha acomplert la seva missió i en molts casos l'abandonen abans d'haver completat el cicle. També existeixen uns factors psicològics de por a enfrontar-se amb situacions excessivament complicades o desconegudes, fet que implica que es repleguin en ells mateixos.

Per tant, si resumim el que acabem de dir, podem plantejar l'existència d'una manca d'aptituds (estructures cognitives) perquè no s'han desenvolupat ni actituds (valors) de la cultura escolar, és a dir és més un xoc o conflicte cultural que una manca o dèficit verbal intel·lectual o d'informació, fet que provoca:

- Dificultats d'adaptació al medi escolar.
- La no concepció de l'escola com un mitjà que facilita l'ascensió social.
- La baixa rendibilitat de la inversió pública en educació en aquests tipus de població.

1.5. L'educació com a inversió

Tot i les consideracions que acabem de realitzar, l'educació és l'únic sistema capaç de provocar una ruptura d'aquestes condicions. Becker G.S. (1983)¹⁷ diu que l'ensenyament és considerat com un instrument al servei de la prosperitat econòmica d'un país, una inversió en "capital humà". És interessant aprofundir en el plantejament d'aquest autor sobre l'ensenyament com a inversió en capital humà, tot seguint les teories de Schultz (1985)¹⁸ el qual correlaciona el capital humà amb el capital físic i, en conseqüència, amb el creixement econòmic d'una ciutat o d'un país. Schultz (1985) reprèn la teoria basant-se en la forta recuperació de l'economia europea després de la Segona Guerra Mundial. Aquest autor afirma que els termes humà i capital són molt adequats ja que fan referència a aquelles satisfaccions o guanys que pot obtenir l'home si realitza una inversió adequada en educació. Segons Schultz el capital humà és un conjunt d'atributs qualitius adquirits per la població, que són valuosos i que poden ésser augmentats per mitjà de la inversió apropiada. D'acord amb aquesta teoria, l'educació com a eina bàsica del desenvolupament d'un ciutadà o d'un poble, hauria d'exigir del

¹⁷ BECKER, G. (1983). *El capital humano: un análisis técnico y empírico referido fundamentalmente a la educación*. (versión española de Marta Casares y José Vergara). Madrid. Alianza, 1993. pàg. 284

¹⁸ SCHULTZ, Th. (1985). *Invirtiendo en la gente: la cualificación personal como motor económico*. Barcelona. Ariel. 1985.

poder públic, en qualsevol del seus nivells -local, autonòmic o estatal- una política d'inversió dintre de l'àmbit educatiu. Una inversió que ha de donar com a resultat el desenvolupament integral, amb una educació formal de qualitat i solidària amb la realitat que ens envolta i una educació no formal que permeti a la ciutadania una evolució constant, i un veritable creixement econòmic en funció del capital humà generat. Clara Eugènia Núñez (1993)¹⁹ en el seu estudi sobre " L'alfabetització i el desenvolupament econòmic a Espanya: una visió a llarg termini" manifesta que hi ha una correlació significativa entre el capital humà, mesurat amb les taxes d'alfabetització, i el desenvolupament econòmic, estimat en renda per càpita.

Tot i així existeixen opinions segons les quals, com diu Manuel Clemente (1986)²⁰, la teoria del capital humà, complementada per plantejaments com el de la competència perfecta i l'anàlisi marginalista entre salaris i productivitat, col·loca les persones en un escenari idíl·lic on el treballador ofereix la seva qualificació -adquirida mitjançant inversions en formació acadèmica o professional- que és retribuïda per compensar els costos que ha tingut en adquirir-la l'empresa es guia per la productivitat esperada o el potencial del treballador. Aquest escenari teòric que es justifica amb els creixements econòmics, es desmunta amb la crisi econòmica i l'aparició del caràcter estructural de l'atur.

En conseqüència, front les teories excessivament economicistes del capital humà, Gil (1994)²¹ apunta que té dues dimensions: una macroeconòmica i una altra microeconòmica. Pel que fa a la primera, l'augment de la despesa pública i privada en educació a nivell nacional, implica conjuntament amb altres inversions un augment de la renda nacional. En referència a la segona, l'augment dels anys d'educació en el terreny individual provoca un augment de la productivitat futura del treballador i alhora un increment dels ingressos.

Des d'una òptica sociològica la idea és una fal·làcia ja que l'ocupació no depèn únicament i exclusiva del grau d'estudis assolit sinó que cal tenir en compte altres factors com, per exemple, l'origen familiar, tal com queda reflectit en la Taula 1-5:

---

¹⁹ NUÑEZ, CL., TORTELLA, Gr. (1993). *La maldición divina. Ignorancia y atraso económico en perspectiva histórica*. Alianza Universidad. Madrid.

²⁰ CLEMENTE, M. (1986). *Problemática actual sobre formación profesional y empleo*. Madrid. OEI.

²¹ GIL, F. (1994). *Teoría sociología de la educación*. Ed. Amarú. Salamanca.

ANALF Y SENSE EST.		PRIMARIS		SECUNDARIS		F.P.		UNIV. MEITJANS		UNIV. SUPERIOR		TOTAL
Mils	%	Mils	%	Mils	%	Mils	%	Mils	%	Mils	%	Mils
5016,8	75,43	6095,1	52,07	3240,9	40,44	486,4	27,79	421,7	32,05	191,0	18,02	15451,9
1378,5	20,73	4348,7	41,42	3814,8	47,60	1022,9	58,45	790,3	60,06	764,5	72,11	12619,8
255,6	3,84	761,1	6,50	958,4	11,96	240,7	13,75	103,8	7,89	104,7	9,88	2424,3
6650,9	100	11704,9	100	8014,1	100	1750,1	100	1315,8	100	1060,2	100	30496,0

Taula 1-5.. Distribució de la població amb diferents nivells d'estudis segons la situació al món del treball.
Font: CIDE. *Las desigualdades en la Educación en España*. (Madrid, 1992), taula III.20-

Segons la teoria del capital humà, a un grau més elevat d'instrucció hauria de correspondre un grau més elevat d'ocupació.

Tanmateix, els percentatges d'actius aturats en els nivells universitaris ens mostren justament l'altra cara de la moneda. A més, si realitzem una anàlisi diacrònica dels anys vuitanta als noranta, observem que els percentatges d'actius ocupats (6,06%) no difereixen notablement dels actius aturats (4,32%), fet que ens demostra, un cop més, que no existeix una relació tan directa entre un aspecte i l'altre.

	ADULTS			ACTIUS			OCUPATS			PARATS	
	1980	1985	1990	1980	1985	1990	1980	1985	1990	1980	1985
s	23,07	23,03	21,80	14,12	12,02	10,86	14,35	12,36	10,92	12,50	10,80
e	53,79	49,74	38,38	58,60	47,29	37,29	60,20	50,00	38,42	47,51	37,45
	21,07	32,03	36,33	23,92	46,07	46,07	22,00	32,77	44,59	37,16	48,14
ior	2,03	2,88	3,48	3,36	5,78	5,78	3,44	4,86	6,06	2,83	3,61

Taula 1-6. Evolució de la distribució de la població adulta, activa, ocupada i parada segons el nivell d'estudis.

Font: CIDE. *Las desigualdades en la educación en España*. (Madrid, 1992), taula III.21.

En termes generals es pot dir que cada cop es demana un major grau d'estudis per a llocs de treball qualificats, tot i que aquests no són garantia suficient per accedir a un bon lloc de treball. Així ho demostren els percentatges de la taula anterior referits als nivells d'ocupació o d'atur de les diferents categories instructives. A tall d'exemple, els que tenen estudis secundaris són els que presenten proporcionalment un augment més considerable d'aturats fet que pot ser degut a la massiva concentració de persones en uns nivells d'estudis sense una sortida molt especialitzada -el fet d'haver arribat a COU no suposa haver-se especialitzat en res- o bé en la massiva concentració de dones en aquests nivells. Com ha posat de manifest Ramon Flecha (1990), l'expansió educativa en termes d'increment de titulats mitjos i superiors no ha comportat una igualació de les oportunitats educatives. D'una banda, alguns d'aquests certificats, sobretot els de carreres més curtes o de menys dificultats, es devaluen.

Això comporta, expressat en termes econòmics, que el valor de canvi que tenen per accedir a una feina estable i ben remunerada queda reduït.

D'altra banda, el creixement educatiu merament quantitatiu -prolongant només l'escolaritat obligatòria, per exemple- genera un augment de les deficiències d'educació bàsica. El resultat és una societat dual, en la qual una minoria sobrequalificada i elitista que realitza tasques intel·lectuals contrasta amb una massa creixent d'empleats semi-qualificats condemnats a tasques rutinàries, sense possibilitats de promoció o d'autonomia, amb el risc cada vegada més creixent de la precarietat laboral. Amb les noves tecnologies -automatització del treball- es produeix el declivi de la classe treballadora "tradicional" (assalariats poc qualificats del sector industrial). A més, caldria afegir-hi un tercer col·lectiu: els exclosos, aquells que des de fa temps anomenem "nova pobresa", els nivells de formació dels quals solen ésser pràcticament nuls.

A més, nombroses investigacions en sociologia de l'educació, han demostrat en diferents contextos internacionals que el principi d'igualtat d'oportunitats ha estat una fal·làcia fins i tot en plena hegemonia de l'Estat de Benestar (Bourdieu i Passeron 1966, Coleman 1968, Bowles i Gintis 1972, Lerena 1976). En aquest sentit, tot i que s'ha produït un augment de la igualtat d'oportunitats pel que fa a l'educació, no ha implicat una major mobilitat social, ja que l'accés a una ocupació determinada no depèn únicament i exclusiva dels nivells instructius adquirits, sinó també d'altres variables com l'origen social.

De tota manera, malgrat les teories de la reproducció cultural, cal possibilitar a la família, al barri i a la ciutat l'accés a una educació que ha de permetre desenvolupar hàbits de comprensió i d'integració social. El repte està en buscar fórmules que superin determinades actuacions polítiques adreçades a pal·liar els dèficits momentàniament, com ara les subvencions, ajuts familiars..., sense estudiar els problemes de fons i sense crear uns mecanismes de compromís social que obliguin a trencar aquestes rutines que actuen com a cercles viciosos. En altres paraules, no n'hi ha prou amb un simple creixement quantitatiu del sistema educatiu sinó que les noves polítiques educatives han de caracteritzar-se per donar un impuls imaginatiu vers noves estratègies de transmissió cultural: en definitiva cal una reforma més qualitativa.

Per tant, s'ha de considerar com a necessària l'educació formal o acadèmica i l'educació no formal, éssent totes dues essencials per a poder produir un efecte positiu de canvi. En aquest darrer punt, considerem que l'educació social és el repte a partir del qual han de treballar els polítics tot superant la concepció restringida d'Estat de Benestar²² que ha de potenciar els mitjans que assegurin una vida urbana adequada. No n'hi ha prou amb què la ciutat sigui físicament atractiva, en aquests moments caldrà descomposar-la en unitats a l'escala humana, per tal de facilitar el civisme i la urbanitat en el tracte i en les relacions interpersonals, amb la finalitat que pugui esdevenir una veritable *ciutat educadora*, entenent-la des de tres perspectives, com diu Trilla (1993)²³, la ciutat com a context d'educació (aprendre en la ciutat); la ciutat com a mitjà o vehicle d'educació (aprendre de la ciutat) i, finalment, la ciutat com a contingut educatiu (aprendre la ciutat).

En aquesta ciutat educadora cal crear una nova ètica, i una concepció de la justícia social amb un sentit objectiu d'exigència, on la convivència humana s'ordeni de manera que quedi sempre a salvar la possibilitat d'augmentar els valors humans, i que es pugui fer possible en tot moment el lliure perfeccionament integral de la persona o en sentit subjectiu, com la virtut que ordena l'home per tal de fer possible el lliure perfeccionament integral dels altres homes i dones.

---

²² L'estat del benestar tracta de fer la vida, en una societat de masses, físicament i econòmicament segura. L'estat post-welfarista haurà de fer front al problema, més difícil, de tornar-la més civilitzada socialment, més plena personalment i més agradable ambientalment. En una paraula, haurà de fer-la, des de tots els punts de vista, més rica i més humana.

MOIX, M. (1986). *Bienestar Social*. Ed. Trivium. Madrid.

²³ TRILLA, J. (1993). *Otras educaciones. Animación sociocultural, formación de adultos y ciudad educadora*. Ed. Anthropos. Barcelona

1.6. Vers una ciutat educadora

Les ciutats, en els darrers anys, han experimentat unes transformacions molt significatives en els plans generals d'urbanisme que executen. En el seu interior, però, encara existeixen barris on els desequilibris socials són manifestos. El fil argumental sobre el qual es fonamenta el creixement de les noves ciutats no ha de sostenir-se només en factors d'indole econòmica o purament urbanístics, ja que aquests van acompanyats per tota una sèrie de característiques "auxiliars" que a manera d'exigències tàcites poden funcionar com a principis de selecció o d'exclusió reals, sense estar mai formalment enunciats.

Bourdieu (1979) en el seu permanent desig de trencar amb les errades cròniques retorna novament a idees ja analitzades en *La distinción. Criterio y bases sociales del gusto* i realitza una interessant anàlisi de les relacions entre les estructures de l'espai social i les estructures de l'espai físic. Respecte d'aquest darrer, enuncia dos conceptes: el de lloc -referint-se a la localització de cada individu en un punt de l'espai donat i la posició, ordre o jerarquia, que l'individu hi ocupa-, i el d'espai respecte a l'extensió o volum que ocupa. D'aquesta manera els individus, posats en relació amb l'espai social i amb els objectes de l'esmentat espai, es converteixen en agents socials propietaris de propietats classificatòries que es caracteritzen per la seva posició respecte d'altres llocs i per la distància que els separa. Així, mentre l'espai físic es defineix per l'exterioritat mútua, l'espai social pot manifestar-se de quatre maneres diferents:

1. En forma d'oposicions espacials, per exemple referides a la tipologia de l'habitatge que es posseeix.
2. Per la jerarquia: en una societat jeràrquica tot és en un sentit vertical; en aquest cas s'estableix una distància social en l'espai emmascarada sota un cert aire de naturalitat.
3. Per la possessió de capital, sota la forma de les més diverses espècies, que es manifesta no solament en relació a un espai físic apropiat, sinó també amb una distribució de béns i serveis privats i públics.
4. Per la posició dels agents, és a dir, pel lloc de l'espai físic on estan situats en les seves localitzacions temporals o permanents, i per la posició o el lloc a l'espai que ocupen les seves possessions denominat "space consuming", sense oblidar que l'ostentació d'espai és símbol de poder.

Morfològicament, l'espai social és absorbit per l'espai físic que actua com un contenidor d'individus, d'activitats i de relacions en el qual es troben distribuïts béns i serveis, agents individuals, grups dotats de possibilitats d'apropiació de recursos que provoquen que diferents espais socials se superposin i es concentrin en zones determinades. Per tot plegat podem dir que les estructures de l'espai físic que constitueixen distàncies espacials són mediacions de les distàncies socials que l'individu integra en forma d'estructures mentals i en sistemes de preferències. Els moviments dintre d'aquest espai físic indiquen moviments dintre d'aquest espai social com poden ésser els d'ascensió, declivi, entrada, sortida o acostament i allunyament en relació al lloc central valorat.

Bourdieu diu que segons com són els llocs i les places de l'espai social objectivat el profit que se'n treu pot adoptar diferents variants: de localització, com les rendes, si estan situats dins d'espais rars i desitjables; de posició, o d'ordre simbòlic, si el que es posseeix és una propietat distintiva; d'ocupació, si se'n manté algú altre o altres exclosos i a distància. En síntesi, la segregació espacial augmenta la diferència en les oportunitats d'accés als equipaments socials i culturals. Alhora les xarxes familiars es fan febles degut a la distància que existeix entre les llars dels més joves i les dels més grans, especialment per les classes socials amb menys recursos amb la consegüent pèrdua d'estabilitat emocional. Paral·lelament es produeix un augment de distàncies entre el lloc de treball i el de residència fet que agreuja la situació anterior.

Si no existeix un camp d'actuació que aglutini la ciutadania al voltant d'un projecte de ciutat, ens podem trobar amb una ruptura de la xarxa social, que provoqui:

1. Una progressiva diferenciació dels grups socials.
2. Un procés d'individualització familiar.
3. Una disminució dels nivells de qualitat del benestar social.

Als fets anteriors se n'afegeixen altres, de factors, com la globalització de l'economia, i per tant la pèrdua del control directe, i el creixent protagonisme de la política local, ambdós aspectes del tot relacionats entre si (Alabart, Garcia i Giner, 1994)²⁴ En la ciutat, les tensions entre les classes socials, matisades pel repartiment del poder polític i els drets dels ciutadans, es manifesten en relació a la capacitat que tenen els ciutadans a organitzar-se les seves vides de manera individual o col·lectiva i a accedir als centres de decisió. Aquestes tensions varien d'intensitat i característiques segons les forces socials presents en cada ciutat.

És per això que les ciutats han de generar en la seva transformació, veritables accions educatives, en què les seves actuacions estiguin encabides en un projecte pedagògic i d'abast social, en el qual el benestar del ciutadà vingui donat per una política urbanística que permeti a tothom el desenvolupament de les activitats professionals, lúdiques, esportives i culturals. Tanmateix, però, engregar un projecte, engregar una acció a les

---

²⁴ ALABART, A., GARCIA, S., GINER, S. (1994).- *Clase, poder y ciudadanía*. Ed. Siglo XXI de España. Madrid.

ciutats constitueix un fet socioeducatiu d'abast global que comporta nombroses dificultats, sobretot perquè no produeix resultats immediats.

1.7. Algunes consideracions sobre les polítiques municipals en les ciutats educadores

Davant la diversitat d'estímuls que produeix la nostra societat ens hem de preguntar, quins mecanismes s'han de generar perquè aquesta sigui educadora?

Considerem que la llibertat i la diversitat sociocultural han d'atendre els interessos dels ciutadans, i els programes produïts per les accions polítiques han de revertir sobre la convivència ciutadana per tal d'augmentar els nivells de benestar social. La mateixa dinàmica de la ciutat ha de produir la xarxa d'activitats que potenciïn la dinamització sociocultural, com un factor de solidaritat social i com a motor de desenvolupament integral, creant les motivacions socioeconòmiques i polítiques, gràcies a les quals un projecte pedagògic pot esdevenir un projecte social. En conseqüència, la ciutat ha d'establir uns recursos educatius que podrien concretar-se en els següents punts:

1. Generar un contacte directe entre la realitat del moment, la incidència dels canvis socials permanents que genera el context i la realitat exterior, a fi d'avaluar constantment l'actitud ciutadana com a element que ha de contribuir a corregir les desigualtats en la promoció cultural de la ciutat.

2. Potenciar les idees i les actituds espontànies dels ciutadans, ja sigui de manera individual o col·lectiva mitjançant les organitzacions on estiguin aglutinats. Cal desenvolupar, així, una veritable democràcia cultural fonamentada en la participació, la creació de programes puntuals adreçats als barris o a la ciutat en general, i desterrant el consumisme cultural teledirigit i basat en el rendiment immediat, típic de la democratització cultural.

3. Despertar la necessitat d'una autoavaluació d'un component metacognitiu que ajudi el subjecte a tenir idees útils no solament sobre com es comporta el món, sinó també sobre com funciona la seva manera de ser i actuar personals. (Alfieri, 1990)²⁵.

4. Procurar tenir una cultura consolidada, tot exigint als poders públics que preservin la identitat com a poble, valorant els costums i afavorint l'intercanvi cultural.

5. Crear una dialèctica constant i interactiva entre tota la societat, a fi que el pensament i l'acció siguin elements de solidaritat i tolerància. Cal considerar com a pròpies les iniciatives que genera la ciutat, des de les més progressistes a les més populars, fomentant un diàleg fecund entre els seus ciutadans.

Amb aquests plantejaments i partint de la realitat momentània, es podrien realitzar petits avenços mitjançant una política municipal compensadora de desequilibris socioculturals i amb un treball interdisciplinari o interdepartamental que generés una acció globalitzada i no sectària. Massa sovint els plantejaments sectorials originen desigualtats, ja que s'engeguen programes amb unes anàlisis apriorístiques restringides. Una ciutat és una realitat de conjunt amb uns objectius globals prioritaris. Les macroàrees han d'afavorir el tractament de programes que han d'arribar al fons de la situació, i han de permetre una avaluació externa molt més acurada, tot facilitant el pas de la macroanàlisi a la microsolució. Per tant, la ciutat, entesa així com a realitat global, pot generar benestar social en el sentit més ampli i, com a conseqüència immediata, transformar la ciutat en una veritable ciutat educadora.

1.8. Els elements de la ciutat educadora

Els recursos, tan de caire infraestructural i econòmic com humans, han de ser tractats globalment. Els responsables polítics han de definir els eixos d'actuació i els tècnics han de desenvolupar els processos més adients partint d'una objectivació dels següents elements:

1. Els programes polítics que han de definir els objectius prioritaris a curt, mig i llarg termini a la ciutat.
2. El marc de cooperació entre el municipi i la xarxa social de la ciutat.
3. La cooperació interinstitucional per tal d'evitar duplicitat de serveis.
4. Els recursos adequats per tal d'aplicar els programes definits.
5. La interdisciplinarietat dels programes que han de contemplar factors d'urbanisme, de sanitat, d'ensenyament, de cultura, de lleure i finalment dels serveis socials.
6. Altres elements com l'escola, la família, els mitjans de comunicació de masses, les indústries educatives i de lleure, i les fundacions socials que incideixen en el camp del consum i de la producció cultural.

---

²⁵ ALFIERI, F. (1990). *El paper de les institucions locals en el sistema formatiu integrat*. I Congrés de Ciutats Educadores. Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Un treball seriós ha de permetre aconseguir els objectius de la Carta de Ciutats Educadores (1990)²⁶: *"La ciutat enfocarà les oportunitats de formació amb visió global. L'exercici de les competències en matèria educativa s'ha d'efectuar dins del context més ampli de la qualitat de vida dels infants, la justícia social i la promoció dels joves"*.

La sociologia educativa ha d'estimar els instruments de la política social destacant els valors, els interessos i les accions per tal de projectar-los a la realitat quotidiana i així donar vida al projecte social de la ciutat. Perquè, en definitiva, com diu la Carta de les Ciutats Educadores (1990): *"la ciutat ha d'afavorir la llibertat, la diversitat cultural, i atendre els interessos particulars dels infants i dels joves. Acollir tant les iniciatives d'avantguarda com la cultura popular. Contribuir a corregir les desigualtats en la promoció cultural i produïdes per criteris exclusivament mercantils"* Tot això permet que la ciutadania es vertebrï, tal com diu Pierre Bernard, (1990)²⁷, a partir de:

1. Una animació sociocultural, socioeconòmica i política que origini una animació per afinitat de promoció d'idees, de defensa d'interessos i una animació de desenvolupament socioeconòmic d'una zona.

2. Una animació sociocultural de contracultura originada per una animació d'expressió d'una cultura minoritària popular i una animació contracultural de grups informals.

3. Una animació sociocultural d'oci que permet una animació cultural (contractes amb creadors i obres culturals) i una animació ocupacional de lleure.

4. Una animació sociocultural de la vida quotidiana mitjançant una animació social residencial -vida de barri, festes, intercanvis...- i una animació social de serveis socials, sanitaris i educació permanent.

Si la conscienciació social sobre els aspectes que s'acaben d'exposar esdevé una realitat aconseguirem una veritable pedagogia ciutadana que donarà vida a una ciutat educadora pluricultural i al nostre abast. Ha de portar també a la intervenció educativa de la ciutat uns objectius que facilitaran a tota la ciutadania les tres imatges fonamentals de la ciutat, la imatge subjectiva que cadascun es forma espontàniament de la seva ciutat: una imatge més objectiva, global i profunda que les pròpies institucions educatives han de contribuir a configurar a partir de l'anterior, i una tercera imatge que és la imatge de la ciutat a construir. És a dir, una imatge forjada amb materials prospectius i projectius que poden contrastar-se amb la ciutat real i orientar així la participació per edificar una ciutat millor (Trilla, 1993).²⁸

---

²⁶ Carta de ciutats educadores. I Congrés de Ciutats Educadores. Barcelona 1990.

²⁷ BERNARD, O. (1990). *L'animació sociocultural i el desenvolupament comunitari en l'entorn urbà*. I Congrés de Ciutats Educadores. Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

²⁸ TRILLA, J. (1993). *Otras educaciones. Animación sociocultural, formación de adultos y ciudad educadora*. Ed. Anthropos. Barcelona.

II. ANÀLISI DEL CONTEXT: OBJECTIUS, HIPÒTESIS I METODOLOGIA

2.1. Objectius

En aquesta investigació ens proposem com a objectius:

1. Definir les mancances socioinstructives, culturals i associatives com a primer esgrao per a l'establiment dels tipus d'equipaments socials i/o urbans i l'estratègia a seguir.
2. Analitzar les xarxes associatives per tal de dinamitzar els barris i la ciutat en la creació o en la redefinició permanent d'un model de ciutat.
3. Contribuir al desenvolupament de programes de benestar social que afavoreixin la millora de la qualitat de vida de tots els grups socials i, en especial, d'aquells grups amb problemàtiques específiques.
4. Potenciar la consideració dins dels plans urbanístics dels "dèficits" d'equipaments per al seu posterior reequilibri per tal d'aconseguir atenuar les desigualtats socials i minvar els factors de segregació urbana.

2.2. Hipòtesi de treball

2.2.1. Hipòtesi general

La ciutat, en tant que escenari destacat dels processos d'estratificació socioeconòmica i exclusió social, es caracteritza també per una diferenciació territorial en els nivells educatius dels seus habitants. És a dir, la jerarquitització i especialització del sòl urbà influeixen en un diferent repartiment del capital cultural que, fins a cert punt, se sobreposa a les diferències de renda i prestigi.

2.2.2. Hipòtesis específiques

2.2.2.1. En el cas concret de Lleida l'esmentada diferenciació territorial educativa es manifesta tant a nivell d'una separació per barris amb diferents nivells d'educació formal -percentatges de persones en possessió de certificacions escolars corresponents als diferents nivells del sistema educatiu reglat-, com al referent a l'educació no formal -arrelament al medi amb el coneixement de la llengua catalana.

2.2.2.2. Les variables culturals -nivells d'instrucció, coneixement del català,...- es relacionen, al seu torn, amb els següents factors de caràcter estructural: mitjana d'edat dels ciutadans, origen geogràfic, anys de residència a Lleida, índex d'afiliació a les associacions veïnals, equipaments socials i atur.

2.2.2.3. Els nivells socioinstructius -educació formal- i ocupacionals defineixen un mapa específic dels barris de la ciutat de Lleida.

2.2.2.4. El temps d'estada a Catalunya i/o a Lleida no implica necessàriament el millor coneixement del català -parlar, llegir i escriure. En el cas dels immigrants, en els barris on els nivells socioinstructius són més baixos els índexs de coneixement del català també ho són.

2.3. Disseny metodològic i operacionalització de variables

2.3.1. Disseny metodològic

Hem partit de les dades censals que presenta el Padró Municipal de 1986 actualitzat el 1990 referents a:

-Nivells instructius dels barris.

-Índex d'atur.

-Distribució per edats.

-Coneixement del català.

-Temps d'estada a Catalunya (arribada a Catalunya i/o a Lleida).

Aquestes dades censals han estat treballades mitjançant l'elaboració de percentatges (nivells d'instrucció...) i d'índexs. Els índexs s'han obtingut a partir de la fórmula:

$$\text{Índex} = \frac{1A+2B+3C+4D...}{100}$$

(les inicials A, B, C, D,... representen els percentatges obtinguts amb les variables 1a, 2a, 3a, 4a,...). Els índex

ens han permès reduir a un sol nombre tot un seguit de dades referents a nivells socioinstructius, sociolingüístics, d'edats.

Aquest tipus d'anàlisi ens ha fornint una aproximació a la situació dels diferents barris de la ciutat de Lleida.

A més, per tal de verificar la relació entre unes variables i altres -nivells socioinstructius, coneixement del català i temps d'estada a Catalunya i/o a Lleida, per exemple- hem aplicat les correlacions de Pearson que ens han permès veure si la variable és significativa. Hem elaborat un mapa dels barris de Lleida d'acord a amb variables socioinstructives comparant cada barri amb la resta, la relació entre el coneixement del català i l'estada a Catalunya i/o a Lleida. Per tal de completar aquesta informació censal relativa a les característiques socioculturals i demogràfiques dels barris, hem elaborat una llista de tots els equipaments de cada un dels barris per tal de constatar quina és la situació real i analitzar-ne les necessitats.

Per analitzar els nivells associatius, les demandes culturals i socials de cadascun dels barris, i la percepció dels ciutadans referent a l'índex socioeconòmic, hem utilitzat l'enquesta *Imatge Municipal a Lleida* realitzada durant el febrer de 1990. Les dades sobre els barris relatives a l'enquesta han estat completades amb unes entrevistes amb profunditat amb els líders més significatius i carismàtics: Jacinto Pernia, Joan Gómez i Emili Subias, que representen prop del 68,7% dels associats als moviments veïnals. Al mateix temps són presidents de les associacions de veïns dels barris de Pardinyes, Balàfia i Secà de Sant Pere, alhora que, per aquest ordre, són el sots-president, el secretari i el president de la Federació d'Associacions de Veïns de Lleida.

Aquesta metodologia ens permet obtenir unes dades empíriques que ens donen una radiografia de Lleida ciutat, tenint en compte aspectes de segregació urbana i, la seva implicació amb els nivells socioinstructius i els equipaments socials existents a nivell de barri.

2.3.2. Les variables

Per tal de poder verificar les hipòtesis anteriors hem operacionalitzat les següents variables:

1. Barri de residència

La ciutat de Lleida està constituïda per dues zones: la urbana i la rural amb especificitats pròpies. Cadascuna de les zones es compon dels barris següents:

* Urbans:

<u>Barri</u>	<u>Simbol usat</u>
Centre Històric	CH
Ferran-Estació	F-E
Universitat	U
P. de Viana-Clot	P-C
Instituts-Templers	I-T
Xalets-Màrius Torres	X-M
Camp d'Esports	CE
Joc de la Bola	JB
Mariola	M
Balàfia	B
Secà de Sant Pere	SS
Pardinyes	P
Cappont	CP
La Bordeta	LB
Magraners	MG

*Rurals:

Polígon-Vilanoveta
Butsènit
Torres de Sanui
Basses d'Alpicat
Llívia i Raimat-Sucs-Suquets

2. Nivell sociocultural

2.1. Nivell socioinstructiu

Per poder definir l'índex socioinstructiu de la població de Lleida ha definit les variables següents:

- Percentatge de persones majors de 8 anys que són analfabetes o tenen la primària incompleta.
- Percentatge de persones que tenen la primària completa, Batxiller Elemental o Formació

Professional de primer grau.

C. Percentatge de persones que tenen batxillerat superior, BUP o COU, o Formació Professional de segon grau.

D. Percentatge de persones que tenen titulació de grau mig o superior.

Les variables anteriors ens han permès elaborar un índex de nivells socioinstructius que consisteix a agrupar en una sola xifra les quatre variables anteriors, assignant un valor numèric a cadascuna d'elles tot indicant el nivell instructiu dels barris i el de la ciutat.

L'índex socioinstructiu l'obtenim mitjançant la fórmula següent:

$$^{29} \text{I.S.I.} = \frac{1A + 2B + 3C + 4D}{100}$$

L'índex resultant és interpretat de la manera següent:

ÍNDEX	NIVELL SOCIOINSTRUCTIU
0 - 1,5	Analfabets-primària incompleta
1,6 - 2,5	Nivell de Graduat Escolar
2,6 - 3,5	Nivell de COU
3,6 - 4	Titulació de grau mig o superior

2.2.- Nivell sociolingüístic i l'arribada al municipi i a Catalunya.

Hem considerat les variables següents:

- A. %: No entén el català
- B. %: Entén el català
- C. %: Entén i llegeix el català
- D. %: Sap parlar el català
- E. %: Sap parlar i escriure el català
- F. %: Sap llegir, parlar i escriure el català

Per determinar el nivell de coneixement lingüístic predominant a la ciutat de Lleida observarem primer el quadre de nivells lingüístics i calcularem un índex de coneixement del català amb la fórmula següent:

$$\text{Índex} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F}{100}$$

Les lletres A,B,C,D,E i F representen el percentatge de ciutadans inclosos en cada apartat segons el seu nivell lingüístic.

L'índex obtingut expressarà:

- 0 a 1,5 No entén el català.
- 1,6 a 2,5 Entén el català.
- 2,6 a 3,5 Entén i sap llegir el català.
- 3,6 a 4,5 Sap parlar el català.
- 4,6 a 5,5 Sap parlar i llegir el català.
- 5,6 a 6 Sap parlar, llegir i escriure el català.

Les sis variables analitzades en els quadres següents són:

- A. Naixen al municipi o a Catalunya
- B. Arriben al municipi o a Catalunya abans dels anys 40
- C. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 40
- D. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 50
- E. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 60
- F. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 70-80

Per saber el nivell d'immigració calculem l'índex d'arribada al municipi o a Catalunya amb la fórmula següent:

---

²⁹ Els significats de les sigles són:

ISI = Índex Socioinstructiu

Les inicials A, B, C i D representen els percentatges obtinguts amb les variables 1a, 2a, 3a i 4a

$$\text{Índex} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F}{100}$$

Les lletres A,B,C,D,E i F representen el percentatge de ciutadans inclosos en cada apartat segons la seva arribada al municipi o a Catalunya.

L'índex obtingut expressa: 0 a 1,5 Naixement en el municipi o a Catalunya.

- 1,6 a 2,5 Arriben al municipi o a Catalunya abans dels anys 40.
- 2,6 a 3,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 40.
- 3,6 a 4,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 50.
- 4,6 a 5,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 60.
- 5,6 a 6 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 70-80.

2.3. Nivell de desfasament instructiu.

Aquesta variable representa el nombre de persones majors de 14 anys que són analfabetes o tenen estudis primaris incomplets, segons el Padró Municipal de 1986, actualitzat el 4 de novembre de 1990.

El percentatge s'obté restant el percentatge de ciutadans que són analfabetes o amb primària incompleta dels ciutadans majors de 14 anys.

3. Composició sociodemogràfica

3.1. Índex d'edat

L'índex d'edat de la ciutat de Lleida l'hem elaborat a partir de la fórmula següent:

$$\text{Índex d'edat} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F+7G+8H}{100}$$

Les lletres representen els percentatges dels grups i els índexs dels intervals d'edats, tal i com es planteja en el quadre següent:

Variable	Índex	Intèrval d'edat
A	0 - 1,5	de 0 a 6 anys
B	1,6 - 2,5	de 7 a 14 anys
C	2,6 - 3,5	de 15 a 20 anys
D	3,6 - 4,5	de 21 a 30 anys
E	4,6 - 5,5	de 31 a 40 anys
F	5,5 - 6,5	de 41 a 50 anys
G	6,6 - 7,5	de 51 a 60 anys
H	7,6 - 8	de més de 60 anys

3.2. Moviments migratoris

Entenem per moviments migratoris, els assentaments de població a Lleida que provenen d'altres comunitats autònomes. Aquests assentaments es defineixen pels que es realitzen dintre del territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya, i respecte de la resta d'Espanya.

4. Nivell estructural

4.1. Índex d'aturats

Aquesta variable l'hem obtingut sumant els que busquen la primera feina i els que estan sense ocupació i busquen treball. En aquest cas també hem obtingut el percentatge que representa la suma d'ambdues variables.

5. Equipaments

5.1. Equipaments socials segons les seves prestacions.

La tipologia d'equipaments socials segons les seves prestacions és la següent:

1. Equipaments complementaris: són els que poden agrupar-se en un mateix solar o en diferents

plantes d'un mateix edifici, sigui perquè realitzen les funcions similars però a diferents nivells d'especialització, com ara els centres docents, o bé perquè aquestes funcions són interdepenents com ara els centres docents i les instal·lacions esportives. També, perquè disposen de dependències complementàries, com en els centres socials i culturals (sales de conferències i d'exposicions, etc.), entre residències de la tercera edat, i entre les llars de jubilats.

2. Equipaments compatibles: són els que realitzen funcions complementàries no excloents, i se situen en els mateixos solaris. D'aquesta manera s'ha d'aconseguir una oportuna i escaient continuïtat en la realització d'algunes funcions afins -com entre els centres docents i culturals-, una predisposició establerta per als mateixos usuaris -com mercats i algunes dependències administratives dirigides al ciutadà-, o una exigència que requereixi una anàloga centralització en relacionar-se amb les mateixes àrees o activitats urbanes.

3. Equipaments incompatibles: són aquells que, pel fet de generar algunes incomoditats com els sorolls, les aglomeracions, el trànsit, és discordant situar-los contigus. També s'inclouen en aquesta circumstància els equipaments que, per les seves característiques funcionals o condicions d'accés irreconciliables, no és convenient col·locar-los en àrees d'activitat terciària o propers als habitatges.

6.- Nivell associatiu

S'ha aconseguit mitjançant l'enquesta Imatge Municipal a Lleida, feta al mes de febrer de 1990, realitzant la següent pregunta: És membre d'alguna de les següents associacions?

III. ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA I SOCIOCULTURAL A LA CIUTAT DE LLEIDA

3.1. Factors socioculturals

L'índex socioinstructiu dels barris de la ciutat de Lleida ha estat calculat a partir del nivell instructiu - percentatge de persones que tenen estudis reglats-, l'índex socioinstructiu, el percentatge d'atur i el desfasament instructiu, variables que hem reflectit en un quadre de doble entrada. En l'horitzontal hi ha les variables i en la vertical els barris de Lleida agrupats en urbans i rurals. També s'indica la mitjana i la desviació típica pel que fa a barris urbans, rurals, i de la ciutat, fet que permet unificar els barris urbans en grups, mitjançant uns intervals formats a partir de la mitjana, sumant o restant la desviació típica.

BARRIS DE LLEIDA URBANS	A%	B%	C%	D%	I.S.I.	ATURATS	DESF. INST.	HAB.
Centre Històric	36,81	43,77	9,46	9,81	1,92	7,9	26,85	10210
Ferran-Estació	21,98	46,7	15,12	16,17	2,25	6,59	11,13	3008
Universitat	23,99	47,84	14,11	14,02	2,18	4,59	11,94	12178
P. de Viana-Clot	26,09	50,23	13,13	10,48	2,08	5,53	13,19	11302
Institut-Templers	24,55	49,69	13,16	12,57	2,14	5,94	12,37	7445
Xalet-H. Torres	20,94	46,41	15,69	16,93	2,28	4,63	8,63	5256
Camp d'Esports	22,61	46,67	14,3	16,38	2,24	4,57	9,92	5035
Joc de la Bola	21,99	43,45	15,66	18,86	2,31	3,78	4,63	1665
Mariola	41,64	50,05	5,63	2,63	1,69	9,09	27,38	12836
Balàfia	37,39	53,08	6,93	2,56	1,74	7,41	25,57	6996
Secà de S. Pere	42,8	53,96	2,31	0,88	1,61	8,57	26,61	2983
Pardinyes	30,57	60,04	6,91	2,42	1,81	6,31	12,92	6160
Cappont	32,19	53,3	9,75	4,72	1,87	6,41	18,34	9555
La Bordeta	37,58	53,8	5,94	2,63	1,73	5,97	22,39	6802
Mangraners	51,77	46,45	1,53	0,21	1,5	9,77	37,1	2106
Mitjana Urbana	31,44	49,97	10,12	8,5	1,95	6,49	18,31	103617
Desv. Típica Urb.	7,71	3,98	3,93	5,44	0,22	1,57	7,47	
BARRIS DE LLEIDA L'HORTA (Rural)	A%	B%	C%	D%	I.C.	ATURATS	DESF INST.	HAB.
Polígon-Vilanoveta	40,02	51,15	6,63	2,15	1,71	4,78	30,12	647
Butsènit	34,53	59,28	4,26	1,89	1,73	3,57	25,88	1792
Torres de Sanui	37,93	38,43	8,88	14,71	2	3,54	27	1070
Basses d'Alpicat	52,25	33,76	8,31	5,62	1,67	3,24	39,94	1259
Llívia	44,58	48,47	5,08	1,82	1,64	3,9	33,78	1380
Raimat-Sucs-Suquets	38,73	54,82	3,94	2,46	1,7	1,55	25,4	1080
Mitjana Rural	41,47	48,67	6,01	4,56	1,75	3,4	30,54	7236
Desv. Típica Rural	6,12	9,43	1,94	4,47	0,12	0,87	5,37	
Mitjana de Lleida	32,09	49,89	9,85	8,13	1,93	6,29	19,1	110853
Desv. Típica Lleida	7,98	4,56	3,97	5,58	0,22	1,71	7,92	

Taula 3-1. Nivells i índex socioinstructius dels barris de Lleida

A: Analfabets o Primària incompleta. B: Primària completa, batxillerat elemental o FP de 1r. grau. C: BUP, COU o FP de 2n. grau. D: Carrera de grau mig o superior.

I.S.: Índex Sòcioinstructiu. Aturats: Percentatge d'Aturats. Desf. Ins.: Percentatge de desfasament.

Un cop elaborada aquesta primera anàlisi, és posada en correlació amb tots els barris urbans per tal de saber:

1. La significació de les variables definides
2. La significació de la correlació
3. L'agrupament dels barris d'acord amb les correlacions existents entre ells

Per poder obtenir les correlacions s'aplica una regressió lineal ponderada, mitjançant el paquet estadístic Estad-PC que calcula la correlació i la recta de regressió lineal, alhora que mostra els graus de llibertat i l'índex de correlació, tot indicant la significació de les variables definides.

3.1.1. La situació sociocultural de la ciutat de Lleida

Les dades extretes del Padró de 1986 ens permeten descobrir la identitat pròpia dels barris urbans, així com la del conjunt de tota la ciutat. Tot això permet establir les tipologies dels barris segons cada realitat sociocultural.

De les dades obtingudes, es dedueixen les següents consideracions:

1. Pel que fa als barris urbans

En el conjunt total (103.617 habitants) hi ha una mitjana de:

- El 31,44% de ciutadans majors de 8 anys són analfabets o amb estudis primaris incomplets.
- El 49,97% tenen estudis equivalents al Graduat Escolar actual.
- El 10,12% tenen estudis equivalents al COU, BUP o FP de segon grau.
- El 8,50% tenen carrera universitària de grau mig o superior.

L'índex socioinstructiu és de l'1,95 que coincideix amb el percentatge més elevat (49,97%), xifra que indica un nivell instructiu equivalent al Graduat Escolar.

El percentatge d'aturats és del 6,49%; busquen ocupació, doncs, un total de 6.725 habitants d'aquestes zones.

El desfasament instructiu se situa sobre un 18,31%, la qual cosa assenyala l'existència en els barris urbans de 18.972 ciutadans majors de 14 anys que són analfabets o tenen estudis primaris incomplets.

2. Pel que fa a la ciutat

Del total de 110.851 habitants que té la ciutat de Lleida:

- Un 32,09% de ciutadans majors de 8 anys són analfabets o amb estudis primaris incomplets.
- Un 49,89% tenen un nivell instructiu equivalent al Graduat Escolar actual.
- Un 9,85% tenen estudis equivalents al BUP, COU o FP de segon grau.
- Un 8,13% tenen carrera universitària de grau mig o superior.
- L'índex socioinstructiu és de l'1,93. Això fa que la ciutat tingui zones amb nivells culturals baixos que queden reflectides en el quadre general.

Un percentatge d'aturats de 6,29%, que correspon a 6.972 ciutadans.

Un desfasament instructiu que representa el 19,10%, és a dir, 21.172 ciutadans que són analfabets o tenen estudis primaris incomplets.

L'anàlisi de les dades del Padró ens permet observar la presència d'una sèrie de barris urbans amb dèficits culturals perfectament definits, originant una manca de competitivitat en la mà d'obra, deguda, fonamentalment, al baix grau de formació que tenen. Això provoca, en determinats barris, un augment de l'índex d'aturats, cosa que porta implícita una potenciació de la dissociabilitat³⁰.

Si agrupem els barris urbans per puntuació en resulta la taula següent que és prou significativa:

[Figura 3-1](#)

Analfabets o primària incompleta

Existeixen uns barris amb percentatges molt elevats d'analfabets o amb estudis primaris incomplets, com els Magraners amb un 51,77%, la Mariola amb un 41,64%, o el Secà de Sant Pere amb un 42,6%.

Primària completa, Batxillerat Elemental o FP de 1r. Grau

Presenta una concreció molt significativa al barri de Pardiniyes (60,04%) en relació amb la resta, i a la vegada Cappont (53,30%) i la Bordeta³¹ (53,8%) destaquen per la seva homogeneïtat.

BUP, COU, o FP de 2n grau

Els barris que es defineixen amb un nivell cultural més alt són: Ferran-Estació, Xalets Humbert Torres, Camp d'Esports i Joc de la Bola, aquest darrer de construcció recent.

Carrera de grau mig o superior

És obvi que aquesta estructuració presenta una clara similitud respecte de l'apartat anterior. No obstant això, cal parlar esment en un barri, el Centre Històric, en el qual s'evidencien dues subdivisions: per una part,

³⁰ Entenem per dissociabilitat el conjunt de conductes que distorsionen la normalitat de la convivència.

³¹ Recordem que els barris de Cappont i la Bordeta destaquen per la seva continuïtat.

apareix una zona residencial definida per la rambla d'Aragó i antagònicament, per una altra, una àrea marginal constituïda pel Nucli Antic. És destacable que aquesta singular convivència comporti un índex superior al 8,50%, o per ser més precisos, del 9,81%.

[Figura 3-2](#)

El percentatge d'aturats a Lleida es baix. Tot i així, hem d'observar que hi ha en dues variables una relació directa, és a dir que en zones de més atur existeix més desfasament instructiu, ja que la necessitat de subsistir fa que s'augmenti la deserció escolar per tal de buscar recursos entre tota la família per cobrir les necessitats bàsiques, alimentació i habitatge.

[Figura 3-3](#)

Cal parar esment a la relació directa entre els aturats i el desfasament instructiu. Aquest aspecte té una incidència específica en la distribució de la ciutadania, i més, observant un mapa dels barris, que més endavant estudiarem, on els nivells socioinstructius són més baixos hi ha més aturats, més desfasament instructiu i a més les infraestructures urbanes són deficitàries degut a la seva ubicació i a la creació dels barris naturals de manera indiscriminada abans de l'any 1979, moment que s'aprova el Pla General d'Urbanisme de Lleida.

3.1.2. Definició dels barris objecte d'estudi

El treball elaborat fins aquí ens permet ordenar els barris segons les variables analitzades. Obtenim una classificació de quatre grups de barris amb diferent tipologia.

En la taula següent es veu gràficament aquesta ordenació feta de major índex socioinstructiu a menor; d'altra banda s'associen a les inicials A,B,C, segons la seva proximitat o separació física entre ells.

[Figura 3-4](#)³²

[Figura 3-5](#)

D'entre els barris que inclou el quadre anterior, centrarem l'estudi en aquells que conformen els grups II, III, IV, ja que són el col·lectiu amb més problemàtica social, evidenciada en els seus dèficits de nivell sociocultural. Aquests barris representen el 51,99% dels ciutadans de Lleida, és a dir, 57.628 habitants. Les seves peculiaritats fan justament que aquesta mostra sigui la més adequada per a la hipòtesi de treball a partir de la qual treballem.

Un primer contacte amb els vuit barris experimentals, ens permet descobrir que Pardinyes (30,57%) i de Cappont (32,19%) es troben per sota la mitjana de Lleida (32,09%) en referència a les persones que són analfabets o tenen estudis primaris incomplets. Existeix, també, un bloc superior a la mitjana, representat per Balàfia (37,39%), Centre Històric (36,91%) i La Bordeta (37,58%). La resta dels barris tenen un percentatge d'analfabets molt elevat. Així, la Mariola compta amb un 41,64%, el Secà de Sant Pere amb el 42,8% i, els Magraners, amb un 51,77% de ciutadans majors de 8 anys que són analfabets o tenen la primària incompleta.

En aquests barris es veu una relació molt directa entre el seu índex socioinstructiu, que és inferior a la mitjana de la ciutat (1,93%), i la dissociabilitat, sobretot en els barris d'alt percentatge d'analfabets i baix índex socioinstructiu com ara la Mariola, el Centre Històric, el Secà de Sant Pere i els Magraners.

Els aspectes al·ludits en els dos paràgrafs precedents queden reforçats amb l'índex d'aturats (6,49%) referent a la mitjana dels barris urbans. Els percentatges són força indicatius en els barris més marginals com la Mariola amb un 9,09% sobre 12.836 habitants, el Centre Històric amb un 7,9% sobre 10.210 habitants, el Secà de Sant Pere amb un 8,57% sobre 2.983 habitants i els Magraners amb 9,77% sobre 2.106 habitants.

Si agafem els percentatges de desfasament socioinstructiu, trobem:

- Centre Històric	26,85% sobre 10.210 habitants
- Mariola	27,38% sobre 12.836 habitants
- Balàfia	25,57% sobre 6.996 habitants
- Secà de Sant Pere	26,61% sobre 2.983 habitants
- La Bordeta	22,39% sobre 6.802 habitants
- Magraners	37,10% sobre 2.106 habitants

Aquest índex de desfasament socioinstructiu fa que s'hagi de replantejar el model d'escola i el seu projecte educatiu en l'ensenyament obligatori, i desenvolupar una formació d'adults adaptada al barri i a les exigències socials del moment.

---

³² Homogeneïtat variables: barris en els que les variables definides tenen una estimació numèrica similar i entre ells hi ha una relació significativa.

3.1.2.1. Discriminació estadística dels barris objecte d'estudi

Realitzada una primera anàlisi sociocultural, és necessari reforçar la classificació establerta. En l'agrupament dels barris s'ha intentat reflectir, d'una banda, l'homogeneïtat sociocultural dels barris, originant els cinc grups; de l'altra, dins d'un mateix grup, s'han unit els barris des d'una perspectiva zonal, és a dir, barris homogenis i contigus.

Per poder arribar a assolir una consistència estadística en la classificació de barris hem partit de les variables definides per a cada un d'ells i hem calculat una regressió lineal ponderada i mesurant a partir de la correlació de Pearson, tot comparant cada barri urbà amb la resta. D'aquesta manera farem factible l'observació de si una correlació és significativa o no. Per tant, podrem reforçar o rebutjar la taxonomia elaborada, així com indicar si les variables definides tenen sentit, és a dir si tenen consistència.

El càlcul estadístic es fa mitjançant el paquet estadístic Estad-PC, situant cada barri en un full individual per poder conformar després un quadre de correlacions que autoritzarà la discriminació dels grups de barris, així com la consistència de les variables.

U-E	U	PC	I-T	X-H	CE	JB	CH	m	B	SS	p	CP	LB
	(.996)	(.982)	(.992) *	(.996)	(.998)*	(.978)	.825 *	.793 *	.847 *	.798 *	.935 *	.920 *	.866 *
		(.994)	(.998)*	(.989)	(.996)	(.966)	.864 *	.837 *	.886 *	.842 *	(.956)	(.948)*	.903 *
			(.998)	(.968)*	(.980)	(.937)*	.897 *	.884 *	.926 *	.889 *	(.981)	(.976)*	(.940)
				(.981)*	(.990)*	(.953)*	.876 *	.858 *	.904 *	.864 *	(.971)*	(.962)*	.920 *
					(.997)*	(.990)*	.786 *	.749 *	.807 *	.755 *	.911 *	.892	.930 *
						(.984)*	.825	.791 *	.843 *	.796 *	.931 *	.917	.864 *
							.739	.697	.752	.702	.869	.845	.781 *
								(.988)*	(.983)*	(.981)*	.909	(.956)*	(.979)*
									(.993)*	(.998)*	.924	(.961)	(.989)*
										(.993)*	(.957)*	(.985)*	(.998)*
											.934 *	(.964)*	(.991)*
												(.989)*	(.969)*
													(.990)*

Taula 3-2. CORRELACIONS ENTRE ELS BARRIS DE LLEIDA

Per estudiar el quadre de significació, partim de les següents premisses:

1. En estudiar set variables, els graus de llibertat són cinc, per tant $n-2=5$.
2. La relació de les variables comparades ha de ser uniforme. Per això calculem el coeficient de correlació de Pearson entre les dues variables. Exposo un exemple entre dos barris per tal de veure si la correlació és significativa, és a dir si entre les variables d'un barri existeix una relació significativa amb les variables d'un altre barri. Les dades utilitzades per la dependència o significació de variables són:

-Coeficient de correlació calculat: $R_{x,y}$

-Significació del coeficient de correlació que en aquest cas és:

*Grau de llibertat = 5. Correspon un coeficient de correlació de 0,754, amb un error del 5%.

Si $R_{x,y} > 0,754$, a les variables dels barris es rebutja la hipòtesi d'independència entre els barris comparats.

El quadre de correlacions presentat, potencia i reforça la classificació feta dels barris urbans de Lleida i, al mateix temps, destaca que en els barris comparats existeix una similitud d'un barri respecte de l'altre, excepte aquells amb índexs socioculturals alts, és a dir, els del primer grup en comparació amb el nucli dels Magraners, al qual li correspon el menor índex socioinstructiu³³.

Si ara fem una petita lectura dels vuit barris objecte d'estudi d'acord amb el quadre de correlacions, podem destacar que els barris del Centre Històric, la Mariola, Balàfia, el Secà de Sant Pere, Cappont i la Bordeta, mantenen una correlació significativa. Ara bé, en les variables definides entre ells mateixos queda rebutjada la hipòtesi d'independència, ja que el coeficient de correlació és més gran a 0,754. Aquest, alhora, és anàleg al de la taula de significació del coeficient de correlació, per cinc graus de llibertat i un error del 5%.

Però en el cas del barri de Pardiniyes en relació als de: la Mariola, Secà de Sant Pere, Centre Històric i els Magraners, no té una correlació significativa, encara que sí que hi és en les seves variables, a causa de la singularitat d'ell mateix. A tall de resum, podem concloure per a Pardiniyes que:

1. Hi ha un baix índex de desfasament socioinstructiu (12,92%) en relació a la mitjana de Lleida (19,1%) amb una desviació de -6,18%.
2. Hi ha un nivell percentual d'analfabets o primària incompleta (30,57%) inferior a la mitjana de Lleida (32,09%) i als barris urbans (31,44%).
3. És, juntament amb Cappont (1,87%), un dels que presenten un índex socioinstructiu superior a la resta dels barris estudiats (1,81%).
4. L'índex d'aturats és del 6,31% per sota de tots els barris que estudiem que oscil·len entre el 7,41% de Balàfia i el 9,77% dels Magraners, mentre que a la Bordeta és del 5,97%.

El barri dels Magraners manté una correlació amb el Centre Històric, la Mariola, Balàfia i el Secà de Sant Pere. El barri dels Magraners, tal com indica el quadre de variables, és el més marginal des del punt de vista socioinstructiu, per la qual cosa és un barri que s'ha de potenciar amb una intervenció global.

Davant de tot l'exposat i d'acord amb les dades socioinstructives, podem extreure unes primeres conclusions:

1. Existeix una relació significativa entre les variables definides, tant a nivell global de Lleida com dels barris objecte d'estudi i de cadascun d'ells, la qual cosa dona consistència a l'anàlisi.
2. Els índexs de correlació són significatius, tot assenyalant l'especificitat de Pardiniyes i els Magraners.
3. L'índex socioinstructiu mitjà de Lleida és de l' 1,93%, que correspon al nivell instructiu de Graduat Escolar, i el percentatge de desfasament socioinstructiu mitjà és del 21,5%.

Els dèficits manifestats en alguns dels barris fan que siguin objecte de prioritat en el nostre estudi. Per tant, cal considerar l'àmbit comunitari, d'una banda, com un agent que genera progressivament la correcció dels problemes i carències, i de l'altra, com a l'element motivador per tal crear una xarxa sociocultural bàsica, amb grups socials com AV i col·lectius socials compromesos que impedeixin o prevegin l'aparició de situacions de privació que comporten, amb posterioritat, un tractament més car i a llarg termini.

3.2. Integració al medi

El fonament de l'estabilitat social es troba en l'equilibri de la interrelació i de la incidència del ciutadà en el context en el qual es desenvolupa. Per tant, tots els nuclis de població es caracteritzen per la tipologia específica de ciutadans que hi conviuen i que determinen una dinàmica que els configura una personalitat pròpia. En aquest cas, la ciutat de Lleida queda definida per dos aspectes diferenciadors:

1. La capacitat d'integració al medi de les zones rurals com les partides de Butsènit, Llívica o Rufeia.
2. L'heterogeneïtat de les zones urbanes, com ara la que presenten barris com el Joc de la Bola, els Xalets-Humbert Torres o la Mariola.

Analitzem aquest plantejament dual a partir de la integració sociolingüística del ciutadà en el medi. Cal recordar la situació de la ciutat com a comunitat catalana amb sectors de població no-catalanoparlants que

³³ Altrament dit, els nivells socioinstructius disminueixen a mesura que ens allunyem del centre de la ciutat.

procedeixen, principalment, de la immigració. Concebem que la integració lingüística és el pilar fonamental d'arrelament al medi, ja que mostra el nivell d'integració dins una comunitat determinada. En teoria, més anys d'estada a Catalunya s'hauria de correspondre amb més capacitat d'integració lingüística al medi; a la pràctica comprovarem que no és així.

Com a punt de referència d'aquest estudi, hem considerat les dades que ens ofereix el Padró Municipal relatives al grau de coneixement de la llengua catalana, i les correlacionem amb els anys d'estada a Catalunya. D'aquesta manera constatem el tipus de relació que s'estableix entre ambdues variables.

Per realitzar aquest estudi hem utilitzat les següents dades del Padró Municipal:

1. Dades referents a la data d'arribada al municipi de Lleida.
2. Dades referents a la data d'arribada a Catalunya.
3. Dades respecte el nivell lingüístic expressat pel nivell de coneixement que es reflecteix en el Padró Municipal. No disposem, però, de dades d'ús.

Les taules resultants permeten du a terme una anàlisi, tot diferenciant els barris urbans dels rurals, així com els percentatges globals de Lleida ciutat.

Oferim, doncs, les següents xifres:

1. Percentatges de cada variable
2. Índex lingüístic de cada barri
3. Mitjana i desviació típica de cada bloc de barris i de la ciutat

Les dades permeten constatar:

1. El moviment de ciutadans, especialment dels procedents de la immigració, de fora de Catalunya, amb un bagatge lingüístic i cultural diferent.
2. El grau d'integració al medi com a conseqüència de la valoració de la competència lingüística, tenint en compte, alhora, el factor anterior.

Aquest estudi permet realitzar la definició dels barris objecte de la investigació, que seran aquells que presenten unes variables amb els índexs d'integració més baixos. Per tant, hi comparem aquestes dues variables: l'arribada al municipi i a Catalunya i el nivell lingüístic per mitjà d'una regressió lineal ponderada.

3.2.1. Arribada al municipi i a Catalunya

Les sis variables analitzades en els quadres següents són:

- A. Naixen al municipi o a Catalunya
- B. Arriben al municipi o a Catalunya abans dels anys 40
- C. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 40
- D. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 50
- E. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 60
- F. Arriben al municipi o a Catalunya els anys 70-80

Per saber el nivell d'immigració calculem l'índex d'arribada al municipi o a Catalunya amb la fórmula següent:

$$\text{Índex} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F}{100}$$

Les lletres A,B,C,D,E i F representen el percentatge de ciutadans inclosos en cada apartat segons la seva arribada al municipi o a Catalunya.

L'índex obtingut expressa: 0 a 1,5 Naixement en el municipi o a Catalunya.

- 1,6 a 2,5 Arriben al municipi o a Catalunya abans dels anys 40.
- 2,6 a 3,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 40.
- 3,6 a 4,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 50.
- 4,6 a 5,5 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 60.
- 5,6 a 6 Arriben al municipi o a Catalunya els anys 70-80.

[Figura 3-6](#)

[Figura 3-7](#)

[Figura 3-8](#)

[Figura 3-9](#)

Aquestes variables ens donen uns trets significatius que fan referència als moviments migratoris. Una primera aproximació ens permet detectar que la ciutat es divideix en tres blocs:

1. La població que neix a Lleida representa el 52,83% de la població total, i la nascuda a Catalunya suposa el 71,13%. Aquest darrer grup és molt representatiu.
2. Els que varen arribar a la ciutat els anys 50-60 simbolitzen un percentatge poc significatiu: el 15,44%, i l'11,73% ho varen fer en la mateixa data a Catalunya.

3. El tercer bloc és el representat per aquells ciutadans que van arribar a Catalunya durant els anys 70 i 80, i que representen el 9,04%, percentatge poc representatiu comparat amb el global.

Quant als barris rurals o partides, podem afirmar que els percentatges augmenten lleugerament: la mitjana rural és de 60,68% respecte de la mitjana urbana de 52,29%, vinculada a l'arribada al municipi. Pel que fa a l'arribada a Catalunya, s'observa un 81,05% de mitjana rural front un 70,44% com a mitjana urbana.

La disposició gràfica de les dades anteriors, és la següent:

[Figura 3-10](#)

[Figura 3-11](#)

El gràfic anterior prova que el 70,44% de ciutadans són nascuts a Catalunya, fet que ens permet suposar que aquests ciutadans han de gaudir de totes les variables culturals, històriques i lingüístiques que possibiliten una integració plena al medi, i en conseqüència, un nivell socioinstructiu elevat que els dona estabilitat en l'entorn vital. Si considerem els barris rurals ens trobem amb un percentatge que se situa en el 81,05%. La mitjana que afecta el conjunt de barris urbans i rurals és del 71,13%.

L'observació de l'evolució dels percentatges de cada barri es produeix d'una manera semblant, tal i com indica el gràfic anterior.

3.2.2. Nivell lingüístic

Hem considerat les variables següents:

- A. % No entén el català
- B. % Entén el català
- C. % Entén i llegeix el català
- D. % Sap parlar el català
- E. % Sap parlar i escriure el català
- F. % Sap llegir, parlar i escriure el català

Per determinar el nivell de coneixement lingüístic predominant a la ciutat de Lleida observarem primer el quadre de nivells lingüístics i calcularem un índex de coneixement del català amb la fórmula següent:

$$\text{Índex} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F}{100}$$

Les lletres A,B,C,D,E i F representen el percentatge de ciutadans inclosos en cada apartat segons el seu nivell lingüístic.

L'índex obtingut expressarà:

0 a 1,5	No entén el català.
1,6 a 2,5	Entén el català.
2,6 a 3,5	Entén i sap llegir el català.
3,6 a 4,5	Sap parlar el català.
4,6 a 5,5	Sap parlar i llegir el català.
5,6 a 6	Sap parlar, llegir i escriure el català.

[Figura 3-12](#)

[Figura 3-13](#)

Si analitzem els percentatges resultants en el quadre anterior, veiem dues zones ben diferenciades dins dels barris urbans establertes d'acord amb els nivells socioinstructius, i alhora projectades en els nivells lingüístics. D'una banda tenim els barris objecte d'estudi: la Mariola, el Centre Històric, el Secà de Sant Pere, els Magraners, la Bordeta, Cappont, Balàfia i Pardinyes; i de l'altra, la resta de barris urbans, és a dir els definits en el grup I del capítol anterior.

[Figura 3-14](#)

Si considerem els barris objecte d'estudi, en trobem tres que presenten un dèficit lingüístic més greu ja que els percentatges sumatoris de les variables A i B (A: no entenen el català, B: entenen el català) s'apropen al 50% de la població d'aquests barris, agreujant-se en el barri dels Magraners. Els percentatges per barri són els següents:

Mariola	37,8% Variables A+B=13,81+23,99
Secà Sant Pere	45,48% Variables A+B=13,87+31,61
Magraners	64,71% Variables A+B=26,3 + 38,41

Els percentatges de ciutadans nascuts a Catalunya d'aquests barris són: Mariola 65%

Secà Sant Pere	56,2%
Magraners	57,6%

La resta de barris que estem analitzant, Balàfia, Pardinyes, Cappont i la Bordeta, es manifesten més integrats lingüísticament, com ho evidencia la suma de les variables D,E i F, que indiquen un nivell lingüístic més elevat. També ho demostren els percentatges següents:

Balàfia	68,61%
Pardinyes	59,59%
Cappont	67,8 %
La Bordeta	67,04%

Aquests percentatges són paral.lels amb els que es deriven els nascuts a Catalunya:

Balàfia	67,76%
Pardinyes	64,2 %
Cappont	68,51%
La Bordeta	89,86%

De la comparació dels percentatges obtenim com a conclusió que els immigrants no s'han adaptat lingüísticament al medi.

El barri del Centre Històric presenta una peculiaritat que ve definida per la seva distribució especial. Es presenta dividit en dues zones: una residencial, en la qual la integració està normalitzada, i l'altra marginal, que és l'anomenat nucli antic, integrat per ciutadans d'origen molt heterogeni. La gran majoria són immigrants de raça gitana, o bé, emigrants negres o àrabs. Aquesta cojuntura provoca que les deficiències sociolingüístiques siguin greus.

3.2.2.1. Anàlisi estadística

Per poder donar consistència a les hipòtesis plantejades hem elaborat una regressió lineal ponderada en la qual hem relacionat l'arribada al municipi o a Catalunya amb el nivell lingüístic dels barris urbans de Lleida mitjançant el següent procediment:

1. Relacionar les variables arribada al municipi i nivell lingüístic. Hem partit del supòsit que els que porten més temps d'estada han de tenir millor nivell lingüístic. D'aquesta manera relacionarem les variables definides:

1	F
2	E
3	D
4	C
5	B
6	A

Els números representen l'arribada al municipi i les lletres els nivells lingüístics.

2. Aplicar el mateix procediment que en l'apartat anterior per a l'estudi de les correlacions de l'arribada a Catalunya amb els nivells lingüístics.

3. Calcular la significació de les variables que afecten els barris urbans a partir dels coeficients de correlació de Pearson.

4. Elaborar un quadre de regressions per a ambdós casos: arribada al municipi i arribada a Catalunya.

	F-E	U	P-C	I-T	X-H	CE	JB	M	B	SS	P	CP	LB
602													
	PS .701												
		PS .656											
			PS .631										
				PS .560									
					Sx (.969)								
						PS .631							
							PS .619						
								PS .445					
									PS .490				
										PS .309			
											PS .337		
												PS .379	
													PS .447

Taula 3-3. CORRELACIONS D'INTEGRACIÓ AL MEDI. DATA D'ARRIBADA AL MUNICIPI.
CONEIXEMENT DEL CATALÀ
Graus Llibertat: 3 Variable definida: .878 Error: 5% x: efinida (): Significativa Molt significativa.
PrS: Probablement significatiu PS: Poc significatiu
S: Significatiu MS: Molt significatiu

Si partim de tres graus de llibertat, amb un error del 5%, resulta un coeficient de 0,878% per a la definició de la variable. En aquest punt es verifica que el quadre de regressions ofereix una visió molt clara de la situació:

-No existeix una relació entre el temps d'estada al municipi i el nivell lingüístic en tots els barris urbans, excepte en el dels Xalets-H. Torres, per la qual cosa s'intueix una manca d'arrelament sociolingüístic al medi.

-Quan definim la variable, aquesta no té consistència. Aquesta circumstància permet comprovar que el fet de romandre més temps en el municipi no implica un augment del nivell sociolingüístic, per tant es confirma l'escàs arrelament al medi.

Des d'una perspectiva més àmplia, és a dir analitzant l'arribada a Catalunya i el nivell lingüístic adquirit, obtenim resultats similars als del quadre anterior que ens reforcen les afirmacions anteriors. Els ciutadans dels barris urbans de Lleida presenten unes correlacions poc significatives i la variable analitzada no té consistència. Aquesta situació suposa que el temps d'estada a Catalunya no implica directament coneixement de la llengua i confirma l'escàs arrelament al medi a nivell sociolingüístic. La qual cosa mostra la poca motivació per identificar-se i participar en la comunitat on es té la residència.

3.2.2.2. Anàlisi dels índexs lingüístics

Figura 3-15

El quadre de nivells lingüístics reflecteix la similitud dels índexs de Lleida amb els dels barris urbans. Però si analitzem els barris urbans s'observa la coexistència de dos blocs completament diferenciats i equivalents a la tipificació de barris d'acord amb el nivell socioinstructiu que presenten. Això permet afirmar que l'augment d'aquests nivells manté una relació directament proporcional amb els lingüístics. Així, els barris Institut-Templers, Joc de la Bola, Ferran-Estació, Universitat, Príncep de Viana-Clot de les Granotes, Camp d'Esports i Xalets-Humbert Torres, tenen un nivell que se situa, aproximadament, en el 4,66% o fins i tot és lleugerament superior. Aquesta constatació indica que la major part dels ciutadans d'aquests barris saben parlar i llegir en català.

En l'altre grup de barris els nivells socioinstructius són descendents i coincideixen amb els nivells lingüístics. Aquest fet reafirma que els dèficits en socioinstrucció fan disminuir la capacitat d'arrelament al medi. En aquests nuclis la llengua és considerada en un pla secundari, ja que en molts casos no tenen les necessitats bàsiques cobertes i, per tant, els seus nivells de benestar social són precaris.

Ens trobem, doncs, amb uns nuclis de població que tenen una problemàtica social més agreujada, que comporta definir en una primera fase les necessitats socials i en una segona fase les necessitats lingüístiques per tal de poder integrar-los progressivament dins d'un procés motivador que els condueixi a l'arrelament dins la comunitat en la qual viuen.

3.2.3. La població

Fins aquí, hem intentat trobar la relació entre els nivells socioinstructius i els lingüístics, però cal tenir en compte, a més a més, el tipus de població que s'analitza. La visió que hom dona dels grups de població és heterodoxa en el sentit que s'intenta treballar amb una filosofia de grups de població que ha de permetre establir un tractament sociocultural adequat i adaptat a les edats, i amb una incidència directa sobre les necessitats immediates per poder, així, realitzar una prospectiva de futur.

Els punts que estudiem amb precisió són:

1. La població d'acord amb l'edat
2. Els moviments migratoris

3.2.3.1. Anàlisi de la població d'acord amb l'edat

Lleida té una població de 110.851 habitants de dret, dels quals 54.024 són homes, xifra que correspon al 48,7% de la població. La resta, 56.496, són dones, i representen el 51,24%.

Per realitzar l'anàlisi s'ha procedit a preparar uns agrupaments d'edats. Vuit són els grups resultants que s'han distribuït de la següent manera:

Variable	Interval d'edat
A	de 0 a 6 anys
B	de 7 a 14 anys
C	de 15 a 20 anys
D	de 21 a 30 anys
E	de 31 a 40 anys
F	de 41 a 50 anys
G	de 51 a 60 anys
H	de més de 61 anys

Aquest agrupament es justifica pels següents motius:

1. L'agrupament de 0 a 6 anys ens proporciona una visió prospectiva de la incidència de l'educació infantil especialment en la Reforma Educativa, i una percepció de quines són les necessitats socioculturals compensatòries d'aquest període.

2. L'agrupació de 61 a més de 90 anys indica la perspectiva que engloba des de la jubilació avançada fins a la tercera edat. L'acció ha d'anar adreçada a transformar la jubilació en un període actiu i gratificador.

3. No diferenciem entre homes i dones ja que entre els dos grups existeix una desviació del 2,48%, índex que permet d'analitzar-los globalment.

Aquests vuit grups d'edats els distribuïrem en els 21 barris de Lleida, diferenciant-los entre barris urbans i barris rurals i indicant la mitjana i la desviació típica en cadascun dels grups, d'una manera homogènia.

[Figura 3-16](#)

[Figura 3-17](#)

De la lectura de les dades de les taules anteriors es desprèn que:

1. Lleida és una ciutat en la qual el percentatge mig dels grups és:

A	de 0 a 6 anys	7,31%
B	de 7 a 14 anys	12,91%
C	de 15 a 20 anys	9,93%
D	de 21 a 30 anys	16,27%
E	de 31 a 40 anys	14,17%
F	de 41 a 50 anys	10,85%
G	de 51 a 60 anys	11,24%
H	de 61 a més de 90	17,46%

Si ho agrupem en quatre subgrups, podem tenir una visió ràpida de l'edat predominant:

1r grup	Infantesa+Adolesc.	A+B+C	30,05%
2n grup	Joventut+Adults	D+E	30,44
3r grup	Adults+Madurs	F+G	22,09
4t grup	Madurs	H	17,46

Comprovem, doncs, que Lleida és una ciutat jove.

2. La mitjana de barris urbans tenen les següents característiques:

A	de 0 a 6 anys	7,46%
B	de 7 a 14 anys	13,05%
C	de 15 a 20 anys	9,85%
Infantesa+Adolescència= 30,36%		
D	de 21 a 30 anys	16,43%
E	de 31 a 40 anys	14,39%
Joventut+Adults=30,82%		
F	de 41 a 50 anys	10,83%
G	de 51 a 60 anys	10,95%
Adults+Madurs=21,78%		
H	de 61 a més de 90	17,06%
Madurs=17,06%		

Són, per tant, barris joves que sobrepassen la mitjana de Lleida, amb una especificitat contextual pròpia, en els quals els programes de desenvolupament comunitari han de potenciar els factors socioculturals enfocats cap a una promoció social que hi augmenti el benestar social.

3. Existeixen uns barris amb necessitat d'una atenció específica per a la tercera edat ja que la variable H representa un percentatge significatiu que suposa la quarta part de la població del barri, com en els casos del Centre Històric, Ferran-Estació, Balàfia, Butsènit i Llívia.

El nombre de ciutadans majors de 60 anys a Lleida ciutat és de 20.097, cosa que representa el 17,46% del total, dels quals 7.882 viuen en els barris objecte d'estudi. D'aquests, encara, els més significatius són:

Centre Històric	28,4%	2.900 ciutadans
Mariola	14,1%	1.809 ciutadans
Balàfia	20,14%	1.409 ciutadans

4. Els barris urbans presenten un percentatge significatiu de nens d'edats compreses entre 0 i 14 anys, amb un percentatge del 20,51%, la qual cosa ens indica la necessitat d'incidir en l'educació com a recurs preventiu per evitar la dissociabilitat.

5. Hi ha un grup central molt significatiu: d'una banda els anomenats joves-adults que representen, a nivell de ciutat, el 30,44%, i el 30,82%, a nivell de barris urbans, i d'altra, un grup d'adults-madurs que representen el 22,09%, a nivell de Lleida ciutat, i en els barris urbans, el 21,78%. Aquest bloc de població hauria d'aportar un gran impuls a la ciutat i als seus barris, a través d'una participació solidària dels ciutadans, i així rebre alhora una formació permanent per adaptar-se als canvis socials.

L'índex d'edat de la ciutat de Lleida l'hem elaborat a partir de la fórmula següent:

$$\text{Índex d'edat} = \frac{1A+2B+3C+4D+5E+6F+7G+8H}{100}$$

Les lletres representen els percentatges dels grups i els índexs dels intervals d'edats, tal i com es planteja en el quadre següent:

Variable	Índex	Intèrval d'edat
A	0 - 1,5	de 0 a 6 anys
B	1,6 - 2,5	de 7 a 14 anys
C	2,6 - 3,5	de 15 a 20 anys
D	3,6 - 4,5	de 21 a 30 anys
E	4,6 - 5,5	de 31 a 40 anys
F	5,5 - 6,5	de 41 a 50 anys
G	6,6 - 7,5	de 51 a 60 anys
H	7,6 - 8	de més de 60 anys

Si analitzem els índexs resultants que queden reflectits en el quadre de la població per edats, es comprova que:

1. L'índex mitjà de Lleida és de 4,83 i el dels barris urbans del 4,77. Per tant, ofereixen poca desviació i representen una població amb una mitjana d'edat compresa entre els 31 i 40 anys.
2. El barri de Magraners té l'índex més baix dels barris de Lleida, el 4,49 que representa el barri més jove amb una mitjana de 21 a 30 anys.
3. Els barris de Llúvia (5,55) i de Butsènit (6,13) són els més envellits amb una mitjana d'edat compresa entre 41 i 50 anys. Aquest fenomen és causat pel desplaçament de la gent més jove cap a l'interior de la ciutat ja que ambdós barris estan situats a l'horta de Lleida, i són els pares els que es queden a les torres de l'horta amb les terres.

3.2.3.2. Moviments migratoris

Entenem per moviments migratoris els assentaments de població a Lleida que provenen d'altres comunitats autònomes. Aquests assentaments es defineixen pels que es realitzen dintre de la mateixa Comunitat Autònoma de Catalunya, i respecte de la resta d'Espanya.

Si observem de nou els quadres de l'arribada a Lleida i a Catalunya, podem establir els següents aspectes a considerar:

1. Existeix una taxa d'immigració procedent de Catalunya respecte de Lleida, del 18,3% per a la mitjana de Lleida, i del 18,15% en els barris urbans.³⁴
2. Existeix una taxa d'immigració respecte de les altres comunitats autònomes del 28,87%, resultant de restar de 100 els nascuts a Catalunya.
3. Els períodes amb més immigració, a nivell global, han estat els anys 60, 70 i 80 amb les taxes següents:

Lleida	Anys 60	11,44%	12.681 h
	Anys 70-80	20,28%	22.481 h
Barris urbans	Anys 60	11,62%	12.040 h
	Anys 70-80	20,83%	21.583 h

*Immigració a nivell global= arribada al municipi

4. Els barris amb una taxa d'immigració global més gran es configuren els anys 70 i 80, i són:

Ic* IRE*

Joc de la Bola	11,11%+18,86%=	29,97%
Cappont	11,54%+16,18%=	27,72%
Institut-Templers	9,9 % +14,55%=	24,45%
Pardinyes	12,68%+11,85%=	24,53%
Ferran-Estació	9,03%+14,64%=	23,67%
Camp d'Esports	8,34%+15,12%=	23,46%

*Ic = Immigració interna a Catalunya

*IRE = Immigració a la resta d'Espanya

Els vuit barris estudiats van acollir una taxa significativa del 20,83% durant els anys 70-80. D'aquests, Pardinyes és on van incidir més, amb un 24,53%, mentre que els Magraners apareix amb la menor taxa (12,11%). És als anys 60 quan aquest barri juntament amb el Secà de Sant Pere recull la major taxa d'immigració, representada per un 15,61% i un 18,10%, respectivament.

³⁴ Aquesta taxa ha estat calculada restant els nascuts a Lleida dels nascuts a Catalunya.

És per això que les taxes d'immigració són significatives. La ciutat de Lleida té un 28,87%, xifra que representa un total de 32.003 ciutadans no nascuts a Catalunya, i en els barris urbans el 29,56%, és a dir, 30.629 ciutadans.

Aquesta visió de la població permet plantejar nivells de benestar social i de desenvolupament socioeconòmic en funció de:

- L'organització social, jurídic-administrativa i institucional de Lleida.
- El context vital de la població, considerada en els diferents estrats que resulten d'establir criteris de delimitació d'edats, origen social, ocupació, etc.
- Els hàbits i els sistemes de conducta individual i col·lectiva, especialment referits a la utilització del temps lliure i manifestacions culturals, en el sentit més ampli.

Davant les consideracions exposades, ens hem plantejat la significació de les variables definides per a l'arribada a Catalunya, amb la finalitat d'assegurar un rigor analític i objectiu en totes les afirmacions que s'han fet.

Creiem que per establir alternatives socioculturals adequades a l'edat i a llur estada en el municipi, les persones que han sofert els moviments migratoris han de rebre unes oportunitats adients a la seva idiosincràsia, així com proporcionar-los una adaptació al context social en el qual han de viure. Aquest fet implica que les variables definides anteriorment han de ser significatives i han d'estar correlacionades.

El mètode utilitzat és una regressió lineal ponderada, tot calculant l'índex de correlació de Pearson i buscant la significació de les variables amb un error del 5%.

El procés realitzat ha consistit a comparar cada barri urbà amb ell mateix. Les variables comparades han estat l'arribada al municipi d'immigrants, amb la data d'arribada a Catalunya; així resulten sis variables i quatre graus de llibertat. L'índex de significació de les variables és de 0,878 amb un marge d'error del 5%.

	F-E	U	P-C	I-T	X-H	CE	JB	M	B	SS	P	CP	LB
(.909)													
	PrSx .955												
		Sx (.964)											
			Sx (.966)										
				PrSx .941									
					Sx .969								
						PrSx .951							
							PSx .912						
								Sx .983					
									Sx .987				
										Sx .988			
											PrSx .953		
												PSx .913	
													Sx .971

Taula 3-5. CORRELACIONS. DATA D'ARRIBADA AL MUNICIPI-D'ARRIBADA A CATALUNYA
Graus Llibertat: 3 Variable definida: .878
Error: 5% x: Definida
(): Significativa Molt significativa.
PrS: Probablement significatiu PS: Poc significatiu
S: Significatiu MS: Molt significatiu

En analitzar el quadre anterior es dedueix que:

1. La major part dels barris urbans tenen un índex de correlació significativa, a excepció de Ferran-Estació, Instituts-Templers, Camp d'Esports, Joc de la Bola, Pardinyes i Cappont.
2. Les variables comparades tenen una relació significativa donat que els coeficients de correlació són superiors al 0,878 exigít, amb un error del 5% i 4 graus de llibertat.

Davant d'aquest estudi estadístic, advertim que les anàlisis realitzades per les taxes migratòries tenen una consistència ajustada i coherent i, en conseqüència, una indefugible validesa per a l'execució d'investigacions posteriors.

IV. ANÀLISI INFRAESTRUCTURAL DE LA CIUTAT DE LLEIDA

4. Els equipaments socials

L'augment de les reivindicacions socials per millorar i intensificar els nivells de benestar social d'un barri, i en definitiva d'una ciutat, ha suscitat una demanda establerta per la definició dels serveis com a instruments de transformació dels ordenaments urbans, tot plegat en funció del seu ús social. Aquesta demanda ha d'activar l'esmentat procés de transformació, des de la intencionalitat d'introduir nous plans adequats a les necessitats socials fins a generar una anàlisi de les prioritats i una distribució sectorial (serveis socials, escolars, sòciosanitaris, esportius, etc.) fonamentada en la transformació econòmica, social i funcional de la ciutat i del territori.

4.1. L'equipament social com a mitjà de promoció social

L'obtenció d'un equipament social ha de contribuir a la redistribució dels ingressos entre els diferents nivells socioculturals que conviuen en una ciutat, ja que proporciona l'oportunitat d'accés als beneficis dels serveis públics. Els equipaments socials han de respondre a la forma i a les característiques de la societat de cada moment, en ser la ciutat un nucli primordial perquè aquesta ha de decidir quin és el tipus d'equipaments que necessita, quines són les seves prioritats, i en quins barris és més urgent implantar-los. Cal tenir en compte que els moviments veïnals determinen uns problemes i unes deficiències específiques i, en conseqüència, la planificació d'uns objectius operatius i viables que han de servir de base per elaborar un programa d'inversions en equipaments i programes socioculturals. També s'ha de procurar una localització escaient i factible de l'equipament públic, ja que implica una major rendibilitat en el seu ús originant un estalvi de temps en els desplaçaments, tant si corresponen al transport públic com al transport privat.

Un fàcil i ràpid accés a la salut, a l'educació, a la cultura i a altres vessants de l'equipament social amplien les possibilitats d'una convivència còmoda i estable per als ciutadans, trencant cercles de marginació i pobresa. Això permet que en augmentar els beneficis socials el ciutadà rebi uns elements que el motiven per a la millora del seu estatus social i, a la vegada, fan disminuir la dissociabilitat. Això perquè la conseqüència real de la despesa dels equipaments socials és que aquesta no esdevé solament proporcional a les quantitats invertides, sinó al caràcter de les dissociabilitats evitades i a les noves oportunitats que els ofereix.

4.2. L'equipament social i els estàndards urbanístics

Tota realitat urbanística presenta una relació entre els elements en qüestió. Aquests es poden traduir en mòduls i fonamentar-los en una recopilació de dades elementals dins d'un context definit. Segons Käes (1970)³⁵

"Operant de tal manera s'arriba als indicadors o nivells d'equipaments considerats com a elements necessaris per a l'organització espontània de la vida comunitària"

que s'anomenen estàndards i que són segons Campo (1972)³⁶

"els paràmetres quantitius o dimensions òptimes, variables en el temps i en l'espai, sobre les funcions o exigències a satisfer per l'home quan construeix les ciutats i, en general, modifica o conserva l'espai natural".

Els estàndards serveixen, com diu Ribas Piera³⁷, per establir els indicadors de nivells d'equipament expressats com a índexs numèrics desitjables, per la qual cosa la seva aplicació determinarà, directa o indirectament, reserves de sòl que es consideraran òptimes o, si més no, bones. Són, per tant, estàndards d'aplicació prèvia al planejament.

També constitueixen indicadors de característiques o relacions numèriques essencials per al planejament. Són estàndards d'avaluació aplicats en la fase final, i que suposen reduir a quantitats les estructures plantejades.

Aquestes definicions prèvies ens determinen les variables socioeconòmico-urbanístiques d'un barri i d'una ciutat i de la mateixa manera de les comarques i les comunitats autònomes.

³⁵ KÄES, F. (1970). *Vivir en los grandes conjuntos*. Ed. Euroamérica, S.A. Madrid.

³⁶ CAMPOS, G. (1971). *La administración del urbanismo*. Ed. Gustavo Gili. Barcelona. Pág.11.

³⁷ RIBAS, M. (1973).- *Los denominados «standars» urbanísticos y su aplicación al planteamiento*. En Rev. ciudad y territorio. Madrid. 1/73.

És convenient remarcar que la definició d'estàndards dintre d'un territori implica una decisió politicoeconòmica. És el grau de sensibilitat dels governants que s'aplica en dissenyar un barri o una ciutat, augmentant-hi o no els equipaments socials, l'element que dona al ciutadà una millora de la qualitat de vida. El dota, alhora, de la capacitat suficient per afrontar un desenvolupament harmònic dels equipaments col·lectius com els docents, assistencials sanitaris, socioculturals, assistencials, mediambientals i, encara, els serveis públics de l'Administració.

4.3. Interrelació dels equipaments socials³⁸

Una organització urbana adaptada a una ciutat serà precisada per la valoració de cadascuna de les possibilitats que ofereix el medi físic: mobilitat, disposició de sòl, facilitats de descongestió urbana, etc., i per les formes d'execució i gestió dels equipaments: cessió de sòl urbà o urbanitzable, així com el cost de les terres i intercanvis socials per a l'ocupació de solars ja utilitzats per a altres serveis.

S'ha de procurar una coherència quantitativa entre la població i les seves necessitats a nivell de barri, municipi, per subministrar un major nombre d'interaccions entre les activitats urbanes. Les instal·lacions dels equipaments socials han de presentar unes alternatives viables per al seu accés, cosa que ha de permetre que el ciutadà obtingui un rendiment màxim de l'equipament atenent a la seva oferta d'activitats. En conseqüència, el cost-benefici de la prestació social serà rendible i incrementarà el benestar social.

En un barri, els itineraris que ha de realitzar el ciutadà per anar de casa seva a l'equipament que necessiti han de durar de 10 a 15 minuts com a màxim. Això implica distàncies de 500 a 750 metres de recorregut per a vianants o, ocasionalment, de més longitud quan existeixen o es garanteixen transports públics que permetin una mobilitat anàloga a la dels vianants.

Per als equipaments de ciutat, els itineraris han de tenir una durada de 15 a 30 minuts com a màxim, que es realitzaran amb normalitat mitjançant el transport públic.

La tipologia d'equipaments socials segons les seves prestacions és la següent:

1. Equipaments complementaris: són els que poden agrupar-se en un mateix solar o en diferents plantes d'un mateix edifici, sigui perquè realitzen les funcions similars però a diferents nivells d'especialització, com ara els centres docents, o bé perquè aquestes funcions són interdependents com ara els centres docents i les instal·lacions esportives, o també perquè disposen de dependències complementàries, com en els centres socials i culturals (sales de conferències i d'exposicions, etc.), entre residències de la tercera edat, i entre les llars de jubilats.

2. Equipaments compatibles: són els que realitzen funcions complementàries no excloents, i se situen en els mateixos solars. D'aquesta manera s'ha d'aconseguir una oportuna i escaient continuïtat en la realització d'algunes funcions afins -com entre els centres docents i culturals-, una predisposició establerta per als mateixos usuaris -com mercats i algunes dependències administratives dirigides al ciutadà-, o una exigència que requereixi una anàloga centralització en relacionar-se amb les mateixes àrees o activitats urbanes.

3. Equipaments incompatibles: són aquells que, pel fet de generar algunes incomoditats com els sorolls, les aglomeracions, el trànsit, és discordant situar-los contigus. També s'inclouen en aquesta circumstància els equipaments que, per les seves característiques funcionals o condicions d'accés irreconciliables, no és convenient col·locar-los en àrees d'activitat terciària o propers als habitatges.

Figura 4-1

Del quadre anterior es desprenen quatre consideracions bàsiques:

1. Els equipaments docents són agregables ja que es poden utilitzar alguns serveis comuns com ara les pistes poliesportives, les biblioteques i els patis, centres associatius i culturals provistos de biblioteca, sala d'actes, música, cinema-fòrum, etc., usats pels escolars.

2. Els centres d'atenció primària són compatibles amb mercats, en adquirir una anàloga centralitat urbana. També són afins amb llars de jubilats i residències de la tercera edat, perquè existeixen relacions directes entre les funcions d'ús i altres equipaments.

3. Els centres culturals són agregables entre ells per estar destinats a diferents nivells d'especialització d'una mateixa funció. Així mateix, són complementaris els centres culturals, associatius i religiosos.

4. Tots els equipaments esportius són compatibles entre ells ja que poden disposar d'alguns serveis comuns com els vestuaris o les dependències socials. Especialment, els esports bàsics com les pistes poliesportives, els gimnasos, el futbol i les piscines d'aprenentatge són complementaris amb els equipaments de centres associatius i recreatius.

Una vegada vista la interrelació que existeix entre els equipaments socials, cal especificar quan es

³⁸ RIERA FIGUERES, J. (1979). *Localización urbana de los equipamientos comunitarios en el plan de la corporación metropolitana de Barcelona*. En *Rev. ciudad y territorio* 2/79. Pág. 93-106.

construeix un equipament. Per aquest objectiu, hem de tenir en compte la demanda potencial de la població i la demanda efectiva, d'acord amb la distribució dels ciutadans en els barris i dels resultats de definir la prioritat.

En el quadre següent s'estableixen els tipus d'equipaments, d'instal·lacions, la demanda potencial d'acord amb la superfície i la població total i la relació de la demanda potencial (DP) amb la demanda efectiva (DE) d'una ciutat.

[Figura 4-2](#)³⁹

4.4. Inventari d'equipaments socials de caràcter públic a Lleida

A l'hora de fer l'inventari d'equipaments socials (annex I), cal tenir present:

1. La tipologia de l'equipament (cultural, assistencial,...)
2. L'existència en el moment de fer l'inventari.
3. La distribució en els barris.

4.4.1. Anàlisi de la situació actual

La proposta de l'inventari no és una proposta definitiva ja que els equipaments estan en permanent evolució. Els espais socials de la ciutat de Lleida tenen, d'entrada, com a característica la dualitat entre la qualitat de l'espai social i el patrimoni municipal.

És palès que els ajuntaments democràtics elegits el 1979 no disposaven de patrimoni municipal. En el pla d'ordenació urbana de 1957 no s'observa la definició urbanística d'un model de ciutat i en conseqüència no es defineixen espais per als equipaments socials. És evident que la gran demanda social incessant existent va obligar a fer una precipitada ubicació d'espais socials. La conseqüència d'aquesta "atenció a la urgència", per dir-ho d'alguna manera, va ser la precarietat de condicions amb què es va fer. Aquesta situació s'ha anat superant durant aquesta dècada mitjançant la implantació d'espais d'una manera més racional, i amb la futura i incipient construcció d'altres de nous.

Aquesta demanda social ha provocat una política d'equilibri en el sentit que els barris poden disposar d'equipaments socials i de les activitats que comporta un programa sociocultural, d'una manera equitativa i solidària entre ells. Aquesta política social ha facilitat als barris els equipaments congruents i apropiats que concedeixen i concediran en el futur, quan estiguin acabats, uns espais de benestar social que milloraran la qualitat de vida dels ciutadans.

Tot això permet observar el futur amb un cert optimisme. Cal tenir en compte, a més, la intenció de transformar la ciutat de Lleida en una societat de canvi completament abocada cap a una política de benestar social que ha de tenir com a eixos fonamentals:

1. El lleure dels joves, per tal d'introduir-los amb la seva participació en la xarxa social.
2. Una política d'actuació sociocultural per als adults, com a element bàsic de participació ciutadana i de reciclatge en el treball.
3. Una teràpia ocupacional per aconseguir que hi hagi un procés de canvi agradable de l'etapa laboral activa a la jubilació.
4. Una atenció contínua i oportuna per a la gent gran, que els aporti una il·lusió, una esperança en la vida.

Per tal d'acomplir les anteriors alternatives s'ha de definir una línia d'actuació sociocultural adaptada a l'espai i al temps, tot proporcionant un equilibri social a la ciutat, i a la vegada, potenciant la incentivació d'actes socioculturals. Així, s'ha de:

1. Crear centres d'atenció primària.
2. Desenvolupar una política de construcció de centres de dia, mini-residències i geriàtrics.
3. Dissenyar un mapa d'instal·lacions esportives de barri i de ciutat adequat a la demanda social.
4. Establir uns centres d'atenció social per a l'acollida de la dona i una mini-residència maternoinfantil.
5. Desenvolupar un pla de sales de lectura i biblioteques arreu dels barris.
6. Elaborar un mapa d'escoles bressol adequat a les necessitats socials.
7. Definir els espais culturals necessaris de cara a convertir Lleida en una ciutat cultural.

En definitiva, cal generar una planificació on els recursos tant infraestructurals, econòmics, com humans

---

³⁹ D.P: Demanda Potencial

-Instal·lacions esportives:

Grup I: Gimnàs, piscina d'ensenyament coberta de 20 m de longitud màxima.

Grup II: Pista poliesportiva i piscina de 25-33 m cobertes o descobertes.

Grup III: Camp de futbol (usos múltiples)

han de tenir un tractament global. En aquest pla, els responsables polítics han de definir els eixos d'actuació i els tècnics han de desenvolupar els processos més idonis i efectius per tal d'aconseguir els objectius que, per a nosaltres, han de ser els següents:

1. Formular un programa polític en el qual es defineixin els propòsits prioritaris per a la ciutat a curt, mig i llarg termini.
2. Determinar un marc de cooperació entre el municipi i la xarxa social de la ciutat.
3. Aplicar un pla de cooperació interinstitucional per tal d'evitar duplicitat de serveis.
4. Disposar d'uns recursos adequats per aplicar els projectes establerts.
5. Realitzar uns programes interdisciplinaris en els quals estiguin contemplats els àmbits següents: urbanisme, sanitat, ensenyament, cultura, lleure i serveis socials.
6. Preveure la resta d'elements que també incideixen en el camp sociocultural com ara l'escola, la família, els mitjans de comunicació de masses, les indústries educatives i de lleure, i les fundacions socials⁴⁰.

---

⁴⁰ GIRÓ, A. *La ciutat educadora: una realitat pedagògica al nostre abast*. Revista Ressor de Ponent. Núm. 87. Febrer, 1991. Lleida.

V. ANÀLISI DE LES FORMACIONS VEÏNALS A LA CIUTAT DE LLEIDA

5.1. El moviment veïnal: característiques

Des del seu naixement fins ara, les associacions de veïns (AV) han desenvolupat una important activitat en la vida ciutadana. La seva actuació s'ha basat en la defensa dels interessos dels veïns per tal d'augmentar el seu benestar social. Amb aquest objectiu s'han impulsat propostes i iniciatives en els barris que inclouen: instal·lacions de semàfors en llocs puntuals, zones verdes, equipaments, plans d'urbanisme, escoles, centres d'atenció primària, etc.

El fet que siguin o no necessàries ve determinat per la percepció filosòfica dels col·lectius compromesos en aquestes tasques, ja que tenint en compte l'heterogeneïtat de les ideologies, algunes manifesten que actualment ja han cobert la seva funció. Tanmateix aquesta idea entra en contradicció amb l'esperit intrínsec de la democràcia que postula la necessitat d'institucions amb unes característiques correctament estructurades⁴¹ com ara:

1. El caràcter unitari, que comporta com a única condició per formar-hi part la defensa dels interessos dels veïns.
2. El caràcter democràtic, amb un bon grau de participació real i efectiva, amb el suport de la representació i la democràcia de base, en el qual l'assemblea de l'associació és l'òrgan decisiu.
3. La independència de qualsevol opció partidista concreta com a conseqüència del seu caràcter unitari.
4. La total independència de l'administració pública per poder mantenir el caràcter d'organització popular.

En definitiva com diu Jacinto Pernia, president de la de Pardinyes, l'objectiu terminal d'una AV és:

"Potenciar la participació, educar per a la consciència cívica, per a la solidaritat i per a la ruptura de l'individualisme".

5.2. Naixement i evolució de la participació veïnal a Lleida

El naixement oficial de l'existència de les AV a Lleida⁴² porta data de tres dècades endarrera. La primera de la qual es té notícia és la de la Bordeta (1961). A partir d'aquesta n'han anat sorgint d'altres de manera esgraonada:

* Pardinyes	1962
* Llívia i Magraners	1969
* Marimunt	principi de 1970
* Secà de Sant Pere	principi de 1971
* Cap Pont	principi de 1972
* Camp d'Esports, Mariola, Clot i Balàfia (Virgen Blanca i Franco Gaminde)	1976

En aquesta relació d'AV no s'inclou les dels carrers Major, de Sant Antoni i de Cavallers fundades abans de 1976, pel seu àmbit reduït a un sol carrer i perquè tenen competències o finalitats de caràcter principalment comercial.

Les primeres AV són legalitzades en alguns casos per la Llei d'associacions de 1964, i en altres com a associacions de "Cap de família" amb vinculació legal amb el Movimiento. En aquells moments canalitzen peticions dels barris a l'Ajuntament, tot conformant un espai de comunicació inexistent entre les esmentades identitats, i acomplint, de vegades, les funcions paral·leles a "l'alcalde de barri". Com a exemples paradigmàtics d'aquestes accions podem citar la feina feta per a la instal·lació del clavegueram i llum a la Bordeta, la pavimentació de part dels Magraners, etc.

A mitjans dels anys setanta, la ràpida evolució política proporciona una nova imatge a les AV. S'hi incorporen noves associacions que potenciaran més les reivindicacions per arribar a solucions concretes, tot esdevenint així la veu crítica davant l'Ajuntament. Tots els seus dirigents provenen fonamentalment, com diu Jacinto Pernia,⁴³ de les Joventuts Obreres Catòliques (JOC) i promouen una tasca participativa dins el moviment

⁴¹ FAV de Badalona. Abril. 1985

⁴² FAV de Lleida. Ponència. *Activitats de les AV 1985*. Lleida (15-16 de juny. Trobada d'Associacions de Lleida) i també V Assemblea d'AV de Catalunya. Ponència: "*Filosofia del moviment veïnal 1990*". Federació de Lleida. Lleida 11-3-90

⁴³ PERNIA, J. és actualment president de l'AV del barri de Pardinyes i membre de la CAVE nacional. Les dades

veïnal que fa que aquest evolucioni des dels seus inicis de caràcter recreatiu cap a objectius més transcendents.

Si donem un cop d'ull ens trobem amb tres èpoques ben diferenciades:

1. Època recreativa: dura fins als anys 60, i es caracteritza perquè les AV que es funden aleshores tenen un esperit lúdic i recreatiu. Posteriorment, es transformen amb un impuls reivindicatiu constituint-se en la pedrera dels nous líders polítics. Amb l'arribada de la democràcia, les AV perden protagonisme i passen per una profunda crisi d'identitat causada, fonamentalment, per la manca d'espai propi.
2. Època reivindicativa: fins als anys 70, moment que neixen moltes AV especialment motivades per la redacció del Pla General Municipal Urbanístic. Els veïns s'agrupaven amb voluntat de participar, opinar i incidir en aquell document més transcendent per al desenvolupament urbanístic de la ciutat. Després d'aquest fet moltes desapareixen.

Emili Subias⁴⁴, president de la FAV, planteja que actualment aquesta acció reivindicativa s'ha de seguir desenvolupant. En concret, afirma que:

"les AV han de fer de control, mitjançant el seu poder social", però a la vegada aquesta actuació ha d'ésser benèvola amb la finalitat "d'harmonitzar les relacions institucionals"

Joan Gómez⁴⁵, president de l'AV de Balàfia, destaca encara més aquest aspecte i puntualitza la intenció palesa d'haver de ser *"un grup de pressió"*. Per ell, les AV han de tenir *"una actuació social des de la mateixa entitat"* mitjançant *"advocats, arquitectes, assistents socials, com si fos una cooperativa de serveis"*.

D'aquesta manera la reivindicació no és solament una etapa dintre del moviment veïnal sinó una constant viva i adaptada a l'espai i al temps. Jacinto Pernia diu, en aquest sentit, que *"les AV fan política reivindicativa connectada amb els veïns mitjançant el diàleg i la participació"*.

3. Època de reflexió interna i reorganització, que és l'estat en el qual estan en l'actualitat. Des dels anys 80 el moviment associatiu veïnal es troba en un moment difícil de la seva existència. Les AV han sofert transformacions en el seu paper i en el seu protagonisme com a conseqüència del canvi de les circumstàncies històriques i socials del país.

Com diu Joan Gómez *"la democràcia fa perdre l'acció veïnal pel seu pas a l'activitat política i decapita els quadres veïnals; en conseqüència es va trencar la relació de la reivindicació cap a una altra cosa"*.

Això, apostil·la, es tradueix en el present d'una manera en la qual *"sols defensen el seu cas particular i no hi ha criteris globals de barri i de ciutat"*.

La realitat dels anys 80 ha estat marcada per la incidència d'elements externs a les AV que delimiten el seu marc d'actuació, com ara:

1. L'existència consolidada de la democràcia representativa.
2. L'existència d'un marc legal, encara que insuficient o poc desenvolupat i arrelat, que possibilita la participació ciutadana.

És evident que, en el futur, qualsevol projecte de treball de les AV ha de presentar, un cop analitzada la realitat contextual, tres variables fonamentals:

1. El reforçament de la vida associativa
2. L'aprofitament de les possibilitats legals actuals
3. La lluita per aconseguir dels legisladors, uns índexs de participació més alts.

Tal i com hem dit, les AV neixen com a plataforma participativa dels veïns dels barris, amb una filosofia pròpia i uns objectius concrets; actualment de les 40 AV existents a Lleida ciutat, només 20 funcionen bé. Així, trobem que algunes AV s'han creat per mimetisme, transformant estructures organitzatives d'altres grups participatius: comissions de festes que es converteixen en AV, per exemple. Altres ho han fet per estendre a uns ciutadans posicions de partit, etc. Però és ben clar que la finalitat primera de les AV és, d'una banda, integrar d'una manera eficient i prometedora els col·lectius socioculturals del barri i els interessos veïnals; de l'altra, coordinar les activitats generades pels associats i entitats; i, encara, impulsar, promoure i fomentar la participació activa dels veïns, mitjançant l'animació sociocultural per tal d'esdevenir el portaveu de la defensa dels seus interessos. Uns interessos que podríem sintetitzar en els següents:

- Ser integradors i representar els veïns.
- Controlar i col·laborar en el bon funcionament dels serveis públics, així com aconseguir millors equipaments.
- Estimular i potenciar les tradicions i costums populars.
- Suggestir d'una manera contundent propostes operatives per a la millora del nivell de vida.
- Participar en les solucions als problemes d'habitatge, assistència de salut, etc.

---

han estat extretes d'una entrevista realitzada durant el mes de novembre de 1994.

⁴⁴ SUBIAS, E. és el president de l'AV del Secà de Sant Pere i president de la FAV. Les dades han estat extretes d'una entrevista realitzada durant el mes de novembre de 1994.

⁴⁵ GÓMEZ, J. és president de l'AV de Balàfia. Les opinions han estat extretes d'una entrevista realitzada el mes de novembre de 1994.

-Defensar els interessos ètics, materials, culturals, recreatius, esportius i de benefici social dels veïns.

Emili Subias diu que s'ha de tenir ben present que l'acció fonamental ha d'ésser la de "*coordinar les entitats del barri respectant la seva identitat*" així com "*oferir serveis als ciutadans*" però sense caure en el "*control dels partits polítics*".

5.3. La participació institucional: la FAV i l'Ajuntament de Lleida

Es cert que el poder municipal roman des de l'any 1979 a mans d'ajuntaments democràtics i, en aquest marc, sota la custòdia de persones i forces polítiques que en el seu fons ideològic treballen per a la millora de la qualitat de vida de tots els ciutadans. En aquest sentit, cal dir que segueixen la mateixa línia que les AV i els objectius que volen assolir uns i altres són coincidents.

Aquest fet provoca que, en alguns casos s'hagi traslladat equivocadament la solució dels seus problemes als ajuntaments.

D'aquesta manera s'han de diferenciar conceptes clarament desvinculats: l'ajuntament com a organisme públic i les AV com a un mitjà associatiu unitari (defensar els interessos del barri), democràtic i independent.

En la ponència "Relacions de les AV-Ajuntament"⁴⁶ les AV de Lleida defineixen la seva postura:

1. Les AV mai firmaran un xec en blanc amb l'Ajuntament sigui quina sigui la seva composició, però sí que vetllaran molt de prop les resolucions dels problemes, i tindran cura que els acords que es decideixin siguin el més beneficiosos per als barris i per a Lleida.

Estaran al costat de l'Ajuntament quan aquest defensi interessos veïnals, i es pronunciaran en contra quan les propostes solidàries no siguin escoltades per l'Ajuntament.

2. El control i seguiment no es farà efectiu si no poden participar, entenent la participació com la presència constant d'AV en les comissions informatives, en els plens amb veu, i en les permanents, encara que sigui només sent-hi presents físicament.

Participar-hi és imprescindible per aconseguir:

- Que els interessos dels veïns s'introdueixin amb més vigor dintre de la diligència dels ajuntaments.
  - Que l'organització dels veïns es potenciï, implantant així un nou tipus de convivència i de vida.
  - Que l'Ajuntament procedeixi democràticament en la pràctica quotidiana.

La filosofia exposada queda reflectida en el Reglament de participació veïnal de 1990, de conformitat amb la Llei 7/85 del 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local de Catalunya.

El Reglament de participació veïnal en l'article 2 assenyala els criteris reguladors⁴⁷

- Facilitar la més àmplia informació sobre les seves activitats, obres i serveis.
- Afavorir i promoure la participació dels seus veïns i entitats en la gestió municipal respecte de les facultats de decisió corresponents als òrgans municipals representatius.
- Dur a terme l'acompliment dels drets dels veïns recollits en l'article 41 de la Llei de règim local de Catalunya.
- Fomentar la vida associativa en la ciutat i en els seus barris.
- Garantir la solidaritat i l'equilibri entre els diferents barris i nuclis de població del terme municipal.
- Apropar la gestió municipal als veïns a través dels mitjans d'informació municipal, la iniciativa ciutadana, l'audiència pública i la consulta popular, entre altres.

Els presidents de les AV de Pardinyes Jacinto Pernia, de Balàfia Joan Gómez, i de la FAV i del barri del Secà de Sant Pere Emili Subias -que representen al voltant del 70% dels que estan associats a les AV de Lleida- opinen que la societat ha d'ésser un element de participació que ha de provocar la solidaritat i l'augment de la qualitat de vida. Diu Emili Subias que "*cal plantejar l'oci com a categoria social*", per tal d'aconseguir un equilibri social genèric per a Lleida i específic per a cada barri.

Una anàlisi acurada de la ciutat ens mostra que cal potenciar la vertebració social com un element dinamitzador d'acord amb les tendències actuals i l'estructura social.

És per això que tant la FAV com l'Ajuntament hauran de desenvolupar uns programes, i unes comissions informatives que permetin:

1. Un equilibri entre l'urbanisme i els equipaments, perquè aquests defineixen el nivell de benestar social i sociocultural.
2. Una política sociocultural compensatòria adequada a la idiosincràsia dels ciutadans, per poder equilibrar els dèficits socioeconòmics actuals.
3. Uns programes d'animació sociocultural que fomentin la integració dels veïns al barri i a la ciutat, així com una educació compensatòria que els permeti evolucionar permanentment.
4. Unes activitats esportives i recreatives per tal de promoure la interrelació veïnal i la transformació de

⁴⁶ FAV de Lleida 1985. Ponència: "*Relacions AV, Ajuntament i regulació jurídica de les AV en l'actualitat*".

⁴⁷ *Reglament de Participació Veïnal*. 1990. Ajuntament de Lleida.

l'actual concepció de barri i de ciutat.

5. Un potenciament de l'associacionisme veïnal, perquè els veïns han d'ésser els conductors de la seva cultura cap a la ciutat tot proporcionant-los: seguretat, equilibri, ordre, adaptabilitat a situacions específiques i arrelament al medi físic i social.

Aquestes actuacions dutes a terme d'una manera coordinada han de permetre:

- Desenvolupar els instruments que possibilitin l'apropament del ciutadà.
- Reforçar el concepte de ciutadà i dels seus drets inherents.
- Adequar les activitats dels centres culturals i cívics a les demandes del seu entorn.
- Fomentar les AV com a aglutinadores i impulsores de noves entitats.
- Potenciar la convivència i l'educació cívica, tal com diu Jacinto Pernia per tal de "trencar l'anarquisme inherent al ciutadà".

5.4. Participació i solidaritat: quina és la situació actual de l'Associacionisme Veïnal?

En una enquesta⁴⁸ efectuada durant el mes de febrer de 1990 a 1000 persones distribuïdes aleatòriament pels barris de Lleida, segons el nombre de residents en cadascuna de les zones, es pretenia analitzar la relació entre el ciutadà i la ciutat. La conclusió més evident és que els ciutadans lleidatans són poc partidaris d'integrar-se a les associacions. El tipus d'associació que desperta més interès és l'esportiva, tot i que formen part d'alguna d'aquestes organitzacions només el 13 % de la població. El tipus d'agrupament que menys interès desperta és el polític i només suposa un 1'9% dels habitants de Lleida.

Ens podem preguntar: quin és el nivell associatiu veïnal de la ciutat de Lleida? Segons l'esquema abans indicat, la resposta és que solament l' 11,3% dels ciutadans de Lleida pertanyen a una associació de veïns; en aquest percentatge el 12,2% són homes i el 10,4% dones, els quals distribuïts per edats representen:

18 a 24 anys	→ 4%
25 a 34 anys	→ 8,5%
35 a 50 anys	→ 13,7%
51 a 64 anys	→ 18,3%
65 i més anys	→ 9,5%

La primera interpretació possible de fer, tenint en compte l'edat, és que el jovent no incideix gaire en les qüestions específiques del barri. Els membres de les associacions són els veïns que en un principi les van fundar i que ara segueixen en la mateixa tasca. Això permet afirmar que no hi ha líders veïnals joves, la qual cosa pot produir una anul·lació de l'oportunitat d'evolucionar seguint els canvis continus que afecten la societat, i ocasionar una incipient davallada de la lluita contra les mancances urbanístiques i socioculturals dels barris.

Emili Subias planteja que el veritable problema està en "*una concepció del món excessivament materialista*", que segons ell l'allibera de "*la responsabilitat col·lectiva*" i en conseqüència del voluntaritat. Joan Gómez va més enllà en plantejar que la joventut no hi participa perquè "*volen autonomia*" i "*no volen estar teledirigits*".

Jacinto Pernia veu la causa en la "*lentitud de les bases a incorporar-se a la democràcia participativa*" per acabar dient "*que la gent està estancada*".

Aquest estancament es constata si comparem els tipus d'associacionisme en què el ciutadans de Lleida estan compromesos. Podem resumir els resultats segons l'enquesta del febrer de 1990 en el següent quadre:

[Figura 5-1](#)

Les dades demostren que el nivell d'associacionisme a Lleida és molt baix. Les agrupacions esportives (13%), les veïnals (11,3%) i les culturals (9%), són, encara, les més significatives.

És bo veure que tant l'home com la dona en el moviment veïnal tenen una representació similar: un 12,2% correspon a homes i un 10,4% a dones. Tot i així, però, cal remarcar la participació associativa de la dona (8%) en la política envers la de l'home (3,1%) ja que és, paradoxalment, l'únic espai on la dona es superior. En relació a l'edat, globalment, és en el període de 35-50 anys on existeix una major participació associativa. Des del punt de vista del tipus d'agrupació on s'afilien, cal destacar que l'associacionisme veïnal és més significatiu durant l'etapa dels 51-64 anys amb un 18,7%, l'esportiu durant l'etapa dels 18-24 anys amb un 20,1%, i l'etapa dels 30-50 anys amb un 19,5% coincidint aquesta etapa amb la de major incidència cultural amb una presència del 12,2%.

Totes aquestes dades confirmen l'existència d'un fort individualisme en detriment de la solidaritat i del compromís per la lluita a favor del benestar social, deixant per a una minoria el compromís de generar accions i

⁴⁸ Enquesta: *Imatge Municipal a Lleida*. Febrer 1990. ICB, S.A. Informació cartogràfica i de base SA. (Tant en l'elaboració com en l'aplicació d'aquesta enquesta vaig participar activament).

desenvolupar programes per a la millora de la qualitat de vida.

Aquestes referències les extrapolem als barris que són objecte d'estudi i obtenim les dades següents:

Associacionisme veïnal

Nucli Antic	> 7,2%
Mariola	> 3,6%
Secà de Sant Pere	> 21,5%
Balàfia	> 23,1%
Pardinyes	> 23,1%
Cappont	> 7,1%
La Bordeta	> 11,9%
Magraners	> 5,6%

El total de la ciutat que és de l'11,3%

Observem que la distribució del 11,3% dels ciutadans associats al moviment veïnal és ubicada als barris del Secà de Sant Pere (21,5%), Balàfia (23,1%) i Pardinyes (23,1%) que representen el 68,7% de tot el moviment veïnal. Cal esmentar que és la zona en la qual els líders veïnals són de l'època de la lluita participativa, i que a la vegada són els líders de la Federació d'Associacions de Veïns de la ciutat. Així, la manca d'evolució dels líders i el fet que no n'apareguin de nous poden provocar la desaparició dels moviments veïnals. A més, aquests de manera involuntària poden quedar identificats amb opcions partidistes que els barris poden utilitzar com a elements de distorsió.

Per això cal remarcar que les AV de Lleida actualment presenten una problemàtica específica:

Desequilibris estructurals, conseqüència immediata de la seva manca d'evolució dintre de la xarxa cívica del barri. El nou veí que s'ha anat ubicant arreu del barri no en comprèn l'essència organitzativa. Això comporta poca participació veïnal, manca de dirigents, i transformació d'aquests en portaveus d'una minoria, envers de les necessitats reals de la majoria de veïns. Aquesta manca de participació fa que les AV depenguin fonamentalment de la subvenció. Es perd, d'aquesta manera, l'essència fonamental del moviment veïnal tal com reclamava la FAV l'any 1985 a Badalona:

"Total independència de l'administració pública per poder mantenir el caràcter popular".

A aquest panorama s'ha d'afegir encara altres factors:

- Adigsa crea, a partir de la construcció dels blocs d'habitatges socials, una sèrie de pseudoassociacions que, en molts casos, eren comunitats de propietaris. Segons Emili Subias el govern de la Generalitat no volia fer una doble AV sinó un contrapoder a les actuals per la incidència social que tenien. Ara, les AV creades als blocs d'Adigsa s'han federat i formen la FAVIC. El president de la FAVIC de Lleida és, en tant que membre d'una AV, membre també de la FAV.
- La divisió en diferents AV dins un mateix barri, per exemple, al Centre Històric n'hi ha cinc: Jaume I el Conqueridor, l'Ereta, Santa Tereseta, Sant Llorenç i Cavallers.
- El solapament d'AV que en realitat són de comerciants, per exemple la del carrer Major.
- La manca de creativitat organitzativa en la FAV i les AV, conseqüència de la manca de formació participativa dels seus dirigents, cosa que al seu torn s'extrapola als barris.

Tots aquests elements fan que la filosofia real de participació es transformi en una filosofia d'interessos específics que provoca uns desequilibris estructurals i orgànics en el si del moviment veïnal.

L'equilibri monolític dels dirigents de sempre i els pactes gairebé "de família" entre ells no els permet evolucionar i creen, per contra, enfrontaments de descomposició a causa fonamentalment de la gelosia interbarris. Com diu Joan Gómez *"sols se defensen el seu cas particular, no hi ha criteris globals de barri i de ciutat, s'han d'eliminar les batalletes personals"* per això és necessari:

1. Eliminar la defensa dels interessos particulars envers els de la ciutat, tal com ha aprovat la FAV en el reglament de participació veïnal en l'article núm. 2 que diu:

"Garantir la solidaritat i l'equilibri entre els diferents barris i nuclis de població del terme municipal"

2. Tenir coherència interna, tant en la FAV com en les AV, tot definint prioritats, objectius específics i sobretot tenint una metodologia interna, per tal d'aconseguir una incidència específica en l'administració pública.

D'acord amb el que hem exposat fins aquí, cal plantejar una dinàmica associativa des de la FAV que es plantegi:

1. Integrar les AV d'un mateix barri
2. Definir els equipaments i les accions específiques de forma solidària i d'acord amb:
  - *La zona d'acció.
  - *El nombre de ciutadans que incideixen.
  - *L'anàlisi de la utilització.

*L'anàlisi del cost/benefici de la prestació social pel ciutadà.

3. Desenvolupar realment la filosofia que plantejen la FAV- Badalona al mes d'abril de 1985.

"Total independència de l'administració pública per poder mantenir el caràcter d'organització popular"

i l'article 2 del Reglament de Participació Veïnal de Lleida:

"Garantir la solidaritat i l'equilibri entre diferents barris i nuclis de població del terme municipal".

VI. ANÀLISI DELS BARRIS DE LLEIDA

6.1. Introducció

Per aprofundir en l'estudi dels barris, cal iniciar la investigació a partir d'uns elements que n'indiquen l'evolució sociocultural i urbanística i que afavoreixen l'augment dels nivells de qualitat de vida, tant en el seu medi com en l'àmbit global de la ciutat.

L'indicador fonamental de la vitalitat social d'una ciutat passa per la dinàmica del seu moviment veïnal. Aquest, arrelat al medi, és una resposta social que ha de tenir en compte, sobretot, les condicions de vida de la ciutat, proposa una sèrie de reivindicacions urbanes adients al context i originant un model de vida urbana funcional, social i cultural.

La política municipal ha de configurar una estructura bàsica per al sistema urbà i, juntament amb el moviment veïnal, ha d'elaborar les pautes culturals que s'hi han de projectar i les reivindicacions urbanístiques que podran generar un canvi social en camps diversos.

La projecció globalitzadora dels barris passa per la connexió amb els mitjans de comunicació, com un element que relaciona el barri amb els diferents sectors de l'opinió pública, superant d'aquesta manera el possible aïllament local. Els professionals que hi treballen han de ser elements assessors des de diferents vessants (incloent les mancances del barri, i, fins i tot, les alternatives viables). Així es permetrà expressar uns projectes objectius adaptats a la realitat del barri.

Finalment, s'ha de forjar una relació contundent del moviment veïnal i els partits polítics. Aquest és un element indispensable per poder cooperar des de la perspectiva de ser capaços de produir canvis qualitatius en el sistema urbà, la cultura local i el respecte institucional.

L'estudi específic d'un barri, ofereix una visió més estricta de la realitat de la ciutat. Partint dels elements que hem obtingut en l'estudi global, es configura una anàlisi sistematitzada mitjançant les següents variables:

- A- La població
- B- Els nivells socioinstructius
- C- La integració al medi
- D- Les alternatives socioculturals

[Figura 6-1](#)

6.2. LA MARIOLA

En els seus orígens, la Mariola era una zona agrícola que va ser transformada pel Instituto Nacional de la Vivienda quan es van construir 1.614 habitatges promocionats directament per l'Estat. A finals dels anys setanta es van fomentar subhastes de sòl a fi que la iniciativa privada hi edificués. La cooperativa Sagrada Família va ser qui va construir, aleshores, 422 habitatges propers a la zona que ara coneixem com passeig de Ronda.

El primer bloc d'edificis que va edificar-se va ser el de Ruiz de Alda, amb pisos de 32 m². Més tard, i de manera simultània, es van construir els blocs Ramiro Ledesma i posteriorment, al cap d'uns deu anys, els de Gaspar de Portolà, en els quals la superfície dels pisos anava dels 38 m² als 55 m². D'altra banda, l'enderroc del Canyeret cap als anys seixanta, va fer que l'Ajuntament oferís a les famílies que hi habitaven traslladar-se a la presó de Lleida (avui delegació d'Hisenda) i als albergs municipals. Pocs mesos després es van mudar a la Mariola en unes barraques, conegudes popularment amb el nom de Les Casetes.

Cap als anys setanta es van iniciar les obres dels blocs Joan Carles. Són 42 blocs, de quatre plantes: 34 tenen dos pisos per planta i 11 en tenen 4. En aquests darrers és on s'ubiquen les botigues, mentre que en la resta hi ha porxos. El barri presenta una forta contradicció entre els que estan situats a l'extrem i són propers al passeig de Ronda que tenen botigues, bancs, etc., i els que estan situats a la zona interior. Aquests, i en especial els blocs Joan Carles, són considerats un "ghetto" fruit de la marginació social en la qual han viscut immersos durant molts anys.

6.2.1 La població

La Mariola té una població de 12.877 habitants, dels quals el 50,02% són homes, és a dir 6.421, i el 49,98% són dones, 6.415 habitants del total. La distribució és la següent:

1. La població infantil i juvenil és del 33,90%. En aquest grup es diferencien dos grups concrets:
  - a- El format pel col·lectiu d'escolarització obligatòria que tenen edats inferior als 14 anys.

b- El jovent d'edats compreses entre els 14 i 20 anys.

a. Infants en edat d'escolarització

En l'anàlisi d'aquest grup, cal tenir en compte les puntualitzacions següents:

1. El desfasament instructiu (ciutadans de més de 14 anys que són analfabets o tenen la primària incompleta) representa 27,38% de la població de la Mariola. Aquest índex és, a la vegada, dels més elevats de Lleida.

Aquesta xifra demostra que els nivells socioinstructius del barri són baixos, la qual cosa determinarà qualificacions professionals baixes i atur. El problema rau en la deserció del marc escolar que sol produir-se.

2. La presència d'un col·lectiu gitano el qual, a causa de la seva pròpia idiosincràsia, posseeix un concepte diferenciador de la formació dels seus fills. En observar com incideix aquest en el marc escolar, es constata l'alt índex de deserció de l'escola per anar amb els pares a ajudar-los en una sèrie de treballs temporals al camp, com la ceba, la verema i l'oliva. Aquests nens al cap dels anys van perdent períodes llargs d'escolaritat, que als tres o quatre anys d'absència acostumen a ser irreversibles de suplir.

b. Joves de 14 fins a 20 anys

Aquest segon grup representa l'11,94% de la població. Pel període d'edat que abasta és conflictiu: per una banda, en aquesta edat han deixat l'escola i, per l'altra, la subsegüent escolarització no és obligatòria. Les reaccions són diverses. Un percentatge molt baix que oscil·la al voltant del 9%, continua els estudis de BUP o FP. Un percentatge similar, que representa aquells que a l'escola no han obtingut el Graduat, opten per acudir a la formació permanent d'adults a partir dels 16 anys. Alguns troben en aquests anys el seu primer treball com a peó, dependent, o bé s'ocupen de les feines de la llar. Altres fan vida de carrer o es queden a casa.

Aquests factors es produeixen de diferent manera entre els nois i les noies, ja que en aquests nuclis de població els rols sexuals encara estan molt accentuats. Així, les noies són les que tenen cura de la casa i dels germans petits o nebots, mentre que els nois són els que han de treballar.

En el quadre següent podem comparar els percentatges dels grups de les diferents edats, a partir del qual es pot constatar que aquests són similars als de Lleida ciutat.

	MARIOLA	LLEIDA-CIUTAT
0 - 6 anys	7,70%	7,71%
7 - 14 anys	14,26%	12,91%
15- 20 anys	11,94%	9,83%

2. El gruix més gran de població es troba entre els 20 i els 40 anys, amb un percentatge del 30,29%, molt similar als barris urbans de la ciutat de Lleida (30,82%). També podem afegir a aquest apartat un altre grup de població comprès entre els 41 i 60 anys, amb un percentatge d'un 21,82%, molt similar, també al que ofereixen els barris urbans (21,78%). Aquest fet ens indica que el gran gruix de la població està en edat productiva.

Les dades extretes del Padró donen per al barri de la Mariola:

% que tenen treball remunerat	27,51%
% aturats	9,09%
% feines de la llar	18,91%
% població activa	55,51%

Ens trobem amb un nucli de població que presenta grans problemes bàsics de subsistència, que es projecten en la vida quotidiana en forma de desviacions conductuals: delinqüència, drogaaddicció, prostitució, etc. Totes aquestes característiques determinen un tipus de població amb un elevat risc de dissociabilitat i amb molta cultura de carrer. En l'actualitat és el barri d'on més provenen els interns a la presó de Ponent.

3. Un altre grup de població a considerar és el format per les persones més grans de 60 anys, les quals arriben a ser el 14,10% de la població del barri. No constitueix un grup molt significatiu i possiblement l'hauríem de situar dins de 52,95% de persones que en nàixer ja vivien al barri. Sabem per les xifres estadístiques, que aquest és compost per un 47,05% d'immigrants que han anat arribant a partir dels anys 40, encara que el gran bloc se situa en els anys 60 i 70-80 amb uns percentatges del 14,76% i del 16,94% respectivament. Sabem que els immigrants són gent jove, habitualment, que deixen els pares en el seu lloc d'origen.

En conseqüència, no és d'estranyar que els percentatges de la infantesa i joventut no es corresponguin amb els de la tercera edat en una campana de Gauss normalitzada, causat, fonamentalment, per la disposició de quasi bé la meitat de la població d'ésser immigrant i jove. A més a més, el barri en la zona dels blocs "Joan Carles", presenta molta mobilitat provocada essencialment per dos factors:

1. La inestabilitat laboral

2. El trasllat a un altre barri de les famílies que adquireixen un nivell socioeconòmic més elevat.

6.2.2. Els nivells socioinstructius

Els nivells instructius que presenta el barri de la Mariola són absolutament deficitaris. Si s'exclouen els menors de vuit anys, els percentatges resultants són els següents:

Analfabets	10,02%
Primària incompleta	31,62%
Primària o EGB	30,85%
Batxillerat elemental	15,03%
FP 1r. grau	4,17%
FP 2n. grau	1,55%
BUP i COU	4,08%
Títol de grau mig	1,66%
Títol superior	0,97%

Els percentatges indicats són un indicador explícit de les peculiaritats desfavorables que caracteritzen aquest barri: existeix un bloc enorme d'analfabets i d'infants amb la primària incompleta que s'aproxima al 42% de la població del barri. Aquest factor és contraproductiu; indica les limitacions a les quals, ja d'entrada, es veuran sotmesos els adults a l'hora de competir en el treball, com a manobres en la construcció, o obrers sense qualificació laboral, i per tant amb més possibilitats d'anar a l'atur.

És en aquestes zones on els Serveis Socials aboquen els ajuts i, en alguns casos, aquest tipus de població amb dificultats s'habitua a rebre les ajudes sense cap compromís social a canvi. El seu interès pel treball decau en veure les seves necessitats més primàries cobertes i, consegüentment, es creen col·lectius d'individus marginals, les tendències subjacents dels quals són traslladades als fills en forma d'unes conductes estereotipades que no donen cap valor a l'esforç per a la integració social.

Un altre bloc significatiu és el constituït pel 30,85% que tenen la primària completa o l'EGB. Les característiques d'aquest grup no són essencialment diferents de l'anterior. Si bé el fet de tenir el títol de Graduat Escolar els proporciona accés a un treball més qualificat.

La suma de les xifres anteriors dona un resultat que se situa prop del 72% de la població total, la qual cosa ens indica l'existència d'uns nivells socioinstructius i socioeconòmics deficitaris i, per tant, una situació social diferent a la de la ciutat.

La resta de xifres són prou reveladores d'una realitat que podríem qualificar d'instigadora de l'individu cap a un risc de marginació social elevat.

6.2.3. Integració al medi

Com s'ha al·legat en l'apartat anterior, el nivell d'adaptació al medi s'ha reflectit en els índexs del nivell de domini lingüístic que presentaven els barris. Això amb la limitació palesa de poder disposar només d'una única estadística a l'abast: el Padró Municipal. Aquest inclou l'estudi del percentatge de coneixement del català als barris però no hem de caure en l'error de creure que el coneixement d'una llengua en pressuposa l'ús. Així obtenim un 42,97% que declara saber-lo parlar o llegir, i d'aquest percentatge un 22,50% diu que, a més a més, el sap escriure.

Si a les dades anteriors s'afegeix un 11,71% que declara que el sap parlar, el conjunt arriba a un 54,68%, és a dir la meitat de la població del barri. Si es compara aquesta primera xifra global amb els que són nascuts al municipi (52,95%), es constata que aquells que declaren tenir almenys un domini oral del català són els que han nascut al municipi. Els percentatges restants són els següents: un 13,81% que declara que no l'entén, i un 31,48% que diu que solament l'entén. Si s'estableix una comparació amb els percentatges del Padró Municipal referents a l'arribada al municipi, s'obté que l'arribada del gran gruix de població immigrant se situa en els anys 60 i 70-80 amb un 31,70%. Es considera que el marge temporal d'adaptació és suficient per haver-se integrat lingüísticament a la comunitat catalana. És necessari qüestionar-se per quines raons no s'ha produït aquesta integració.

Podríem dir:

1. No els és necessari aprendre la llengua de la comunitat, ja que amb la seva llengua, el castellà, ja s'entenen.
2. Estan tots aglutinats en un nucli de població, on les relacions personals que podran desenvolupar, tenen característiques socioeconòmiques i socioculturals semblants.
3. Professionalment, a causa de la baixa o nul·la qualificació professional, no desenvolupen cap tipus de relació que els obligui a aprendre la llengua.

4. En aquest tipus de població, no es fonamenta cap mena de plantejament cultural que condueixi a enfocar situacions que vagin més enllà de les immediates.

Per concloure direm que:

1. Existeix un nucli de població considerable no adaptat al medi.

2. S'accentua l'existència d'uns nivells socioculturals (implicats directament amb els nivells socioeconòmics) molt deteriorats.

3. Conseqüentment, els nivells de benestar social són ínfims, i caldrà plantejar una acció específica d'acord amb les característiques anteriors.

6.2.4. Alternativa sociocultural

Si partim de l'anàlisi realitzada, el barri de la Mariola necessita una actuació comunitària amb una metodologia dirigida a la promoció i integració social dels veïns, especialment els que viuen als blocs Joan Carles per tal que evolucionin i millorin la seva qualitat de vida.

La singularitat d'aquests blocs fa que sigui necessari un tractament diferenciat. Cal tenir en compte que hi ha una carència total d'actuació veïnal, sense líders interessats per les deficiències socioculturals del barri. Són els grups institucionalitzats, com els Pares Mercedaris i els Serveis Socials de l'Ajuntament, els únics que es preocupen pel seu benestar. Per tant, s'ha de potenciar l'atenció comunitària, amb equipaments i recursos humans, per tal d'oferir, d'una banda, un centre d'integració sociocultural que fomenti programes per a col·lectius específics i, de l'altra, un equip d'atenció que tracti drogaaddictes i dissocials.

Un altre problema és el de l'aglomeració familiar. En els habitatges de 2 i 3 dormitoris arriben a conviure 12 i 13 persones. També existeixen habitatges inhabitable a causa de la humitat i la ventilació insuficient, sobretot als blocs Ramiro Ledesma, tot provocat per l'antiguitat de la construcció.

La manca de qualificació laboral dels veïns obliga a presentar un projecte de suport amb recursos per procedir a una reconversió laboral atenent la demanda, també per als joves que busquen la primera ocupació. Cal adaptar el sistema educatiu a les peculiaritats específiques d'una població amb greus dèficits socioculturals, mitjançant la definició d'un programa per a cada centre escolar de la zona -col·legis públics Santa M. de Gardeny i Magí Morera- en connexió amb la realitat contextual.

Des de la perspectiva de l'associacionisme, tot i estar constituïdes les AV de la Mariola i els blocs Joan Carles, aquesta darrera no pertany a la Federació d'AV de Lleida ja que els blocs tenen encara uns estatuts del període franquista de fa 25 anys, fet entre altres -com ara estar vinculats a ADIGSA i la manca d'empenta social- que provoca estar aïllats de l'activitat social del moviment veïnal.

L'AV de la Mariola és una associació que no té dinàmica interna, això produeix un estancament en la realització d'activitats específiques per al barri. L'Ajuntament és el promotor d'activitats subsidiàries, juntament amb les dels blocs Joan Carles.

Si es té present l'enquesta de l'Ajuntament (febrer 1990) respecte al barri de la Mariola, es confirma la situació abans exposada. Per una banda, l'associacionisme en general és precari a excepció del religiós (12,2%), i la resta es distribueix:

AV	3,6%
Esportiva	5,4%
Cultural	1,8%
Benèfica	0%
Política	0%
Sindical	0,9%
Religiós	12,2%

També s'observa, tot seguint l'enquesta, que la Mariola és un barri en el qual les necessitats i peticions dels ciutadans varien radicalment de les de la resta de barris de Lleida ciutat, ja que en aquests últims apareixen bàsicament les de caràcter social i veïnal, (28,8%) seguides de la seguretat ciutadana (12,6%).

Per concretar, el problema més greu que planteja la joventut és la droga (55,9%), com a preludi d'instabilitats contraproductives per als joves. Aquest element és dotze punts per sobre de la mitjana de la ciutat. L'atur és el factor que apareix a continuació amb un 21,6%.

En conseqüència, és un barri on s'hauria de potenciar les següents àrees:

1. Atenció comunitària: com a element dinamitzador del barri amb un centre social de base específic per als blocs Joan Carles i forjat per una acció directa des dels dos casals socials establerts al barri. Això conjuntament amb programes d'integració sociocultural i d'atenció preferent a drogaaddictes i dissocials procedents de les presons de la ciutat.

2. Tercera edat: creació de residències tant de dia com permanents per atendre demanda produïda per un nombre significatiu d'avis amb baixes rendes i amb una atenció domiciliària deficient. La que s'acaba de crear és, de molt, insuficient per a les necessitats reals.

3. Educació: cal adaptar l'actual reforma educativa a les necessitats socials del barri. És imprescindible, per tant, definir uns programes d'actuació educativa que, a més de potenciar els objectius bàsics per tenir una formació adequada, hi introdueixi unes aules taller de caràcter compensatori com a mitjà terapèutic al fracàs escolar i acadèmic.

4. Animació sociocultural: la manca d'uns col·lectius cívics amb prou projecció veïnal propicia la pressa per incentivar la sortida de nous líders veïnals que, amb el suport dels seus veïns, donin vida al barri amb la creació de clubs juvenils de lleure, espais d'infants, col·lectius culturals, etc. i així dinamitzin els nous equipaments cívics que s'hi construeixin.

En l'esport, cal que els clubs de petanca i de futbol desenvolupin una activitat esportiva tant de nivell competitiu com lúdic. Així, per tal de rendibilitzar les instal·lacions poliesportives, cal que es creï un veritable club esportiu amb el qual el barri se senti identificat.

Reconstruir el parc d'aventures als blocs Joan Carles tant per al lleure dels infants, joves i avis com per potenciar el joc, el passeig i la integració social. Aquesta és una iniciativa prou eficaç a l'hora de fer més viable la comprensió, intercomunicació, evolució posterior i integració al medi tant de les generacions actuals com de les primeres que van venir a viure-hi a causa de la immigració.

Pensem que amb un treball interdisciplinari es poden arribar a rebaixar els índexs d'atur i accedir a les feines culturals normalitzades, tot respectant la identitat cultural. En aquest sentit, segons l'enquesta realitzada per l'Ajuntament de Lleida (febrer de 1990) el 64% dels residents manifesten estar molt satisfets de viure a Lleida, i només un 7,7% respon que n'està poc satisfet.

[Figura 6-2](#)

6.3. CENTRE HISTÒRIC

El desenvolupament urbanístic de Lleida ha girat sempre al voltant del Centre Històric, un barri molt heterogeni a causa de les grans diferències endògenes que existeixen entre la zona antiga de la rambla d'Aragó i l'eix comercial amb la zona antiga del barri vell. Llevat de l'excel·lent qualitat arquitectònica de la Seu Vella, la resta és lluny de tenir un paral·lelisme amb els centres històrics de la majoria de ciutats italianes, o fins i tot, d'algunes de les terres de Castella.

La trama del Centre Històric és formada per unes edificacions de cases que tenen entre dues i quatre plantes per terme mig, encara que cal destacar que a partir dels anys 60 es van construir edificis de 5 i 6 plantes que no van arribar a 100m² de superfície erigida per planta, ja que la manca de sòl no en va permetre una adequada ampliació. El desenvolupament del Pla General (PGM) vigent, aprovat el 1979, planteja una actuació específica amb tres objectius bàsics:

1. Esponjar l'interior del barri.
2. Millorar les condicions ambientals del Centre Històric, transformant les condicions higièniques dels sectors més deficitaris.
3. Mantenir i preservar els edificis i espais de caràcter historicoartístic, per tal de dignificar l'entorn.

Això reforça la necessitat de fomentar, per una banda, una actuació social especial com a reacció a la situació precària dels veïns (tal i com es comprovarà més endavant). I per una altra, una intervenció urbanística a nivell global que inclogui un tractament dels monuments i de l'habitatge.

6.3.1. La població

El Centre Històric té una població de 10.210 habitants de dret distribuïts en els següents percentatges: 4.768 homes, que representen el 46,70%, i 5.442 dones que componen el 53,30%. Segons les franges d'edat, aquesta població es distribueix de la manera següent:

1. Població infantil i juvenil, fins al 19 anys. Abasta el 24,67% del total de la població, tot incloent-hi els individus que representen el grup de població en edat d'escolaritat, és a dir, fins als 14 anys, que és el 25,85%. És un bloc considerable de característiques similars a les del mateix grup del barri de la Mariola, pel que fa al tipus de motivacions i reaccions envers l'escola.

El hàndicap més gran que tenen aquests nens es pot resumir globalment en el fet que, si comparem les dades percentuals d'aquest barri amb els totals de la ciutat s'observa que la composició poblacional del barri no és jove.

	CENTRE HISTÒRIC	LLEIDA CIUTAT
0-6 anys	5,86%	7,31%
7-14 anys	10,06%	12,91%
14-20 anys	8,75%	9,83%

2. Població adulta, dels 20 als 40 anys amb un total d'un 25,85%. Aquest grup es localitza a cinc punts, aproximadament, per sota de la mitjana dels barris urbans que és del 30,82%. En aquest apartat s'inclou un grup (21,78%) que té característiques socioeconòmiques similars a les del mateix grup del barri de la Mariola. En total, els dos nuclis configuren un 46,94% de població en edat activa. Per tant, la distribució queda de la manera següent:

Població en edat activa	46,94%
Treball remunerat	26,33%
Aturats	5,05%
Feines a la llar	18,07%

Encara que la població productiva és gairebé sis punts per sota de la del barri de la Mariola, els percentatges que ofereix respecte al treball remunerat, aturats i feines de la llar, no presenten cap diferència significativa, la qual cosa indica que apareixen unes característiques de població peculiars amb uns nivells de benestar social deteriorats, i amb greus problemes per a la subsistència diària.

També aquí existeix un percentatge elevat de delinqüència, drogaaddicció, i, molt especialment, de prostitució. Hi contribueix a això el fet que en aquest indret és on se situen, de tota la vida, els nuclis de cases de barrets que s'hi dediquen.

3. Població de més de 60 anys, que representa el 23,40%, tot just el doble del que té el barri de la Mariola en aquest grup d'edat. Aquest resultat indica que predomina la tercera edat. Aquesta circumstància està directament relacionada amb l'habitatge. S'ha de recordar que estem parlant del Centre Històric en el que es troba inclosa la part anomenada popularment Nucli Antic que té unes característiques poblacionals molt determinades.

En el barri, doncs, s'observen dues zones: l'una abasta l'eix comercial, en la qual molt pocs habitatges estan ocupats, i l'altra és la part més vella i deteriorada de la ciutat, amb greus problemes de seguretat estructural ja que moltes cases es troben en un estat de mig abandonament.

Es comprova que el percentatge de persones de la tercera edat va en augment, i la causa és que hi van a parar molts dels habitants de la ciutat més grans que, nascuts a Lleida però amb economies precàries, no han pogut accedir a la compra o lloguer de cases noves. Per tant, molts d'aquests habitatges de construcció antiga estan en unes condicions de deteriorament greus, cosa que provoca:

1. La revisió continuada per part de les institucions. En alguns casos comporta desallotjaments ja que els habitatges no ofereixen les garanties mínimes de seguretat.
2. Existència d'un gran nombre de cases abandonades, a les quals hi van a parar famílies de sectors marginals de la població sense casa.

De manera previsible, la problemàtica més greu en un futur pròxim serà la que comporti l'assentament d'una quantitat important de col·lectius d'immigrants àrabs i negres que ja es van establir en aquesta zona. No cal pas dir que les seves condicions de vida són infrahumanes, cosa que pot comportar una conflictitat social que s'estengui fora dels límits del barri cap a la resta de la ciutat.

Com a conclusions, els problemes essencials d'aquest barri són:

1. Les característiques del tipus d'habitatge, antic i deteriorat, configuren un nucli de població sense recursos econòmics i amb problemes greus respecte dels factors vitals: nutrició, higiene i carències bàsiques com el material escolar dels fills.
2. El gran nombre de persones de la tercera edat que viuen en condicions econòmiques i d'habitat precàries.
3. L'existència d'una població mòbil -gitanos, àrabs i negres, majoritàriament- que s'instal·len en cases que no reuneixen ni les condicions mínimes d'habitabilitat.

6.3.2. Nivells socioinstructius

Els nivells instructius que presenta el barri del Centre Històric són altament empobrits. Segons les dades del Padró el detall de la població instruïda és el següent:

Analfabets	8,80%
Primària incompleta	28,11%
Primària o EGB	25,89%
Batxillerat elemental	14,42%
FP 1r. Grau	3,46%
FP 2n. Grau	1,56%
Batxillerat superior o COU	7,90%
Títol de grau mitjà	5,23%
Títol superior	4,68%

Uns percentatges que permeten arribar a les següents afirmacions:

1. Existeix una gran massa de població, concretament el 36,91%, d'analfabets o amb la primària incompleta. Repetirem, doncs, en aquest apartat, que els nivells d'instrucció delimiten les possibilitats de treball. També són els que provoquen que la mà d'obra no estigui qualificada i, en conseqüència, més inestabilitat econòmica, ingressos minsos i més facilitat per estar a l'atur.

2. L'altre bloc important és el constituït pels que tenen la primària completa o l'EGB amb un 25,89%. Si a aquesta xifra li sumem la del punt 1 (36,91%), ens trobarem amb un grup d'un 62,70% que declara tenir uns nivells d'instrucció molt baixos, o nuls, la qual cosa defineix un nucli de població peculiar, amb unes necessitats bàsiques socioeconòmiques i instructives que hauran d'ésser cobertes des d'un pla específic d'actuació.

3. Pel que fa referència als percentatges de persones que tenen el Batxiller Elemental, 14,42%, i Formació Professional de 1r. grau, 3,46%, es pot dir que els primers són especialment la gent que ha viscut al barri de sempre i que per diferents motius no s'ha traslladat a viure fora. Aquesta pot ser la causa del decalax que s'observa entre ambdues xifres.

4. S'adverteix un contrast entre els percentatges dels tres apartats anteriors i els que fan referència al títol de grau mitjà, 5,13%, i superior, 4,68%. Aquest fet s'explica tenint en compte que aquest barri presenta dues zones ben diferenciades: d'una banda, la més empobrida, amb habitatges molt vells i amb una infraestructura insuficient; de l'altra, i la comercial i fronterera, on se situen els que realitzen professions liberals. També en aquesta zona existeixen habitatges de construcció recent, que han substituït progressivament els antics i on viu gent amb nivells socioculturals superiors a la mitjana del barri.

En síntesi, el barri del Centre Històric té un nucli de població molt deteriorat socioeconòmicament amb tendència regressiva, ja que en l'actualitat al barri només s'instal·len famílies gitanes que han estat desallotjades d'altres llocs i ara ocupen uns habitatges en estat de ruïna, en alguns casos carents dels serveis mínims. També s'hi allotgen tots els emigrants àrabs o negres que viuen en condicions similars a les anteriors. La barreja d'ètnies dels habitants situa al Centre Històric entre els barris considerats com d'alt risc de marginació.

6.3.3. Adaptació al medi

Si s'observen els percentatges que el Padró ofereix, apareix un 53,86% que afirma que el sap parlar i llegir, i a més a més, un 29,85% d'aquesta població el sap escriure. Si es comparen aquests percentatges amb els d'arribada al municipi, 56,91% existeix una correspondència amb els que hi van néixer o hi van arribar abans dels anys 40. Per tant, res significatiu es pot treure d'aquest contrast que és mínim, tot afirmant que coneixen la llengua catalana els nascuts a Lleida. També s'ha d'afegir un 14,96% que assegura saber-lo parlar.

Si es retorna a la xifra anterior que ofereix el Padró, un 4,65% l'entén i el sap llegir, afirmació força paradoxal si hom suposa que s'ha d'entendre que aquest saber-lo llegir és molt relatiu. Finalment, un 16,83% assegura entendre'l i un 9,67% no l'entén. Aquests percentatges es troben compensats pel mateix desequilibri que sofreix el barri, sent els nuclis interiors de la part més vella cosa que fa augmentar considerablement aquests percentatges. Si es visita aquesta zona, s'observa com el català no s'usa i que en les botigues, en els bars i en el carrer s'empra el castellà o millor dit una varietat de l'andalús, conjuntament amb el caló o romaní, degut al gran nombre de gitanos que hi viu; fins i tot s'escolta parlar alguna llengua àrab en determinats nuclis de cases que estan habitades per magrebins o negres.

Referent a les conclusions, no difereixen essencialment de les anteriors:

1. Els plantejaments d'integració lingüística es veuen relegats a segon terme degut a les males condicions que viu la gent del barri.
2. Els plans d'actuació han d'anar adreçats a superar les carències d'origen i fornir unes millors condicions de vida.

6.3.4. Incidència social de l'escola

Cal fer una petita reflexió sobre la incidència del marc escolar al Nucli Antic ja que és el mitjà bàsic d'integració social. És per aquest motiu que seguirem un procés diferent al dels altres barris, i farem un resum de la incidència de l'escola Cervantes en el marc social del barri.

Tot baixant el carrer dels Cavallers, centre del Nucli Antic, trobem el CP Cervantes, escola d'acció especial degut als seus dèficits socioculturals. La gran majoria de nens d'aquest centre provenen de les famílies que viuen al barri amb un nivell socioeconòmic molt humil. Les cases on resideixen són de renda molt baixa, i en alguns casos fins i tot ocupen aquelles que estant en estat d'abandonament. En conseqüència, les condicions són precàries, en el sentit que molts nens viuen en cases en les quals no disposen d'aigua o de llum, o de la

seguretat mínima per viure.

Aquestes condicions de vida provoquen que a l'escola hi assisteixin molts nens amb problemes bàsics de nutrició i d'higiene. L'escola disposa a diari d'una treballadora familiar que ajuda a rentar els nens amb més problemes, i a més a més, l'escola disposa d'una rentadora i d'una assecadora on es renta la roba dels infants durant el període escolar.

Per resoldre el problema de la nutrició disposen d'un servei de menjador amb 100 beques a càrrec del Departament d'Ensenyament, que els assegura una menjada diària en condicions, a més de treballar tots els hàbits d'alimentació que tenen molt alterats, en el sentit que els costa adaptar-se a l'alimentació, a l'horari i als hàbits higiènics.

Es calcula que solament al voltant d'un 10% de famílies de nens assistents al centre disposen d'uns ingressos fixos, que oscil·len al voltant de les 80.000 PTA, i són els que treballen com a manobres o peons. La resta de famílies no posseeixen unes entrades superiors a les 35.000 PTA mensuals. Aquesta circumstància motiva que surtin al carrer a recollir cartrons o ferralla, o bé que treballin en la venda ambulants, en aquest sentit les seves parades són les més peculiars pel deteriorament del gènere que venen. Habitualment també recorren als Serveis Socials per demanar ajuts per a alimentació, per pagar el rebut de llum o altres necessitats bàsiques.

Òbviament, les esmentades condicions de vida potencien una profunda desmotivació respecte el marc escolar. Són nens amb carències bàsiques, amb moltes hores de carrer diàries i sense cap sentit de perspectiva de futur que, de sobte, es troben a l'escola en la qual han de complir unes normes mínimes de convivència, molt possiblement diferents a les que la rutina de les famílies els exigeix. És fàcil trobar, doncs, dins les aules una conflictivitat amb elevats components d'agressivitat i amb alteracions conductuals que provoquen l'existència d'un nombre elevat de dissocials amb un elevat risc de marginació.

Juntament amb tota aquesta problemàtica sorgeixen altres factors que tenen una incidència directa en el rendiment escolar, com ara:

1. Els treballs temporals dels pares fora de la ciutat, com per exemple la ceba, l'oliva o la verema, provoquen un absentisme característic, en el sentit que s'emporten els fills als llocs de treball. Aquests deixen d'assistir a l'escola durant períodes llargs. Progressivament van acumulant desfasaments cognitius, arribant a tenir 2 i 3 anys de desfasament respecte de l'edat madurativa corresponent. Aquests infants són utilitzats, en molts casos, per treballar i poder arrebregar els ingressos que els permetran viure tot l'any. Aquest hàbit, conjuntament amb la poca motivació que senten per l'escola, provoca que al poc temps desertin i es transformin en nens de carrer, amb tots els riscos que aquest fet implica.

2. El mateix abandó al qual es veuen sotmesos molts nens per part de les famílies, la falta de control, el no comprendre la funció d'integració a la societat que l'escola aconsegueix, la falta de perspectiva pel futur, la subcultura i la pobresa que els fa sentir-se bé tal com es troben, són factors que també provoquen l'absentisme i finalment la deserció escolar.

L'escola per tal de pal·liar aquests problemes disposa a més de les aules normalitzades, de dues aules anomenades de perfeccionament que acullen nens, que estan en edats avançades i diferents, no s'han escolaritzat mai o porten desfasaments molt significatius de 3 ó 4 anys, que els impedeixen de seguir a l'aula normalitzada.

També hi ha l'aula d'Educació Especial a la qual acudeixen els nens amb problemes d'aprenentatge.

A més a més, l'escola compta amb un taller de pretecnologia, al qual assisteixen periòdicament tots els nens a partir de cinquè curs, i amb les aules de perfeccionament.

La filosofia dels mestres de l'escola és procurar que tots els nens puguin assolir uns mínims que els permetin de desenvolupar-se en la vida. Molt pocs són els que arriben als cursos superiors, especialment a vuitè i, per tant, tenen menys possibilitats d'obtenir el Graduat Escolar i poder continuar estudis de BUP o FP. En l'actualitat se'ls aconsella que s'orientin cap a la Formació Professional ja que és la via menys costosa econòmicament i de la qual en poden treure un benefici més aviat.

Juntament amb el desenvolupament instructiu, l'escola afavoreix activitats extraescolars, com són les escoles esportives finançades per l'Ajuntament, o el taller de teatre en llengua catalana. Forma part també de la filosofia de l'escola aprofitar tots els recursos que les institucions o la mateixa societat ofereix -com per exemple els tallers del programa "Obrim les escoles"- en considerar que la funció integradora de l'escola en aquests nuclis de població va més enllà de la fenomenologia pròpiament escolar.

En projecte docent de normalització lingüística es realitza un pla, actualment, dins del marc que presenta la Llei amb una especialista de català i també se'n practica l'ús dins l'activitat de teatre perquè es considera que la integració lingüística en el marc de la societat catalana, en aquests nuclis de població, només es pot dur a terme per la via lúdica. L'objectiu primordial és aconseguir que, en acabar l'escola, els nens tinguin els recursos orals suficients per poder adaptar-se i desenvolupar-se en el marc global de la societat catalana.

Fa uns anys es va intentar dur a terme el programa d'immersió, però es va haver d'abandonar dos anys després, a causa de la problemàtica que presentaven els nens: una llengua materna empobrida i desestructurada, amb un aprenentatge escolar vehiculat en una altra llengua de la qual no és reforçat en cap cas en els seus nuclis quotidians de relació.

Per acabar aquesta exposició referent a l'escola Cervantes, es pot sintetitzar tot el que portem dit fins aquí en els punts següents:

1. Presència d'una població escolar altament deteriorada amb problemes de nutrició i d'hàbits higiènics.
2. Dificultats en el procés escolar com l'absentisme, o la desmotivació per l'escola, que condueixen a l'abandonament definitiu de la seva instrucció.
3. Necessitat de trobar una alternativa viable, integradora i socialitzant d'aquests nuclis de població escolar, que els fomenti els hàbits, així com el domini de la voluntat i de l'esforç.

6.3.5. Alternatives socioculturals

Els ciutadans del Centre Històric dintre de les seves peculiaritats específiques de deteriorament social, se senten satisfets de viure a Lleida; malgrat aquest fet es troben amb una societat desarticulada, fins i tot, hi ha cinc AV. (Sant Llorenç, plaça de l'Ereta, Sta. Teresa, Jaume I el conqueridor i Cavallers) amb un moviment veïnal representat pel 7,2% dins una població de 10.210 habitants.

Segons l'enquesta de l'Ajuntament (febrer 90), els percentatges d'associats són els següents:

Esportiva:	6,4%
Cultural:	9,6%
Benèfica:	7,2%
Política:	2,4%
Sindical:	2,4%
Religiosa:	10,4%

Cal tenir en compte que en aquestes dades s'inclou, a més del Centre Històric, la zona de rambla Ferran/Estació.

Els veïns creuen que els problemes més greus que tenen són:

Trànsit i circulació	24%
Problemes socials i veïnals	15,2%
Seguretat ciutadana	16,8%

La droga és el problema cabdal per a aquesta joventut, ja que el 44,8% dels veïns veuen la problemàtica tant en el consum com en el tràfic. L'atur, (amb un 28%) en segon lloc; una i altre originen un focus de dissociabilitat permanent, sobretot en el Nucli Antic.

Tot això implica desenvolupar un pla integral que doni resposta a:

1. L'habitatge, en ser una zona on les cases s'estan enderrocant pel seu estat. Hi viuen gent gran, gitanos, negres i nordafricans, per això cal fer un Pla Especial per al Nucli Antic que ha d'oferir una resposta a aquesta situació sense oblidar les deficiències tant socioeconòmiques com socioculturals d'una gran part de la població que hi resideix.
2. La problemàtica de la infància i adolescència: agrupem aquests dos blocs, amb la finalitat de concretar una incidència similar, molt específica i, fins i tot, personalitzada en cada subgrup, per tal de desenvolupar un treball preventiu, i per evitar la creació de conductes dissocials presents d'una manera simultània en els dos.

Respecte a la infància cal potenciar el programa materno-infantil on les institucions han d'establir prioritats i definir línies claus d'actuació o d'atenció a l'infant que li han de proporcionar:

- Equilibri dietètic.
- Corresponsabilitat familiar.
- Equilibri maduratiu tant a nivell socioafectiu com evolutiu.

En aquesta zona existeix un gran nombre d'infants marginals que necessiten un pla d'acció immediat i eficaç amb recursos d'equipaments, humans i econòmics. La llar maternoinfantil s'ha de coordinar amb les escoles bressol municipals per tal de donar contingut i coherència al programa.

L'adolescent actua amb uns patrons hostils per la seva condició d'ésser un jove marginal, amb manca de sortides professionals provocada per una demanda cada vegada més qualificada tant dels nivells instructius com del coneixement de les noves tecnologies. És per aquesta raó que cal potenciar les escoles taller i crear una actuació amb empresaris per tal d'introduir-los al món del treball.

El lleure ha de ser integrador per tal d'acollir els joves dintre del marc social. Per això, les administracions haurien d'establir convenis amb entitats esportives, culturals i recreatives, per tal d'integrar el joves.

També és necessari disposar d'un recurs singular per a situacions d'emergència com és el cas dels joves que a causa dels problemes familiars fugen d'aquest ambient adust i esquerp. Aquest recurs pot ésser la possibilitat de proporcionar als afectats pisos d'acollida.

3. La gent gran. La precària situació de la zona, amb gent d'edat avançada sense recursos ni atenció, comporta la necessitat d'engegar programes d'atenció domiciliària per a persones que han de seguir

recuperacions post-hospitalàries i/o de malalties que no impliquen hospitalització. A més, cal potenciar les residències assistides i els centres de dia.

4. La dona. El fet de ser una zona amb un elevat índex de dissociabilitat, els Serveis Socials recullen a diari informació sobre els casos on la dona és maltractada no sols físicament, sinó psicològicament, per la qual cosa cal construir un centre d'acollida per a les dones maltractades.

[Figura 6-3](#)

6.4. Pardinyes

Pardinyes, conegut com el barri darrera l'estació, és delimitat pel riu Segre, la carretera que va de Lleida a Torresserona i l'estació del ferrocarril.

No sempre la configuració espacial del barri ha estat aquesta. Anys endarrera arribava fins a Porta Ferrissa, però progressivament ha anat reculant fins a quedar-se delimitat darrera de l'estació. Posteriorment, per evitar creuar les vies del tren, es va construir un pont aeri en el carrer dels Comptes d'Urgell i una passarel·la, vies que van permetre un accés immediat al centre de la ciutat.

Per la seva situació ha patit durant molt de temps manca de serveis, i ha tingut un creixement anàrquic i desorganitzat on les hortes s'han anat transformant en edificis i s'ha anat guanyant terreny al riu.

Degut fonamentalment a la situació de les dues estacions fèrries la de viatgers i la de classificació en el barri s'han establert els empleats del ferrocarril: mecànics, maquinistes i obrers.

També cal dir que el trasllat del mercat de fruites i verdures a l'avinguda de Tortosa, l'any 1968 va provocar noves construccions i una revalorització de la zona.

L'evolució d'aquest barri de zona rural al nucli que ara es coneix s'inicia al voltant dels anys 20. Aleshores es van instal·lar vuit famílies al barri, conjuntament amb algunes torres de pagès de l'horta. La construcció d'ambdues estacions provoca que cap als anys 50 el barri registri uns 600 habitants. En l'últim padró aparegut al 1991, Pardinyes enregistra un cens de 6.618 habitants i 155 edificis, repartits en 3.330 homes, és a dir, el 50,04%, i 3.325 dones, el 49,96%. Curiosament, en aquest barri els percentatges s'inverteixen, essent el nombre d'homes superior al de les dones encara que no d'una manera significativa.

6.4.1. La població

És el barri que presenta el percentatge més baix de gent nascuda allí mateix amb un 49,81%. L'altre 50% prové del factor immigració, especialment el que es va produir en els anys 60 amb un 13,20%, i en els anys 70-80 amb un 24,53%. Per tant, l'arribada al barri del nombre d'immigrants més alt se situa en els darrers 30 anys. Es considera que hi ha hagut un període de temps suficient per estar adaptats al barri.

La distribució de la població per edats, és la següent:

1. El grup d'infants i joves correspon al percentatge del 33,78%. És un percentatge significatiu que ens indueix a pensar que es tracta d'una població majoritàriament jove. La població d'infants en edat escolar és del 25,88%, s'ha d'entendre el fet que es concentri en aquesta edat el bloc més nombrós. Aquest percentatge es produeix paral·lelament al període de temps en el que s'han assentat al barri la major part de població immigrant essencialment jove.

Aquests nens disposen d'una Escola Bressol Municipal, que en l'actualitat necessita una ampliació d'espai i de serveis; de dues escoles públiques, l'anomenada de Pardinyes i la del General Brito, la més nova que es va inaugurar el curs 72/73 a l'avinguda de Tortosa i dotada de menjador. També el curs 88/89 s'inaugura en el mateix barri el centre d'ensenyament secundari Josep Lladonosa, que també acull nois i noies d'altres zones de Lleida. Per cobrir les necessitats que el barri tenia d'ensenyament no reglat: mecanografia, informàtica, idiomes, Graduat Escolar, repassos, recuperacions i reeducacions, des de l'any 1976 funciona un centre privat anomenat Centre d'Estudis Pardinyes.

S'observa a partir dels fets puntuals que s'acaben d'exposar, i gràcies a la vida intensa de l'Associació de Veïns així com de les altres entitats de la zona, la configuració d'una dinàmica diferenciadora respecte els altres barris. Això vol dir que els nens viuran el període escolar amb unes expectatives i motivacions diferents. Però, si bé existeix aquest factor que és d'una importància cabdal, també cal dir que a aquestes escoles públiques hi acudeixen els sectors de la població més degradats, els quals traslladen la seva conflictivitat familiar i estructural al medi escolar, i provoquen una desestabilització en els centres com una manera d'autofirmació davant una societat que no els comprèn i els rebutja. Per tant, les escoles no es lliuren d'aquests problemes, sinó que encara es troben amb nous conflictes com el d'integrar nens provinents d'ètnies diferents: gitanos, àrabs, negres, ja que el propi barri es caracteritza per la seva capacitat d'integració, ja que en cap altra zona de Lleida s'han produït moviments semblants.

Cal destacar la participació activa de l'AV a l'hora de reivindicar solució als problemes que hi havia en

el barri referents a aquest període d'edat. Així, gràcies a les seves exigències es va aconseguir la primera escola bressol municipal i altres millores d'infraestructura en general.

Avui dia, també el barri té una Escola Taller, situada en les antigues dependències de l'estació de classificació. Va ser creada l'any 1985 per tal de recuperar el patrimoni històric, artístic i cultural, i formar alhora especialistes en diferents oficis artesanals i facilitar la integració dels joves en atur mitjançant la qualificació en el treball.

S'hi desenvolupen cinc tallers: fusteria, art i obra de picapedrer, forja, paleta i pintura. Es preveu en el nou programa una ampliació d'estudis amb noves especialitats de cuina, restauració, modelació-guixaire, marroquineria i pell.

Els nens en aquestes edats, a més de l'oferta d'activitats extraescolars que fan les escoles, poden gaudir d'altres moviments en el barri. Així, funciona a nivell de parròquia el Mitjac -moviment infantil-juvenil d'acció catòlica- i un esplai. També a partir de l'any 1977, la parròquia va cedir una part dels locals per fer una ludoteca que funciona des d'aquests anys lliurant joguines als nens mitjançant la prèvia presentació d'una credencial. Això va donar lloc al club d'esplai "El Cau" dedicat a la formació dels nens en el lleure infantil i juvenil. El Club participa en tasques com la de les colònies d'estiu o la possibilitat d'organitzar activitats d'animació sociocultural durant les vacances de Setmana Sant i a l'estiu per crear nous centres o moviments infantils i juvenils arreu de les comarques.

2. El segon bloc de població a analitzar és el 36,76% que abasta dels 20 als 40 anys. Com s'evidencia, el gran gruix de la població se situa en aquesta edat, la qual cosa ens permet d'afirmar que es tracta d'un barri jove. Si a aquest percentatge se li afegeix el 18,29% de persones que tenen entre els 40 i 60 anys, s'obté la configuració de la població en edat activa.

D'aquest 55,05%, un 31,89% declara tenir treball remunerat. Possiblement correspon als assalariats, mecànics, forners, obrers o treballadors de la construcció. A més a més, però, és un barri que té prop d'un centenar d'establiments donats d'alta, i la majoria d'ells són del sector de l'alimentació. La major part d'aquests comerços els regeixen membres familiars directes del titular de l'establiment, igual que la majoria dels seus ajudants. També cal esmentar l'existència considerablement massiva de professionals tècnics, fontaners, paletes, electricistes, fusters, ebenistes, etc.

Així mateix cal esmentar tota l'àrea de comerç a l'engròs dels pagesos i l'estació. Aquesta zona es completa amb Mercolleida: mercat de productes agraris en origen, societat creada l'any 1971. Els dissabtes, amb el mercat de venda ambulant, el barri rep la confluència de molts veïns de la ciutat que s'hi desplacen a comprar.

L'any 1989, l'Associació de Veïns va fomentar la creació de l'Associació de Comerciants, Empresaris i Industrials de Pardinyes, quedant constituïda durant el mes de febrer de 1989.

Els factors exposats, indiquen que es tracta d'un barri tolerant amb una dinàmica intensa. Cal afegir que el barri ha acceptat, també, un procés d'industrialització; així s'hi han instal·lat fàbriques d'adobs, arròs, pinsos, caramels, d'oli, o industrials agrícoles que formen part del barri.

Consegüentment, el moviment comercial i industrial ha beneficiat d'una manera global la zona i els seus pobladors que no manifesten tenir carencies bàsiques, i al mateix temps, provoquen que la vivència del passat així com la perspectiva de futur siguin diferents.

3. L'últim bloc de població està constituït per la gent gran amb un percentatge d'un 11,15%. Aquest últim percentatge confirma que es tracta d'un barri amb població jove, ja que el percentatge d'ancians no guarda relació en una distribució normal.

Del percentatge anterior, un 7,48% declara tenir pensió, mentre que no és significatiu el percentatge de persones que declaren viure de rendes. Aquest fet implica que un nucli, que se situa prop del 4%, no rep cap ajuda institucionalitzada.

En aquests moments és voluntat de la gent del barri que s'ampliï la llar de jubilats i la creació d'una residència que pugui acollir els vells que es troben en situació de desemparament, sense haver-se de desplaçar de context.

6.4.2. Nivells socioinstructius

El barri de Pardinyes està per sota de la mitjana d'estudis de la ciutat i per sobre de tots aquells barris que presenten característiques similars pel que fa referència a la immigració i als nivells socioinstructius baixos.

Respecte als analfabets en trobem un 4,60%; un percentatge que és sensiblement reduït, en relació amb altres barris com la Mariola, els Magraners, el Centre Històric o Balàfia, si bé es localitzen un 25,97% de gent amb estudis primaris incomplets. Els dos percentatges sumen un 30,57% amb deficiències instructives greus. El gruix de la població se situa entre els que tenen la primària o EGB completa, un 30,96%, i el batxillerat elemental amb un 24,26%. Els dos percentatges superen més de la meitat de la població. Aquests nivells culturals baixos es compensen amb la mateixa dinàmica del barri que anteriorment s'ha presentat.

La indústria, el comerç familiar i els treballs professionals, com ara mecànic, fuster, etc., fan més suportables les possibles conseqüències que se'n podrien derivar i permeten als habitants de la zona disposar d'unes fonts d'ingressos mínimament estables. La resta es reparteix en el Batxillerat Elemental amb un 24,26%. És un percentatge força elevat i que hom podria correlacionar amb els primers pobladors del barri, és a dir amb els treballadors del ferrocarril que des d'un estatus econòmic baix, però segur, impulsaren llurs fills a l'ascensió social mitjançant els estudis, i que per càlculs de temps poden situar-se en aquest bloc. Pel que fa referència a la FP de primer grau trobem un 4,82%, possiblement relacionat amb administratius o perruquers. Els de FP de segon grau representen el 2,11%, un percentatge molt poc significatiu i que implica molt poca qualificació en el treball. Finalment el 4,80% representa els que tenen el Batxillerat Superior o el COU, i el 2,42% els que han aconseguit algun títol de grau mig o superior.

En síntesi podem dir que:

1. Existeixen uns nivells socioinstructius baixos.
2. Malgrat el que hem esmentat en el punt primer, els nivells de dinàmica industrial i comercial del barri han ajudat a pal·liar molts problemes econòmics i a activar en el barri un sentit de la participació molt positiu.

6.4.3. Integració al medi

Si s'entén que el nivell lingüístic reflecteix la capacitat d'integrar-se al medi, es descobreix en aquest barri, un 60% de gent que com a mínim parla català. De tots els barris estudiats, és l'únic en el qual s'aprecia un augment de nivell lingüístic. Si, a més a més, es té en compte el factor immigració que va més enllà del 50% de la població, el progrés que experimenta és d'un 10% per sobre dels altres barris.

De la resta del total, un 12% assegura no entendre'l, mentre que el percentatge restant diu que l'entén (28,27%).

Es pot preguntar, quins són els factors que, tot provenint de nivells socioinstructius baixos, permeten als individus progressar i adaptar-se lingüísticament?

Podem dir que ens trobem davant un barri amb una llarga història de lluita veïnal cohesionada, enfocada no solament per reivindicar factors de millora social o urbana sinó també en mantenir una acció directa en l'àmbit cultural. En primer lloc la cohesió va crear una obertura a la participació de la gent del barri; així es constaten elements concrets com els següents:

1. Des de l'any 1976 el barri ve realitzant any darrera any les setmanes culturals que han adoptat caires molt diversos, però que han contribuït a dinamitzar la vida del barri.
2. Es fan projeccions de cinema comunitàries.
3. S'han creat grups musicals d'indole molt diversa.
4. S'ha creat una coral.
5. S'ha creat una tuna.
6. S'ha creat un grup de pallassos.
7. S'ha creat una revista.
8. S'ha creat una emissora de ràdio.

Totes aquestes activitats han desenvolupat un moviment engrescador que ha motivat la gent del barri vers una integració social que els ha permès de progressar lingüísticament.

Si es contrasta aquest barri amb els anteriors, es veu que és la seva dinàmica específica, motivada per la mateixa gent del barri, la que els condueix a la integració.

Podem considerar, com a característiques essencials del barri, que:

1. Més de la meitat de la població és immigrant.
2. És un nucli primordialment obrer, malgrat que existeix un gran nombre de comerços familiars i indústries que li donen vida.
3. Existeix des de fa molt de temps un moviment veïnal, caracteritzat per les reivindicacions de millora de serveis del barri, i per ser el motivador d'una forta dinàmica cultural.
4. Malgrat el nombre d'immigrants i tenir uns nivells socioinstructius baixos, la mateixa dinàmica relacional del barri ha produït un augment de la capacitat d'integració al medi, comparat aquest amb els barris de característiques similars.

6.4.4. Alternatives socioculturals

La singularitat del barri que estudiem radica en el seu desenvolupament qualitatiu que, en condicions desfavorables, ha sabut integrar-se al context sociocultural. Això molt especialment gràcies a l'activitat engegada per l'AV que ha tingut una incidència molt forta per millorar la qualitat de vida. Per aquest motiu,

Pardinyes és el barri més singular de la ciutat. Ha aconseguit un equilibri urbanístic i uns equipaments socioculturals, esportius i sanitaris (compartits amb els del Secà i Balàfia), que fan que sigui el barri amb els nivells d'equipaments socials més alts de la ciutat. Els seus índex d'associacionisme (enquesta del febrer 1990) són:

	BARRIS	CIUTAT
AV	23,1%	11,3%
Esportiva	11,5%	13,0%
Cultural	7,7%	9,0%
Benèfica	3,8%	4,7%
Política	3,8%	1,9%
Sindical	5,8%	3,6%
Religiosa	1,9%	10,1%

Això origina que, tot i presentar una desviació de +11,8 respecte de la ciutat, té un moviment veïnal el doble de la mitjana de la ciutat. Malgrat aquest fet, es pot observar una desviació negativa en l'associacionisme esportiu i cultural respecte de la ciutat, de la qual cosa es dedueix una certa desmotivació per part dels veïns però no de l'AV ja que han aconseguit millorar els equipaments esportius amb un pavelló cobert, dos pistes poliesportives, un camp de futbol, un camp de tir d'arc, petanca,... així com en cultura, amb la confecció d'una revista, l'habilitació d'una sala d'exposicions, una biblioteca, etc. Per tant aquesta desviació negativa es podria solucionar amb la preparació d'un projecte que apropés la vida cultural i esportiva a tots els veïns.

Pardinyes demostra ser un barri equilibrat, encara que els residents d'aquesta zona consideren com a problema més important, l'urbanisme i les zones verdes (36,5%), situant-se la resta d'opcions per sota de la mitjana.

Els veïns consideren que la problemàtica més greu que afecta la joventut és la droga (48,1%) seguida de l'atur (21,2%).

Partint del que s'ha exposat, el barri de Pardinyes presenta una participació veïnal molt arrelada, però amb una problemàtica que a la llarga pot ésser negativa: l'absència de nous líders veïnals, la qual cosa pot produir una ruptura del projecte veïnal actual.

És un barri que no té mancances reals, sinó d'ampliació d'espais actuals com el Casal Social, la Llar de Jubilats i el Centre de Serveis Socials, ja que han esdevingut petits davant la demanda que el barri ha generat.

A tall de conclusió, cal dir que és un barri modèlic en la seva actuació sociocultural. El barri ha desenvolupat una veritable identitat lliurat al benefici del seu veïnat que intenta reflectir, en la vida diària, la seva pròpia idiosincràsia.

[Figura 6-4](#)

6.5. Balàfia

El barri de Balàfia és separat de la ciutat per l'antiga via del ferrocarril. Té un doble origen: per una banda, la primera edificació amb 120 habitatges de Regions Devastades l'any 1943, ubicada en l'anomenada "urbanització Balàfia"; i per l'altra, la proliferació dels permisos d'obres per a assentaments majoritàriament de planta baixa o de dues plantes, en una disposició de tipus suburbà, a partir de 1944.

Posteriorment a aquesta dualitat en l'edificació de blocs d'habitatges promociionats per l'Estat, a Regions Devastades seguiria en els anys cinquanta l'Obra Sindical del Hogar. A aquestes promocions cal afegir la del Patronat Diocesà que va construir els blocs anomenats de les Verges. L'assentament suburbà es manté, pràcticament, fins als anys seixanta. L'edificació inicial evolucionarà cap a sistemes de construcció més freqüents en els eixamples, especialment a partir de l'aprovació del Pla d'Ordenació de 1957.

Per tant, la barreja d'ambdós tipus d'habitatge han configurat un paisatge urbà peculiar que es caracteritza per la manca d'espais verds o places i equipaments, llevat de l'anomenada plaça d'Europa i el Segon Passeig de Ronda. Encara que recentment s'han recuperat tres zones comunals com són la plaça de Maria Rosell, la zona verda darrera els blocs del Guasch i la plaça de Roca i Lletjós.

6.5.1. La població

El total d'habitants de dret que hi ha al barri és de 6.996, distribuïts en els següents percentatges: el 49,96% d'homes, és a dir 3.495 homes, i el 50,04% retant que correspon a 3.501 dones.

D'aquests, el 53,04% són nascuts al barri mentre que la resta prové del factor immigració, produint-se el moviment més fort en els anys 60 i 70-80 amb un percentatge d'un 28,14%. Solament el 3,17% s'estableix en el barri abans dels anys 40, i representa un 6,56% que ho fa en aquests anys, mentre que en els 50 és un 9,08%, segons les dades que ofereix el Padró Municipal.

Aquesta població és dividida en els següents grups d'edat:

1. La població infantil i juvenil abasta un 27,70% del total de la població, dels quals un 17,79% es troben en edat d'escolarització obligatòria i un 9,91% tenen de 15 a 20 anys. La major part d'aquesta població assisteix al CP Balàfia, encara que alguns dels nens que hi van provenen de carrers exteriors al barri, com ara d'Alcalde Porqueres, de Prat de la Riba, de Príncep de Viana o del Passeig de Ronda.

Aquests nens, majoritàriament, no tenen carències bàsiques, hi presenten alteracions d'higiene, ni en el factor nutrició, si bé es considera que el nivell mig d'estatus socioeconòmic és baix -es calculen uns ingressos màxims d'unes 110.000PTA per família-; també els nivells instructius de les famílies són baixos. S'observa en l'actualitat que els nous ingressos que s'han produït en aquests dos últims cursos eren portadors d'una problemàtica més agreujada pel que fa referència a aspectes essencials com la neteja, la nutrició o el material escolar.

Pel que fa referència a la normalització lingüística, ja que l'escola acull una gran majoria de no-catalanoparlants, prop del 70%, desenvolupa en una de les seves línies el programa d'immersió al parvulari i al cicle inicial.

Els nens, en entrar a l'escola poden optar per escollir el programa d'immersió o l'altra vessant. En arribar a tercer curs les tasques es distribueixen al 50% respecte d'ambdues llengües.

La filosofia immersa en l'objectiu del projecte és que els infants en acabar l'EGB disposin d'un domini ple d'ambdues llengües.

Un altre dels aspectes a valorar és la continuació dels estudis en sortir de l'escola. La direcció de l'escola afirma que la mitjana de graduats escolars oscil·la al voltant del 65%, que es reparteix proporcionalment entre BUP o FP, i que si bé no es disposen de dades estadístiques, no es considera significativa la deserció posterior a aquells nivells.

A més a més, l'escola disposa d'un ventall d'activitats extraescolars, com els escacs, el teatre, la música o els esports. Aquestes activitats són subvencionades per diferents institucions com la Paeria amb el seu programa "Obrim les escoles", o la Federació d'Escacs.

L'Associació de Pares s'ha mantingut fins al moment força activa, i ha participat directament en la confecció dels programes de les setmanes culturals, i altres activitats.

Pel que fa al bloc d'edat comprès entre els 15 i 20 anys, es pot fer esment que, segons l'opinió generalitzada, s'integra per cursar la formació professional o el BUP, en l'Escola del Treball o l'Institut Sant Jordi, i darrerament en l'Institut Torre Vicens.

A més aquests nens i/o nois tenen l'oportunitat d'assistir al Mijac, que funciona els caps de setmana, i a l'esplai municipal que és obert tres cops a la setmana.

2. Els adults dels 20 als 40 anys amb un 27,53%, i dels 40 als 60 anys amb un 23,62%. La suma d'aquests dos percentatges és un 51,15%, que representa gairebé la meitat de la població. D'aquest grup, el 30,08% declara tenir treball remunerat i, en conseqüència, posseeix uns ingressos familiars estables. Si es correlacionen aquestes dades amb els nivells d'instrucció, s'observa que un 37,39% de la gent és analfabeta o té la primària incompleta, la qual cosa indica que els nivells de qualificació en el treball són baixos i que alhora es genera una dinàmica en el barri de poca conscienciació cap a una evolució cultural.

Cal dir que el 2,56% representa la població amb títol de grau mig o superior.

És un barri que mostra una dinàmica pròpia en el sentit que permet la gent treballar en els diversos espais de producció i comerços que hi ha. Aquesta circumstància va provocar històricament dins les AV existents en la zona moviments diferenciats, per la disparitat d'interessos i pel predomini de les ideologies polítiques; que van provocar escissions entre la gent del barri altres moviments sectaris, per exemple el del col·lectiu "Voravia", que es va crear amb una finalitat essencialment cultural. Aquesta situació ha canviat darrerament, ja que l'AV de Verge Blanca s'ha integrat a l'AV de Balàfia. D'altra banda, l'AV dels blocs de Franco Gaminde funciona com una associació estrictament de propietaris. A hores d'ara l'AV de Balàfia és la que aglutina el conjunt de moviments veïnals del barri.

Dels estudiats fins ara, aquest és l'indret que presenta el nivell d'ocupació més alt; també és el que té el percentatge més elevat de dones que es dediquen a feines de la llar, amb un 20,32%.

Podem resumir els apartats anteriors en:

1. Aquest grup de població presenta uns nivells socioinstructius baixos que es relacionen directament amb els nivells d'ingressos i de qualificació en el treball.

2. El barri és dividit entre els interessos dels obrers i els dels comerciants, cosa que provoca desmotivació a nivell popular i indiferència davant les diferents reivindicacions, la qual cosa no permet la conjugació d'uns nivells de benestar social més elevats. Tot i que la feblesa que demostra l'Associació de Comerciants i la reflexió global del barri estan començant a produir una inflexió en aquesta dinàmica.

3. El tercer bloc de la població és el format per la gent gran amb un 20,14%. El percentatge demostra que es tracta d'un barri amb un grup de població de tercera edat considerable. Conseqüentment és molt

més necessària la construcció d'una residència i d'un casal que puguin ser punt de trobada i una esperança per al pas del temps en aquesta edat.

Es constata en el Padró Municipal que solament un 12,66% d'aquesta població disposa de pensió, la qual cosa indica que existeix un nucli de població que se situa al voltant del 8% amb necessitats primàries assistencials. Aquest fet suposa que cal preveure un pla especial, destinat a pal·liar aquesta problemàtica per tal de poder elevar els nivells mínims de benestar social.

6.5.2. Nivells socioinstructius

Els nivells socioinstructius que té el barri, derivats dels nivells instructius, són baixos tal com queda reflectit en la relació següent:

Analfabets	6,12%
Primària incompleta	31,27%
Primària completa	32,23%
Batxillerat elemental	16,33%
FP primer grau	4,52%
FP segon grau	2,13%
Batxillerat superior	4,80%
Títol de grau mig	1,56%
Títol de grau superior	1,00%

Es pot apreciar a la taula anterior un 37,39% que no arriba al nivell d'estudis mínims, i sumada aquesta quantitat la següent, és a dir, aquells que posseeixen la primària completa, resulta que prop del 70% de la població té nivells socioinstructius baixos. Aquesta situació limita les possibilitats davant un mercat de treball marcat per la qualificació i la competència, alhora que provoca que la capacitat d'estimulació cultural que es viu en el barri sigui reduïda.

El següent percentatge representa els que posseeixen el Batxillerat Elemental amb un 16,33%. Possiblement en aquest grup podem trobar la gent que ja vivia en el barri abans que es produís l'arribada dels immigrants.

Els percentatges referents a la Formació Professional de primer grau corresponen bàsicament a administratius i personal d'oficina, mentre que els d'FP de segon grau representen el 2,13%. Si es compara, però, aquest percentatge amb el global, es constata que no és significatiu així com tampoc ho és la resta de percentatges corresponents al Batxillerat Superior o als títols de grau mig i superior.

6.5.3. Integració al medi

El nostre punt de partida és el percentatge de gent que neix al barri on viu, que representa el 53,04% de la població total, mentre que la resta es reparteix progressivament en diferents dècades, essent les més significatives les dels anys 60 i 70-80, amb un total d'un 28,14%. Si es contrasten aquestes xifres amb les que ofereix el Padró, relatives al domini oral de la llengua catalana, s'obté un 68,61%. Aquest percentatge també abasta aquells que a més a més de dominar la llengua oralment, la saben llegir o escriure. De la resta un 8,09% declara que no l'entén, i un 23,27% diu que solament l'entén.

Per tant, una tercera part d'aquesta població mostra una doble dificultat: la que comporta el no domini de la llengua i, com a conseqüència d'aquesta, la no comprensió i estima del medi que els envolta.

6.5.4. Alternatives socioculturals

Partint d'aquest grau d'integració al medi i comparant-lo amb l'enquesta del febrer de 1990 de l'Ajuntament de Lleida, es descobreix la cojuntura que Balàfia és molt semblant a la mitjana de Lleida ciutat, encara que en aquest cas existeix un cert canvi de posicions. És a dir, en aquesta zona la resposta "bastant satisfet" esdevé més freqüent que la de "molt satisfet", característica de la ciutat de Lleida. Gairebé la meitat de la població, un 49,2%, formaria part del primer grup, i un 41,5% del segon; cosa per la qual es dedueix que trobar-se bé a Lleida implica uns nivells sociolingüístics deficitaris.

Si analitzem la xarxa de participació, descobrim que Balàfia ha arribat a tenir tres AV (Franco Gaminde, Verge Blanca i Balàfia), amb una participació del 21,5%, gairebé el doble de la mitjana de la ciutat que és de 11,3%. La resta d'associacions és similar al nivell global de la ciutat, essent la benèfica o la política la que esdevé més influent respecte a la mitjana de la ciutat. Fins i tot de la circumstància d'existir diferents AV no s'ha sabut extreure'n fruit, ja que ni tan sols s'ha forjat un pla unitari per a la millora del barri. Aquest fet és una contradicció entre la definició del problema més greu (segons enquesta febrer 1990) i la definició de les

mancances reals definides pel grup de Serveis Socials Municipals que hi actua. Tot i així, la nova situació que s'està creant darrerament -possibilitat d'accedir a equipaments socials llargament demanats i promesos i, en conseqüència un renaixement de la vitalitat col·lectiva que es comença a fer palès- pot fer canviar aquesta realitat.

L'enquesta manifesta que els residents en aquesta zona, consideren com a temes més importants l'urbanisme i les zones verdes (36,9%), seguit de la neteja (12,3%).

Tenint en compte tant la proporció de gent que considera que "tot va bé" (9,2%), com les poques peticions de "necessitats primàries", les demandes que fan són:

Seguretat ciutadana	3,1%
Trànsit i circulació	9,2%
Enllumenat i serveis	7,7%
Promocions socials i veïnals	7,7%
Cultura i festes populars	4,6%

sembla una zona relativament estable.

En canvi, l'equip de Serveis Socials de la zona nord-est de l'Ajuntament de Lleida enumera les seves necessitats en:

- Construcció d'un Casal Social que aplegui tots els grups d'activitats del barri, que actualment es troben disperses entre el Local Social i el Local de Joves.
- Construcció d'una escola bressol
- Construcció d'un poliesportiu.
- Creació d'espais verds.

Evidentment, aquesta dispersió és provocada per l'absent definició d'un model de barri adient a la idiosincràsia dels seus veïns.

L'actuació que cal fer a nivell de barri s'ha de centrar a:

1. Desenvolupar l'atenció comunitària amb la creació d'un Casal Social que integri la realitat sociocultural del barri. Per tal de dur a terme aquest objectiu, és necessari integrar un equip d'adaptació social i d'atenció preferent, i així prevenir també la delinqüència, ja que Balàfia és el tercer barri segons l'índex de delinqüència d'acord amb el nombre d'interns de la Presó de Ponent, la droga (27%) i l'atur (27%).
2. Ajudar el grup de població de 3a. edat, (8%) amb dèficits totals, amb la creació d'una miniresidència i una residència de dia.
3. Prestar suport a l'educació amb la construcció d'una escola bressol. Adaptar a les noves demandes de la reforma educativa el centre de primària del barri coordinant-lo amb l'IES de Torre Vicen i el de Sant Jordi que cobriran les necessitats d'ensenyament secundari.
4. Definir un model d'actuació conjunta per tal de millorar el grau de benestar del barri en el qual s'integrin tots els sectors del barri: parròquia, comerciants, joves...
5. Motivar l'establiment de clubs tant juvenils com esportius i per a la tercera edat, amb la finalitat de donar cabuda a les inquietuds dels veïns del barri, i d'aquesta manera transformar-se en una eina dinàmica per a la societat civil, juntament amb els col·lectius culturals.

[Figura 6-5](#)

6.6. Secà de Sant Pere

El Secà de Sant Pere, juntament amb el barri dels Magraners, són la conseqüència de la crisi de l'habitatge. Aquesta crisi es produeix com a fruit de les inefables destrosses de la Guerra Civil i, sobretot, per l'arribada d'immigrants d'arreu d'Espanya. De fet el barri del Secà comença a configurar-se a partir dels anys 40.

És un barri situat en un tossal envoltat per l'horta de Lleida. És una zona amb el terreny esquerp i aquesta és la causa principal que facilitarà la parcel·lació del sòl per part dels seus propietaris i la venda posterior.

A grans trets, aquest és un barri localitzat en una elevació no regada, amb una conformació allargada, travessat longitudinalment per un camí que actualment ha esdevingut la principal via de comunicació del barri amb la ciutat (l'avinguda de Sant Pere). Es va començar a edificar a finals dels quaranta i hi ha informació de la seva existència en la redacció del Pla d'Ordenació de 1951 i en la premsa local dels anys cinquanta. Cal remarcar el predomini de les petites construccions per sobre de les mitjanes i grans. El 50% dels habitatges construïts ho foren en expedients d'una i de dues cases, i entre els anys 1966 i 1972 es construïren blocs de 13 habitatges, continuant aquest tipus d'habitatges fins a l'actualitat. En resum, és un barri urbanísticament marginal.

6.6.1. La població

Actualment és un barri de 2.983 habitants distribuïts de la següent manera:

0 - 6 anys	7,68%
7 - 14 anys	16,19%
15 -20 anys	12,07%
21-30 anys	16,29%
31-40 anys	13,64%
41-50 anys	10,63%
51-60 anys	10,90%
61 anys i més	11,15%

En aquesta subdivisió de la població, hi distingim tres grups:

1. Població infantil i juvenil. La mitjana d'edat del barri se situa entre els 31 i els 40 anys (4,51%), la qual cosa ens permet considerar-lo com un barri jove. Així, si s'analitza el grup de població de 0 a 20 anys que representa el 35,94%, té cobertes les seves necessitats educatives amb: l'Escola Bressol Municipal i dues escoles d'ensenyament bàsic amb dues línies completes (3 a 14 anys) que tenen la característica de ser escoles d'acció especial. Aquest fet implica l'existència de beques de menjador, disminució de la ràtio per classe, actuacions puntuals i complementades pels programes de l'Ajuntament amb activitats extraescolars, tant en el terreny esportiu, amb les escoles esportives municipals, com en el terreny cultural: plàstica, teatre, cant, dansa - programa "Obrim les escoles"-, juntament amb la inauguració durant el curs 91-92 del centre d'ensenyament secundari Torre Vicens.

Si, a més, s'incrementen les actuacions socioculturals dels serveis socials de base, podem dir que existeix una formació integral compensadora que a llarg termini conferirà:

- Un barri estructurat amb uns nivells culturals adaptats a la demanda social futura.

- Una acció de prevenció de la dissocibilitat, fruit, bàsicament, dels seus desequilibris estructurals d'equipaments socials, i de l'origen del barri, que tal com s'ha presentat des del punt de vista urbanístic, ha estat marginal.

2. En aquest segon agrupament es troben dos blocs diferents: D'una banda, apareix el bloc de gent jove (21 a 30 anys), que representa el 16,29%. Per a aquest grup és important desenvolupar accions que afavoreixin la seva participació, tant amb la gestió veïnal mitjançant les AV, com en la definició de les seves inquietuds culturals, esportives i de lleure en general.

3. La gent gran, que representen l'11,15%. Per tal de tenir cobertes les necessitats bàsiques d'atenció a la tercera edat, es pot continuar la incidència actual amb l'edificació de llars de jubilats i una residència de dia que s'adapti a les necessitats d'aquesta massa d'individus.

6.6.2. Nivell socioinstructiu

Des de la perspectiva de nivells socioinstructius és un barri amb un 26,61% de veïns més grans de 14 anys que són analfabets o neoanalfabets. Aquest percentatge esdevé molt significatiu des del punt de vista del total de la ciutat (18,36% de mitjana). Juntament amb el Centre Històric (26,85%), Mariola (27,38%), Balàfia (25,57%) i Magraners (37,1%), són els barris que han d'engegar programes d'educació d'adults, degut als elevats índex d'analfabets o neoanalfabets que tenen.

L'índex cultural és l'1,61%, i, juntament amb el del barri dels Magraners (1,5%), és el més baix de la ciutat. Hi ha un percentatge ínfim que ha cursat BUP, COU o FP de segon grau (2,31%). Encara és més greu el percentatge del 0,88% respecte dels que posseeixen una carrera universitària de grau mig o superior.

En aquest parany cultural, els centres escolars -que en el Secà cobreixen tot l'ensenyament -poden esdevenir la base per trencar aquesta dinàmica que pot arribar a ésser discriminatòria com és la formació cultural del ciutadà.

6.6.3. Integració al medi

El Secà de Sant Pere, com s'ha explicat més amunt, es va construir en part pels moviments migratoris a partir dels anys 1940. Però, és en la dècada dels 50 quan es configura la formació com a barri. El període de formació coincideix amb l'arribada dels immigrants, gent que durant els anys 50 representa el 12,81%, en els 60 es produeix el 18,81%, i entre 70 i 80 el 15,55%. Per tant, s'obté un percentatge del 49,81% de veïns que han nascut a Lleida i un 50,2% que no hi han nascut.

D'aquest 50,2% existeix un 6% que ha nascut a Catalunya. Aquests percentatges comporten uns nivells sociolingüístics precaris en la comprensió, i més en l'ús, ja que el 13,87% no entén el català, el 31,61% l'entén, i

el 8,95% diu que l'entén i el sap llegir. Per concloure, existeix un 54,43% d'individus que afirmen no parlar-lo; això implica que les seves relacions de comunicació oral entre els veïns en llengua catalana pot arribar a ser nul·la.

Tenint en compte aquests fets, l'arrelament al medi en correspondència a la variable sociolingüística, és inadequat. En aquesta situació és necessari forjar un tractament específic de caire intercultural que els pugui donar autoestima envers les arrels pròpies d'un poble com a element integrador al medi en el qual viuen.

Les anàlisis constituïdes a partir de l'òptica d'arribada a Lleida i dels nivells sociolingüístics no tenen una relació directa amb el grau de satisfacció de viure a la ciutat de Lleida, segons l'enquesta del febrer de 1990 de l'Ajuntament, on hi ha un 46,2% que estan molt satisfets de viure a la ciutat, i un 50% que n'estan bastant satisfets. Mitjançant les dades esmentades es podria concloure que els nivells sociolingüístics no incideixen en el grau de satisfacció de viure a Lleida (46,2% + 50% = 96,2%) on una majoria rotunda manifesta un nivell d'acceptació molt positiu envers la nostra ciutat.

6.6.4. Alternatives socioculturals

Aprofundint en la xarxa interna del barri, és un nucli de població on l'associacionisme és mínim. Malgrat aquesta adversitat, cal destacar que la militància dels veïns a l'AV és d'un 23,1%⁴⁹, i en l'esportiva un 15,6%. En aquests casos concrets és una zona amb un elevat grau d'associacionisme. En conjunt, podem presentar els percentatges següents:

BARRI CIUTAT AV 23,1% 11,3%

Esportiva 15,4% 13,0%

Cultural 0,0% 9,0%

Benèfica 3,8% 4,7%

Política 0,0% 1,9%

Sindical 3,8% 3,6%

Religiosa 7,7% 10,1%

S'observa l'absència d'un associacionisme cultural, base fonamental d'integració a Catalunya, cosa que fa més palesa la seva desmotivació per identificar-se amb el marc català. Però aquest fet no provoca el rebuig de la ciutat sinó que se senten acceptats i comparteixen la realitat dels lleidatans.

Tenint en compte que el Secà de Sant Pere és un barri urbanísticament marginal, és evident que els seus veïns consideren que aquesta eventualitat constitueix el problema fonamental que afecta el barri, juntament amb el de les escasses zones verdes. Per aquest motiu, el 26,9% de la població del Secà considera aquestes condicions com el problema més greu. Però la preocupació del barri es concreta en dos punts: la neteja i la seguretat ciutadana, amb un percentatge de 15,4%, seguits a certa distància per l'urbanisme.

Des de la perspectiva del jovent, existeix una profunda preocupació per la droga (61,5%) encara que és una zona bàsica de comercialització i de consum, com la Mariola i el Nucli Antic.

D'acord amb les dades exposades, podem sintetitzar que s'ha d'actuar per atendre els àmbits de necessitat següents: 1. L'atenció comunitària: cal ampliar l'actuació del Centre Social de Base, per tal d'incentivar la implicació dels veïns en un programa global juntament amb l'AV, únic col·lectiu amb la força suficient per engegar accions comunitàries, adreçades a la integració sociocultural i a la formació permanent.

2. La gent gran: en la mesura que hi ha un 11,15% de persones més grans de 61 anys, és necessari engegar unes activitats de desenvolupament del lleure variades i harmòniques amb les seves capacitats, així com fer eficaç un servei d'atenció domiciliària i una residència de dia per tal de complementar les mancances de les llars.

3. El camp educatiu: els ensenyaments reglats cobreixen des de l'educació infantil fins a la secundària, però cal destacar la necessitat de potenciar la formació permanent tant a nivell instructiu com laboral per tal d'eleva el nivell cultural i evitar l'augment de l'atur, ja que és un barri amb dèficits culturals molt significatius i amb un índex d'atur del 8,07% que és dels més alts de la ciutat juntament amb el de la Mariola (9,09%) i els Magraners (9,77%).

4. El nivell sociocultural: en aquest aspecte és on recau la demanda més forta. Les mancances se situen 11 punts per sobre de la mitjana de la ciutat, (27,6% Lleida Secà, 38,6%). Quan als habitants del Secà se'ls pregunta Quina de les activitats culturals creu que s'hauria de potenciar més?, la seva resposta és: Totes.

Per tant s'hi ha de realitzar un projecte que contempli la biblioteca, clubs juvenils i col·lectius culturals on el teatre, la pintura i la música hi tinguin cabuda.

Això obliga a realitzar una acció puntual que és el replantejament de les comissions de l'AV del barri que han de crear un programa d'actuació d'acord a la seva idiosincràsia. Un programa que serà possible dur a

---

⁴⁹ s'ha d'indicar que el President de l'AAVV Emili Subias, és a la vegada president de la Federació de les AAVV de Lleida, en el període actual la qual cosa, per mitjà del seu lideratge veïnal, motiva aquest associacionisme

terme en un futur immediat ja que s'està construint el Casal Social, un espai en condicions per poder dur a terme les activitats amb dignitat i que serà un lloc de trobada.

5. L'àmbit esportiu: aquest aspecte s'ha potenciat a nivell de centre escolar. Hi manca una actuació decidida dels clubs per tal de tenir una repercussió en tot el barri, i que pugui esdevenir una proposta de participació en esports de competició per als nois i noies, i que per a l'adult representi el desenvolupament d'un esport de manteniment i d'unes responsabilitats de dirigent que permetrà al barri posseir una xarxa social oberta i solidària. Actualment existeix una pista poliesportiva oberta al barri, conjuntament amb les que tenen les escoles; també hi ha les noves pistes de petanca.

6. L'assistència sanitària: amb la inauguració del Centre d'Atenció Primària dels barris del Secà de Sant Pere, Pardinyes i Balàfia, realitzada en el mes de juny de 1991, es cobreixen les necessitats de salut que pot presentar aquesta zona.

Per tant, en aquest barri cal actuar en tres vessants:

1. Augmentar els nivells socioinstructius.

2. Prevenir la dissociabilitat de la gent jove a causa dels dèficits existents.

3. Incentivar la gestació d'una societat civil articulada, on les seves propostes i inquietuds, juntament amb les corresponsabilitats, puguin conduir a una actuació recreativa o de lleure en el sentit més ampli que pugui cobrir totes les necessitats.

[Figura 6-6](#)

6.7. Cappont

Al costat del marge esquerra del riu Segre es localitza el barri de Cappont com un element de continuïtat de la ciutat que, fins als anys seixanta, no experimenta un creixement significatiu malgrat l'adquisició d'alineacions des del Pla Florensa i Giralt (1922).

Amb l'aprovació del Pla d'Ordenació al 1957 té lloc la definició de l'estructura morfològica del barri i es permet una edificació urbana semiintensiva amb tolerància industrial i zones d'edificació aïllada.

Aquesta estructura ha originat dues zones ben diferenciades i separades per l'avinguda de les Garrigues, considerada com l'artèria bàsica de comunicació amb el Polígon Industrial "El Segre". Aquesta circumstància ha resultat ser el plantejament actual de la desarticulació dels problemes d'accés al Polígon mitjançant la construcció de dos ponts: el de la Universitat, que ofereix una nova via d'accés a Cappont respecte del centre de la ciutat, conjuntament amb els barris de la Bordeta i els Magraners, i el segon, el pont de Pardinyes, que permet la descongestió del trànsit rodat de l'avinguda de les Garrigues.

Cappont és un barri forjat amb una perspectiva de futur molt pròxima, ja que la dècada dels 90 li pot oferir un salt molt qualitatiu, degut, essencialment, al pla d'actuació configurat pel seu ampli desenvolupament, que inclou: la construcció del Campus Universitari i la futura Universitat de Lleida a Torre Abizanda, la canalització del riu Segre que ha consolidat tota una fesomia nova al marge esquerra del riu amb unes plataformes verdes adaptades per al lleure i les noves urbanitzacions que hi aportaran una nova imatge de barri conjuntament amb els nous equipaments socials -pavelló poliesportiu, Casal Social, etc.-. Tots aquests elements han de difuminar l'antiga morfologia urbanística dels anys 60.

6.7.1. La població

Actualment, el barri de Cappont compta amb 9.555 habitants, els quals es troben repartits, segons les edats, de la manera següent:

0-6 anys	8,97%
7-14 anys	13,74%
15-20 anys	9,47%
21-30 anys	15,81%
31-40 anys	16,90%
41-50 anys	11,02%
51-60 anys	10,25%
61 anys i més	13,85%

D'aquesta subdivisió presentada, la població s'agrupa en tres grans grups:

1. El primer bloc distintiu és el comprès per la població de 0 fins a 14 anys que representa el 22,71%. Les necessitats educatives, és a dir tot l'ensenyament obligatori d'aquest grup són cobertes per una escola bressol infantil i dos col·legis d'ensenyament primari. Per seguir l'ensenyament secundari cal desplaçar-se fora del barri. Aquest inconvenient es resoldrà en un futur immediat amb la creació d'un centre d'ensenyament secundari que abastarà la zona de la Bordeta, i els barris dels Magraners i Cappont, localitzats al marge esquerra del riu i, en

conseqüència, es cobrirà l'ensenyament no universitari.

Podem dir que les necessitats educatives considerades essencials per a tota persona, es troben cobertes. Les necessitats de lleure es troben més parcialment cobertes com a conseqüència que els equipaments socials no estan acabats. Però, des de finals de 1991, el barri gaudeix dels serveis oferts per un nou casal social, i des del maig del 93 d'una sala escolar dintre del col·legi públic Frederic Godàs, oberta als veïns i als centres escolars, juntament amb el complex esportiu de l'Atlètic Segre, el qual proporciona un ventall d'activitats vinculades i condicionades a tots els veïns per tal d'aconseguir un desenvolupament integral dels ciutadans, com a fruit d'una política social adequada.

2. El segon grup de població a considerar es bifurca en dos blocs específics. Un primer és el constituït pel jove de 15 a 30 anys, que representa un percentatge del 25,28%, i el segon el constitueix el bloc de població que està entre els 31 i 50 anys, resultant un 27,92%. Aquest bloc, a causa de la problemàtica puntual del moviment veïnal durant les últimes dècades, no ha tingut una repercussió positiva en el progrés del barri. Aquest barri ha estat considerat com un barri dormitori tancat en si mateix. En l'actualitat sembla haver-hi un canvi significatiu i un desig d'involucrar el ciutadà en la constitució d'un tarannà de participació plural i respectuosa.

3. Finalment, trobem el grup de la gent gran, la qual, des de la formació dels ajuntaments democràtics, ha començat a gaudir d'uns privilegis que posen fi a les deficiències abans anomenades. En aquests moments, poden fruit d'una llar de jubilats i de la potenciació d'activitats d'artesanía, gimnàstica i altres ocupacions socioculturals proposades per ells mateixos.

Tot l'esmentat condueix a la configuració d'un barri motivat per:

- Crear la seva pròpia idiosincràsia, que reforci les pròpies particularitats respecte de la resta de la ciutat.
- Promoure un moviment participatiu, que desperti el barri del seu aïllament social (més endavant s'analitzarà l'associacionisme).
- Vetllar pels grups amb dèficits socials i promoure la cultura.

6.7.2. Nivells socioinstructius

Cappont és un barri format per un percentatge de 32,19% d'analfabets o que tenen la primària incompleta, dels quals el 18,84% són més grans de 14 anys. Una altra dada a considerar és el percentatge del 53,30%, que representa els veïns del barri que han assolit un nivell cultural de graduat escolar. Això mostra una contrarietat entre el nombre d'analfabets i la possibilitat de dur a terme una formació permanent, ja que és l'únic barri que compta amb un centre d'educació d'adults a tots els nivells, des de l'analfabetització i l'obtenció de graduats escolars, fins a la preparació per a l'accés a la Universitat per als majors de 25 anys.

Aquest centre de formació d'adults hauria de comportar la disminució de la taxa de desfasament instructiu i, a la vegada, potenciar la preparació per a la Universitat ja que el barri només presenta un 4,72% de persones amb carrera Universitària de grau mig o superior, i un 9,72% amb estudis de COU o FP de segon grau.

Cappont presenta uns nivells equivalents a Pardinyes, però de manera oposada, ja que aquest ha adquirit els espais de benestar social, en part per la preocupació constant de l'AV i de les seves comissions sectorials.

6.7.3. Integració al medi

El barri de Cappont ha esdevingut un nucli veïnal on el ciutadà ha comprès la realitat cultural d'un poble, ja que la coneixença d'unes dades característiques ho permeten reafirmar. Aquesta informació ve definida per:

1. Els moviments migratoris reflectits amb un percentatge del 27,72% durant els anys 70-80, conjuntament amb el 13,2% que es van assentar durant els anys 60, i amb un 68,51% que han nascut a Catalunya, dels quals el 47,73% ho van fer a Lleida.
2. Els nivells sociolingüístics, caracteritzats per un 11,94% de població que sap parlar català, un 26,54% que el sap parlar i llegir, i un 29,32% que diu que, a més a més, el sap escriure. És a dir, que existeix un 67,8% d'habitants de Cappont que presenten el català com la seva llengua d'ús, per tant coincideix amb el 68,51% que han nascut a Catalunya.
3. La valoració del grau de satisfacció que experimenten de viure a Lleida és un 41,7% de veïns que s'hi troben molt satisfets i un 57,1% que es consideren satisfets de ser-hi. Aquests percentatges reforcen l'afirmació realitzada a l'inici de l'apartat en la qual es puntualitzava la integració del barri en el marc sociocultural de Catalunya, tant a nivell sociolingüístic com d'assentament a Lleida.

6.7.4. Alternatives socioculturals

El problema més greu que presenta el barri de Cappont és la manca d'equipaments. Una circumstància aquesta que provoca una anàlisi dels dèficits existents mitjançant la investigació del nivell associatiu en el sentit més global. D'aquesta manera es descobreix:

	BARRI	CIUTAT
AV	7,1%	11,3%
Esportiva	10,7%	13,0%
Cultural	7,1%	9,0%
Benèfica	2,4%	4,7%
Política	0,0%	1,9%
Sindical	0,0%	3,6%
Religiosa	3,6%	10,1%

Es pot detectar que qualsevol tipus d'associacionisme és molt inferior a la mitjana de la ciutat, amb unes desviacions significatives que permeten qualificar el barri com a desarticulat. Aquest fet provoca moltes dificultats a l'hora d'incidir en la millora del barri i de la ciutat. L'Ajuntament ha de tenir un rol de subsidiarietat en aquest sentit.

Si s'aprofundeix en les necessitats del barri, es troba que en l'enquesta de l'Ajuntament la preocupació o problema més greu que manifesta és el trànsit i la circulació amb un 27,4%, degut al coll d'ampolla que existeix a l'avinguda de les Garrigues. A més distància, però en segon lloc, hi situen els serveis i enllumenat amb un 19%. Respecte de les preocupacions de la joventut, la droga amb un 51,2% seguit de l'atur 29,8% -la taxa d'aturats és del 6,41%- són les més significatives.

Tot això genera la necessitat de forjar un suport consistent i eficaç del moviment associatiu de Cappont en la seva nova etapa que, per la tendència que s'observa, pot enfortir el teixit social molt feble durant aquests anys a tots els nivells tal i com es reflecteix en les dades anteriors. Dels diferents grups existents, l'APA del Col·legi Públic Frederic Godàs és el més actiu, i desenvolupa activitats complementàries que ofereixen un grau més de consolidació en la formació integral dels seus fills.

Altres grups com l'AV, l'Àrea de la Dona, els col·lectius culturals, etc., han de potenciar i establir un projecte cultural per tal de dinamitzar el Casal Social construït al 1991.

En definitiva, perquè Cappont tingui una activitat viva i coherent en la definició de les necessitats del barri, cal treballar els nivells següents:

1. L'atenció comunitària: s'ha de fomentar una actuació forta destinada a aconseguir un líder veïnal, i així permetre la conformació d'un teixit social que vagi adquirint cos. Aquest fet ha d'oferir una nova identitat al barri estimulant la voluntat dels seus veïns.

2. La tercera edat: atès l'elevat nombre de persones majors de 61 anys -un 13,85% de la població del barri- és ja imprescindible crear una nova llar de jubilats al marge dreta de l'avinguda de les Garrigues, d'aquesta manera es pot oferir una atenció específica vers la majoria de jubilats, eliminant la incomoditat de travessar l'avinguda de les Garrigues.

No és suficient cobrir les insuficiències respecte de la tercera edat únicament amb les llars. Cal edificar una miniresidència i una residència de dia, juntament amb l'atenció domiciliaria, per tal d'aconseguir arribar a les necessitats reals del barri segons indiquen els Serveis Socials de zona de Cappont que fins i tot proposen, per tal de pal·liar la problemàtica existent, estudiar vies alternatives, com ara pisos tutelats o compartits, que abaratirien la despesa.

3. El camp educatiu: solament hi manca l'edificació d'un centre d'ensenyament secundari i ampliar els serveis de menjador tant a l'escola bressol com a les escoles públiques.

4. L'animació sociocultural: aquest aspecte és necessari plantejar-lo des de dues òptiques: Per una banda, generar uns equipaments socials que puguin oferir a la infància i a la joventut unes alternatives de lleure i de formació com a persones i ciutadans. El futur que ha de fer possible aquests objectius ve definit pels següents equipaments: dos pavellons esportius, tipus sala escolar al col·legi Frederic Godàs i l'altre als Camps Elisis, el Casal Social i les instal·lacions del Club Atlètic Segre de propietat municipal.

Per una altra banda, la creació d'un teixit social potent mitjançant la fundació de clubs juvenils, esportius i col·lectius culturals vius, juntament amb una AV coherent amb el seu medi.

Actualment existeix un problema específic a l'avinguda de Tarradelles on està ubicat un col·lectiu de famílies que viuen en una situació del tot precària, en pisos que estan a punt d'enderrocar-se per tal de construir la canalització del riu Segre. S'està treballant des de l'Ajuntament, el Col·lectiu Gitano i Benestar Social, en la creació d'un pla d'actuació global per tal d'integrar-los a la ciutat i, a la vegada, desenvolupar un programa de sociabilització i d'adquisició d'hàbits -fet molt descompensat en la vida quotidiana-, així com escolaritzar tots els nens gitanos.

En definitiva, Cappont és un barri que serà objecte d'un desplegament molt fort durant els anys 90, per

la qual cosa és necessari organitzar un teixit social ple de vida real, constructiu en la millora de la qualitat de vida i vinculat a una actuació que generi la participació ciutadana.

[Figura 6-7](#)

6.8. La Bordeta

El barri de la Bordeta fou en el seu origen un nucli d'assentament de cases de pagès que durant els primers quaranta anys del segle va veure edificar residències de tipus xalet. Està situat al marge esquerra del riu Segre, separat del nucli més proper al centre urbà pel canal de Seròs. El barri es desenvolupa a partir d'un encreuament de camins: la carretera de Flix, la d'Artesa i l'antiga carretera de Tarragona. L'evolució de l'edificació és, com en els altres barris d'aquest grup, la pròpia d'un assentament suburbà que evoluciona cap a formes d'eixample i també, en alguns dels seus sectors, de grans blocs.

En l'actualitat, el barri queda configurat per tres tipus d'habitatges:

1. Els unifamiliars o cases d'una sola planta de construcció senzilla i els xalets. Destaquen els de construcció antiga que pertanyien en els seus orígens a membres de la classe mitjana-alta de Lleida, i els de construcció moderna de grans dimensions i envoltats de jardins.

També dins d'aquest tipus hi ha les cases de pagès o torres, amb garatge a la planta baixa i pis a la primera planta. En la façana acostumen a haver-hi grans finestres o balcons, i gairebé totes estan renovades o són de nova construcció; al costat acostumen a tenir un hort.

2. Les construccions semiintensives, que són totes de construcció recent i no tenen una ubicació concreta. Aquestes solen estar dotades de garatge i de grans balconades o finestres, i la majoria presenten la façana d'obra vista.

3. Els blocs, que es poden classificar en dos tipus:

- els de construcció recent que se situen en la part oest del barri. Són habitatges de tres o quatre plantes, la majoria de protecció oficial i de gran qualitat. Abasten una dimensió com a mínim d'uns 90 m² per habitatge, amb calefacció i grans finestres.

- La resta de blocs són força uniformes. De construcció modesta i estan ocupats la majoria de les vegades per gent immigrant i obrera.

La Bordeta té des de l'any 1985 un mercat municipal que fins fa poc havia funcionat bastant bé. En obrir-se nous supermercats al barri, així com el Pryca, molts clients s'han desplaçat del mercat a aquestes altres àrees de compra.

Existeix també un gran nombre de tallers mecànics i de la indústria del ferro, i són moltes les persones de Lleida que es desplacen al barri per aquests serveis. A més a més, aquests tipus de tallers han suposat llocs d'ocupació a molta gent de la zona. També cal destacar l'existència de delegacions i magatzems que serveixen el material a la ciutat. La raó per la qual estan situats en el barri és que es troben els lloguers més econòmics i, a més, permeten l'accés de camions de gran tonatge per a carregar i descarregar.

6.8.1. La població

El total d'habitants del barri és de 6.748, que es reparteixen entre 3.388 homes, és a dir el 49,81%, i 3.414 dones que representen el 50,19%.

D'aquesta població el 52,79% són nascuts al barri i la resta formen el gran bloc de població immigrant que se situa en els anys 60 i 70-80 l'assentament més gran, concretament el 33,60%. No es considera els percentatges expressats per les altres dècades com a molt significatius, ja que oscil·len entre el 2% i el 7%.

Seguint l'esquema aplicat als altres barris, dividim la població en els diferents grups d'edats, per tal de veure quins grups predominen. El resultat és el següent:

1. La població infantil i juvenil amb un 33,14% es reparteix entre un 23,58% que es troba en edat d'escolarització obligatòria, i un 9,56% que va dels 15 als 20 anys.

Per acollir la població més jove, el barri disposa d'una escola bressol municipal, però que no cobreix les necessitats existents degut fonamentalment al gran nombre de matrimonis joves que hi van. A partir dels 3 anys els nens poden acudir, bé a un col·legi privat de caràcter religiós, el col·legi Nostra Senyora del Carme, que gaudeix d'una aula materno-preescolar i on es pot cursar tota l'EGB, o bé a les escoles públiques que hi ha al barri com són el col·legi públic Enric Farreny i el Joan Maragall, el primer amb menor capacitat però que també acull tots els nivells de preescolar fins a vuitè d'EGB.

Paral·lelament funciona la Institució Esperança que és una escola d'educació especial pública que acull nens deficients entre els 5 i els 18 anys del barri i d'altres indrets de les comarques de Lleida. En sortir d'aquest centre, per haver arribat a l'edat límit, poden anar al taller Shalom de caràcter privat i subvencionat per entitats públiques. Aquest centre constitueix una oportunitat de treball per a tots aquests nens i funciona amb règim

extern de mitja pensió.

L'objectiu del taller és oferir feina als deficients perquè se sentin realitzats, no suposin cap càrrega per a ningú i puguin tenir plena autonomia a tots els nivells.

També en aquestes edats els infants poden assistir al Centre d'Esplai la Bordeta que té com a finalitat educar el temps de lleure, així com preparar els casals d'estiu i les colònies o campaments dels nens.

Al barri també s'ha organitzat un grup de "majorettes" anomenat Vanessa, i una banda de música, els quals realitzen activitats diverses durant tot l'any.

La població infantil que prové de famílies amb economies més normalitzades acudeix al col·legi privat d'orientació religiosa, mentre que les famílies amb economies més dèbils porten llurs fills a la pública. Així es genera des de ben petits una particular divisió de les classes socials que exerceix una incidència molt directa en els nivells lingüístics, ja que la majoria integren les dues llengües amb molta facilitat.

2. El següent grup de població és el que abasta la població en edat de producció. Dels 20 als 40 anys, constitueixen un percentatge del 31,93%, essent aquest el més nombrós, fet que indica que es tracta d'una població majoritàriament jove. Dels 40 als 60 anys, hi ha una davallada en el percentatge que se situa en un 19,97%. Els dos percentatges sumen prop del 51,90% que suposa la meitat de la població. D'aquest, un 29,13% declara tenir treball remunerat fix.

3. la gent gran, que arriba fins al 14,97%. Cal remarcar que és un percentatge significatiu, per la qual cosa cal plantejar unes alternatives socioculturals que facilitin la seva convivència en el medi.

6.8.2. Nivells socioinstructius

Si es contrasten les dades anteriors amb els nivells d'instrucció, en els quals un 37% declara tenir la primària incompleta i un 32,26% ha cursat els estudis primaris o l'EGB, s'observa l'existència d'un gran nombre de treballadors no qualificats. Tot analitzant els nivells culturals s'obté un 22,39% de persones majors de 14 anys amb desfasaments maduratius, és a dir que són analfabets o analfabets funcionals. Només existeix un 2,63% que posseeix el títol de carrera universitària de grau mig o llicenciatura. Això genera un índex cultural de 1,73% que, conjuntament amb una mitjana d'edat entre 31 o 40 anys, consoliden un barri amb moltes perspectives de desenvolupament.

6.8.3. Integració al medi

La Bordeta, segons les dades estudiades, es pot considerar un barri integrat amb un índex lingüístic del 4,09. Un 24,59% de veïns saben parlar i llegir en català, juntament amb un 27,31% que a més a més el sap escriure.

Cal esmentar que el 69,86% de població ha nascut a Catalunya, del qual el 52,79% ho fan a Lleida. Per tant, es dedueix l'existència d'un 17,07% d'immigrants catalans i d'un 30,14% que procedeix de la resta d'Espanya.

Existeix un percentatge del 51,90% d'habitants que saben parlar i llegir en català, es confirma, doncs, que els nascuts a Lleida s'han identificat amb el seu patrimoni cultural. La resta de població necessita una acció immediata en l'àmbit lingüístic a fi de potenciar el seu arrelament al medi, sempre des d'una òptica plural i respectuosa amb la diferència. Aquesta consideració permet observar un paral·lelisme entre les opcions escollides en la consideració del grau d'acceptació de viure a Lleida. Un 39% se sent molt satisfet i un 54,2% bastant satisfet. El fet de ser un barri en vies d'urbanització pot causar sensació d'insatisfacció, la qual cosa explica que gairebé la meitat de la població només estigui bastant satisfeta de viure al barri. Segons l'enquesta de febrer de 1990 el problema més greu és l'urbanisme seguit a una distància considerable dels serveis i de l'enllumenat.

6.8.4. Alternatives socioculturals

Si examinem el grau d'associacionisme, s'accentua una similitud respecte del nivell global de la ciutat:

	BARRI	CIUTAT
AV	11,9%	11,3%
Esportiva	13,6%	13,0%
Cultural	3,4%	9,0%
Benèfica	3,4%	4,7%
Política	1,7%	1,9%
Sindical	1,7%	3,6%
Religiosa	8,5%	10,1%

Únicament es detecta una desviació significativa en l'associacionisme cultural i sindical.

També es descobreix un canvi en la problemàtica de la joventut, especialment l'atur (37,2%), seguit de la droga (32,2%), que fins i tot no està correlacionat amb els índex reals d'aturats al barri que és del 5,97%.

En síntesi cal orientar l'actuació als àmbits següents: 1. L'atenció comunitària: aquest aspecte es controla amb els programes d'atenció preferent a la formació permanent d'adults, i amb el reforçament de la formació professional continuant la línia d'actuació que els tallers ocupacionals dels Salesians realitzen actualment a la Bordeta.

2. La gent gran: l'existència d'un 14,97% de veïns majors de 61 anys implica la immediata creació de residències de dia per tal de dur a terme una teràpia ocupacional, juntament amb la promoció de projectes socioculturals -gimnàstica, artesanía, lleure, etc.- adreçades a la pròpia realitat social.

3. L'animació sociocultural: aquesta alternativa s'ha de reflectir en el jovent de 7 a 15 anys (15,19%) i en els adolescents (25%) implicant-los en el desenvolupament de clubs esportius organitzats, ja que els equipaments que tenen -camp de futbol, pavelló poliesportiu, pista poliesportiva i piscines- ofereixen una singularitat al barri, sense oblidar les activitats culturals. L'índex d'associacionisme que hi ha és el més baix respecte de la mitjana de la ciutat.

4. L'assistència sanitària: cal construir un centre d'atenció primària, compartit amb el barri dels Magraners.

En el moment actual la revitalització del barri passa per la redefinició urbanística en la qual ara està immersa, ja que aquesta esdevé un element bàsic en aquests moments per a l'augment de la qualitat de vida.

[Figura 6-8](#)

6.9. Els Magraners

El barri dels Magraners es comença a parcel·lar i construir a finals de la dècada dels cinquanta, durant la redacció del Pla d'Ordenació urbana de 1957. L'edificació més habitual que hom hi troba és la de planta baixa amb un 60% o la de planta i pis amb un 24%. Cal destacar que a finals dels seixanta i durant els setanta, les promocions de tres, quatre i cinc plantes superen globalment les d'una planta o dues.

Les cases en general estan en bon estat; algunes són de recent construcció o estan inacabades, altres tenen condicions més deficientes però amb una conservació regular.

En els diferents estils d'habitatge s'aprecia que la majoria presenten les característiques pròpies del sud del país. Això és degut a què els seus habitants són emigrants d'aquesta zona.

El carrer Pujada divideix el barri en dues zones: al marge esquerra es localitza la part alta, on les cases són de recent construcció i estan en millor estat. I, al marge dret, se situa la part baixa, la més antiga, on els habitatges són d'una o dues plantes pràcticament en la seva totalitat i la major part han estat reformades, especialment la façana. També es caracteritza pels seus carrers, més petits i estrets.

El 85% de cases tenen els serveis mínims concertats: aigua corrent, llum, cambra de bany, ventilació, etc. Encara que en algun habitatge estiguin deteriorats i, en un nombre molt reduït de cases, siguin insuficients.

Gairebé tots els habitatges són de propietat, excepte un grup de famílies que viuen a lloguer tot pagant unes mensualitats que oscil·len entre les 5.000, i 12.000 PTA.

En la part baixa del barri es descobreix un grup de barraques que en aquests moments estan deshabitades. Hi ha també cases antigues, de construcció personal, amb poques finestres, però la majoria tenen les façanes ben arreglades. Aquestes són les primeres cases que els primers emigrants van construir als Magraners.

6.9.1. La població

El total d'habitants de dret del barri dels Magraners és de 2.106, que es troben repartits entre 1.081 homes, representant el 50,38% de la població total, i 1.045 dones amb un percentatge del 49,62%.

Prop del 50% de la població prové del factor immigració situant-se el volum més gran d'arribada al barri cap als anys 50, 60 i fins i tot, durant la dècada dels 70-80.

El barri és força allunyat del centre de la ciutat, i en l'actualitat disposa d'una línia en el servei d'autobusos públic. En els serveis mínims pot autoabastir-se i la gent no necessita desplaçar-se a l'interior de la ciutat.

Fent un estudi de la població en els diferents grups d'edat, s'observa que:

1. Un 34,66% abasta la població infantil i juvenil. En edat d'escolarització obligatòria es troba el 22,55%, mentre que el restant, 12,11%, correspon al bloc de joves que van dels 15 als 20 anys. La gran majoria d'aquesta població infantil, degut a les dificultats de desplaçament que existeix en aquest barri, assisteix a l'escola pública que ha estat considerada d'acció especial a causa dels dèficits econòmics, socials, culturals. A

més a més disposa d'un menjador, per al qual els nens tenen beques tenint en compte com a criteri primordial la carència dels recursos econòmics mínims.

Tot analitzant a grans trets les particularitats socioeconòmiques i institucionals del barri, es constata que presenta una tipologia de nens similar a la del barri de la Mariola, encara que no tan depauperada com en el Centre Històric.

Els problemes generats per un gran nombre d'immigrants d'estatus socioeconòmic i sociocultural baix, provoquen que els estímuls vers el medi escolar siguin minsos, ja que en arribar a aquest medi es veuen obligats a adaptar-se a unes circumstàncies diferenciadores, on se'ls exposa a un bagatge cultural estàndard en front del qual ells no es trobaran amb igualtat de condicions.

Aquests fets definiran una posterior orientació a la vida, en el sentit que el nombre de graduats o certificats definirà unes possibilitats d'accés a altres estudis o a un mercat de treball no qualificat.

Si a més a més de les problemàtiques familiars que solen viure els nens en aquestes situacions se'ls afegeix una escola no adaptada a les seves peculiaritats, es poden generar fàcilment conductes desfavorables o associals, amb components d'agressivitat. És necessari afegir com a resultat dels aspectes anteriors i dels treballs temporals dels pares l'absentisme, ja que per aquesta raó cosa molts nens deixen l'escola abans de complir els vuit anys d'escolaritat.

Per aquest motiu, des de fa cinc anys funciona una aula taller en el centre social del barri. Dels set professors que hi treballen, un s'encarrega dels nois que no tenen el graduat escolar i els altres estan especialitzats en FP de fusteria, mecànica, electricitat, hoteleria, tall i confecció, plàstica i esports.

L'objectiu a assolir és que els alumnes descobreixin la part positiva del sistema educatiu i es preparin per a un treball posterior. El nombre d'alumnes s'aproxima a la quarantena i les seves edats oscil·len entre els 14 i 16 anys. Es finança mitjançant la matrícula que paga cada alumne per curs i les despeses de material són compartides per la Generalitat i l'Ajuntament.

Els més petits, encara que no en nombre significatiu, assisteixen a l'escola bressol que té com a principal hàndicap la falta de menjador. Aquest fet és important en la mesura que proporciona hàbits de socialització al nen.

A més, en aquesta edat, un grup reduït d'infants assisteix a les activitats de la parròquia. Algunes de les quals contenen objectius socials, com tenir cura del medi amb la plantació d'arbres o posar papereres. També funciona un parell de vegades l'any un grup de joves que inclou dels 6 als 25 anys, i que participa activament en els actes de la festa major o en la preparació de les escales en hifi.

L'altre percentatge inclòs en aquest grup de població abasta el 12,11%, i comprèn la franja dels 15 a 20 anys. Aquest és un període difícil en el sentit que en el barri no existeix una oferta per a continuar els estudis i s'han de desplaçar als centres de Lleida ciutat, la qual cosa crea despeses econòmiques i dispersió, dificultats aquestes que s'afegeixen a la falta de motivació i de continuïtat.

2. El gran bloc de la població se situa en l'edat productiva, és a dir, dels 20 als 40 anys amb un 30,86%, i dels 40 als 60 anys amb un 20,13%, que gairebé acumulen la meitat de la població.

Aquest fet ens permet constatar que es tracta d'una població majoritàriament jove en edat de producció, de la qual solament un 25,68% afirma tenir treball remunerat. Aquesta circumstància provoca economies dèbils i una propensió als treballs submergits que constitueixen una aportació esporàdica a la minsa economia familiar. Si a aquesta situació se li afegeix la coincidència d'uns nivells instructius baixos, en els quals el 51,77% afirma tenir la primària incompleta i d'aquest percentatge encara el 16,30% és analfabet, la singularitat de la població es definirà per la projecció de les variables anteriors.

Cal puntualitzar també que, en aquest bloc, el percentatge de dones que es dediquen a les feines de la llar representa el 19,42%.

Si resumim les característiques essencials que configuren aquest grup de població, obtenim que:

- El factor immigració és d'importància cabdal ja que abasta el 50% de la població, la qual cosa implica la projecció d'uns costums i d'una llengua diferent.
- El baix estatus sociocultural, provocat per uns nivells d'instrucció que no arriben als mínims, defineix una escassa estabilitat en el treball, una insignificant qualificació i per tant uns ingressos dèbils que per una altra banda potencien un tipus d'economia submergida.

Els factors anteriors configuren un tipus de població molt poc integrada al medi, tal i com reflecteixen els nivells lingüístics de coneixement del català.

3. La tercera edat comprèn el 13,39%, i es troba a 5 punts per sota de la mitjana de Lleida ciutat, amb un 18,13%. Si es compara el percentatge anterior amb el que presenta el Padró Municipal referent als retirats, jubilats o pensionistes -que forçosament no ha de coincidir amb la seva totalitat perquè inclou pensionistes que poden no pertànyer a la tercera edat i que és del 11,58%-, es constata que existeix una lleu diferència que implica que un col·lectiu de gent gran no disposa de pensió de jubilació i, per tant, ha d'accedir a les prestacions de tipus social.

El barri, per acollir aquest col·lectiu unes hores al dia, disposa d'una llar de jubilats que està situada a la

planta baixa del Centre Social.

El local està format per un saló amb un petit bar, una sala de televisió i una altra de lectura, i una biblioteca. La llar dona cabuda a un total de 200 socis i funciona des de l'any 1983. Les quotes que es paguen són de 50 PTA al mes i és oberta tot l'any, matí i tarda.

Possiblement la necessitat més sentida per la gent del barri és la creació d'una miniresidència-centre de dia que pugui acollir la gent que es troba desemparada.

6.9.2. Nivells socioinstructius

El barri dels Magraners és el que té els nivells instructius més deteriorats de tota la ciutat. Un 16,30% declara ser analfabet i un 35,47% té la primària incompleta. De la suma d'aquestes dues xifres s'obté un 51,77%, que representa la meitat de variables que es defineixen de la manera següent: un 32,60% declara tenir la primària completa, un 10,19% Batxillerat Elemental i el 3,66% FP de primer grau. La resta del percentatge es reparteix entre les variables restants d'entre les quals destaca la inexistència de persones amb títol superior i un 0,21% amb títol de grau mig.

Per acabar aquest apartat insistirem en les característiques anteriors:

1. Un col·lectiu significatiu d'analfabets i amb primària incompleta.
2. Nul·la presència de personal qualificat, la qual cosa indica que aquest col·lectiu de població s'ocupa dels treballs de peonatge i de manobre.
3. La carència de personal amb nivells d'estudis superiors, suposa l'absència d'uns models referencials que orientin el jovent cap a una dinàmica que vagi més enllà de cobrir les necessitats primàries.
4. Les característiques anteriors defineixen la necessitat d'establir un programa específic, amb incidència directa sobre aquest tipus de població, amb especial cura vers la formació dels nens i la dels adults, per tal de poder pal·liar d'una manera compensatòria els dèficits existents.

6.9.3. Integració al medi

Si es considera que els nivells d'integració al medi es defineixen pel factor coneixement del català expressat en el Padró Municipal, les úniques dades objectives que tenim referents a la variable que estem analitzant, són:

1. Existeix una quarta part de la població, el 26,30%, que afirma que no entén el català. Si a aquest percentatge s'incorpora el 38,41% que assegura que solament l'entén, es descobreix que la suma d'aquests supera la meitat de la població, concretament amb un 64,71%. Aquest fet indica que no existeix arrelament al medi, considerant el factor lingüístic el principal representant.

2. Els percentatges restants es divideixen entre el 7% i el 5% a excepció d'aquells que afirmen que el saben parlar, que representen el 15,95%.

Davant de la constatació anterior, s'ha de dir que aquest nucli de població es caracteritza pels factors següents:

- Existència d'un gran nucli de població immigrant, no arrelat al medi, amb uns nivells socioeconòmics molt depauperats, conseqüència d'uns estatus culturals molt minsos.
- El fet que el barri es trobi situat en la perifèria, i que durant molts anys hagi tingut les comunicacions amb el centre de la ciutat molt dificultoses, ha provocat que els preus dels habitatges siguin baixos i, en conseqüència, s'hi estableixi gent amb pocs recursos que no poden accedir al lloguer o a la compra d'un pis a l'interior de la ciutat.
- La circumstància que el barri disposa dels serveis mínims, i la dificultat per a traslladar-s'hi, ha provocat un tancament a qualsevol realitat externa i aliena. Altrament, els nivells socioculturals baixos han causat una escassa o gairebé nul·la motivació per integrar-se a la realitat catalana que els envolta.

Se sap que antropològicament aquests grups regulen les pròpies escales de valors, normes de convivència, actituds davant la vida, evidenciant uns trets diferenciadors.

Voler incidir en el seu nivell de benestar social, implica accedir primerament a les necessitats bàsiques tot formulant programes específics d'actuació que els han de conduir progressivament a l'arrelament al medi i a la seva interacció positiva.

6.9.4. Alternatives socioculturals

Si es parteix de l'enquesta de l'Ajuntament realitzada durant el febrer de 1990 sobre les realitats específiques dels barris, s'observa que als Magraners el 72,2% dels residents en la zona, es consideren molt satisfets de viure a Lleida. Però malgrat l'acceptació òptima que declaren els seus habitants, la xarxa civil no està

ben estructurada degut a la manca d'associacionisme. Aquest fet s'exposa amb les dades següents: l'associacionisme veïnal i polític, és d'un 5,6%, mentre que la resta donen índex molt més baixos.

La problemàtica més greu que sofreix el barri es concreta en dos aspectes puntuals: urbanisme i zones verdes (50,8%), conseqüència de les irregularitats originades des del naixement del barri. Un altre aspecte a resoldre és l'enllumenat i els serveis (22,2%), i en canvi, no existeixen problemes amb la seguretat ciutadana i amb els conflictes socials i veïnals.

Respecte a la joventut, cal destacar els aspectes de la droga, 50%, i la cultura, 22,2%, considerats els problemes més greus que tenen, coincidint amb els nivells socioculturals baixos, i presentant una preocupació específica per a la promoció social.

D'acord amb el que hem exposat, cal treballar les àrees següents:

1. L'atenció comunitària: s'han de generar uns programes d'integració sociocultural i d'atenció preferent al col·lectiu de ciutadans amb un desfasament maduratiu -analfabets o que tenen la primària incompleta- significatiu, amb el suport d'aules taller per la seva preparació o reconversió laboral, atenent la demanda existent.
2. La gent gran: cal reforçar un pla de creació de residències de dia i d'atenció domiciliària, a fi de no perdre l'arrelament al barri.
3. El camp educatiu: s'ha d'intentar forjar entre tota la comunitat educativa un projecte pedagògic engrescador, per tal d'evitar que els nois i noies vagin a altres centres fora del barri, davant les mancances pedagògiques existents.
4. L'assistència sanitària: cal engegar l'edificació d'un centre de primeres cures dintre del barri, i un centre d'atenció primària compartit amb el barri de la Bordeta.

6.10. Reflexions globals sobre els barris objecte d'estudi

Una síntesi dels trets fonamentals que acabem d'exposar i analitzar es troben en el quadre següent:

Figura 6-9

A partir d'aquest marc de dèficits socioculturals cal destacar els elements a potenciar:

1. Tal com hem pogut observar els barris objecte de l'estudi posseeixen un índex socioeconòmic baix. Aquest fet ens permet observar que l'índex socioeconòmic i l'índex cultural d'un barri mantenen una estreta relació. La concepció que es troba subjacent a l'afirmació anterior és que augmentant els nivells culturals també ho fan la qualitat de la vida i del benestar social dels ciutadans.

D'aquesta manera, els dèficits socioeconòmics existents en el barri queden subsanats, en part, amb una política sociocultural compensatòria adequada als ciutadans, mitjançant la creació de programes d'animació sociocultural que fomentin la integració del ciutadà al barri i a la ciutat, així com una educació compensatòria que provoqui equilibri en l'assumpció dels nous canvis socials.

2. Les demandes dels barris, majoritàriament, s'adrecen a les àrees d'urbanisme i zones verdes, cosa que cal potenciar en les zones amb dèficits d'enllumenat i de serveis. Solament en els barris més marginals, Mariola i Nucli Antic, s'observen els problemes socials ja que la situació precària dels seus veïns els accentuen davant les mancances urbanístiques, també presents. Per la qual cosa els nivells d'urbanisme i d'equipaments defineixen l'equilibri del benestar social i el nivell sociocultural d'un barri.

3. Els moviments veïnals als barris de Pardinyes, Balàfia i Secà són els més forts de la ciutat amb 23,1%, 21,5% i 23,1% respectivament. Generen un líder veïnal i, a la vegada, originen una actuació reivindicativa al barri que ha motivat un pla d'actuació urbanístic, i un augment d'equipaments socials. Aquest dinamisme eficaç construeix i eleva el nivell d'una societat civil organitzada en comissions, constituïdes des dels joves fins a la tercera edat i movilitzada en activitats socioculturals, incloent-hi tant les esportives com les recreatives i culturals.

Cal indicar que l'actuació dels tres barris ha motivat la creació d'un Centre d'Atenció Primària, inaugurat al mes de juny de 1991 i, indirectament, la ubicació de l'Escola Oficial d'Idiomes l'any 1995. Si aquesta acció es fes arreu s'hauria aconseguit articular una societat civil, sempre amb el benentès que les AV han de representar dintre del barri el fil conductor pel qual d'una banda es transmet les seves particularitats a la ciutat, i de l'altra es proporciona als barris: seguretat, equilibri, ordre, adaptabilitat a situacions específiques i arrelament dels veïns al medi físic i social. La potenciació de les activitats esportives i de lleure fomenten la interrelació veïnal i el seu arrelament al concepte de barri i de ciutat.

Cal fer una valoració específica sobre la gent gran que representa el 17,46% de les persones de més de 61 anys.

Els dèficits d'equipaments i d'infraestructures referents a la tercera edat es presenten en el quadre següent:

Figura 6-10

Un dels objectius prioritaris és aconseguir una bona qualitat de vida per als majors de 65 anys, oferint-

los la possibilitat de realitzar activitats socioculturals que, per exigències de treball o per dificultats socioeconòmiques, no hagin pogut realitzar abans. Aquest és un fet que pot ajudar a vèncer situacions d'aïllament, solitud o abandó amb la conseqüent problemàtica psicològica que aquestes persones pateixen.

L'enquesta de febrer de 1990 realitzada per l'Ajuntament evidencia tota una sèrie de necessitats que han d'ésser prioritzades com centres de dia, residències, pisos tutelats, servei d'ajuda a domicili, llars de jubilats, per tal de poder tenir unes raons de viure amb seguretat i dignitat que els permetin mantenir l'equilibri físic i psíquic i alhora cobrir les seves necessitats.

L'animació sociocultural o les activitats culturals i de lleure han de potenciar la dinàmica de grup i personalitzada, per tal de venir l'avorriment, la passivitat, el desànim, la depressió i el decaïment.

Dissenyar una actuació sociocultural per a la gent gran, passa per una sensibilització de la societat quant al valor de la vellesa i la necessitat de veure el pas generacional amb normalitat. Hem de tenir present que naixem en una generació, vivim en una altra i morim encara en una altra; l'educació integral seria saber fer aquest pas.

Per això cal fer una connexió social, dintre del tramet cívic i desenvolupar uns objectius que portin a una animació sociocultural coherent amb la realitat que envolta el ciutadà. José M. Quintana (1992)⁵⁰ ho defineix clarament en els objectius següents:

1. Vitalització dels clubs de jubilats amb la col.laboració de les persones que hi assisteixen habitualment.
2. Procurar que el lleure de les persones grans no sigui tan sols una manera de matar el temps, sinó que adquireixi un sentit per si mateix.
3. Crear un ambient agradable per a la relació en grups i la intercomunicació.
4. Promoure en els ancians una consciència d'utilitat i d'autoestima personal.
5. Despertar en la gent gran una eclosió d'iniciatives.
6. Afavorir la vinculació dels ancians amb la societat, fer que hi participi.
7. Foment del voluntari social, al qual molts ancians poden fer una aportació personal.
8. Recuperar els eixos vitals de relació: jo, els altres, la ciutat i el món".

L'estudi que acabem de realitzar ens permet de constatar unes necessitats socioculturals específiques a cada barri i la necessitat de generar un projecte social adequat amb uns equipaments polivalents, que han de permetre dinamitzar l'entorn social com un element que ha de significar l'augment de la qualitat de vida.

---

⁵⁰ QUINTANA, J.M. (1992). *L'animació i els seus àmbits professionals*. Institut Català de noves professions. Generalitat de Catalunya. Pàg. 83-84.

VII. VERIFICACIÓ DE LES HIPÒTESIS

Aquesta tesi Segregació urbana i educació: una anàlisi de les desigualtats socioculturals dels barris de Lleida ha tingut com a objectiu explorar alguns aspectes de la realitat de la nostra ciutat per tal de detectar problemàtiques que han d'ésser necessàriament corregides en la societat actual.

La hipòtesi general de la qual hem partit és la següent: La ciutat, en tant que és escenari destacat dels processos d'estratificació socioeconòmica i d'exclusió social, es caracteritza també per una diferenciació territorial en els nivells educatius dels seus habitants. És a dir, la jerarquització i especialització del sòl urbà influeixen en un distint repartiment del capital cultural que, fins a cert punt, se sobreposa a les diferències de renda i prestigi. Aquesta hipòtesi general ha estat fragmentada en diverses hipòtesis específiques:

Hipòtesi Primera

En el cas concret de Lleida, l'esmentada diferenciació territorial educativa es manifesta tant a nivell d'una separació per barris amb diferents nivells d'educació formal -percentatges de persones en possessió de certificacions escolars corresponents als diferents nivells del sistema educatiu reglat-, com el referent a l'educació no formal -l'arrelament al medi amb el coneixement de la llengua catalana.

Per tal d'operativitzar aquesta hipòtesi hem realitzat el següent procés:

1. Hem partit de les variables següents:

- 1.1 Percentatge de persones amb diferents nivells instructius -analfabets o amb la primària incompleta; graduats escolars, FP1, Batxillerat Elemental; COU i FP2 i carreres de grau mig o superior-, segons dades del Padró Municipal de 1986 actualitzat el 4 de novembre de 1990, de cadascun dels barris,
- 1.2 Percentatge d'atur de cadascun dels barris segons les dades del Padró Municipal.
- 1.3. Percentatge de desfasament instructiu -persones de més de 14 anys analfabetes amb la primària incompleta.
- 1.4. Índex socioinstructiu.

2. Hem aplicat la correlació de Pearson per tal de comparar cadascun dels barris amb la resta.

3. Hem comparat l'índex socioinstructiu amb l'índex sociolingüístic de cadascun dels barris.

Dels resultats obtinguts se'n desprèn que:

1 La ciutat de Lleida està dividida en dues zones ben significatives: una la generada pels barris Universitat, Ferran-Estació, Príncep de Viana-Clot, Instituts-Templers, Xalets Humbert Torres, Camp d'Esports, Joc de la Bola, que tenen els nivells socioinstructius més alts. L'altra, la zona que formen el Centre Històric, la Mariola, Balàfia, Secà de Sant Pere, Pardinyes, Cappont, la Bordeta i els Magraners, que són els barris objecte d'estudi, degut als seus dèficits socioinstructius, ja que correlacionant les variables definides en l'apartat 1.1. guarden una relació molt significativa entre ells, que queda reflectida en la taula núm. 9.

2. Els barris de Pardinyes i Cappont són barris fronterers entre aquestes dues zones, en tenir una correlació significativa o molt significativa amb els barris de l'altra zona de l'Institut Templers, Universitat i Príncep de Viana-Clot.

3. El barri de Pardinyes, en relació als barris de la Mariola, Secà de Sant Pere, Centre Històric i Magraners, no té una correlació significativa, encara que sí que hi és en les seves variables, a causa de la seva pròpia singularitat. La podríem resumir en:

- a. un índex baix de desfasament socioinstructiu (12.92%) en relació a la mitjana de Lleida (19.1%) amb una desviació de -6.18%.
- b. el nivell percentual d'analfabets i primària incompleta (30.57%) inferior a la mitjana de Lleida (32.09%) i als barris urbans (31.44%).
- c. és, juntament amb Cappont, (1.87%), un dels barris amb un índex socioinstructiu superior a la resta de barris d'estudi (1.81%)
- d. l'índex d'aturats és del 6.49% per sota de tots els barris estudiats que oscil·len entre 7.41% de Balàfia i el 9.77% dels Magraners, mentre a la Bordeta és de 5.97%.

4. El barri dels Magraners és el més marginal des del punt de vista dels índexs socioinstructius, amb un percentatge d'un 1.5% i a la vegada amb més percentatge d'atur del 9.77%.

5. En comparar els índexs socioinstructius i sociolingüístics s'observen les mateixes zones que a l'apartat 1, on la primera zona, els nivells socioinstructius alts envers l'altra zona, es mantenen en relació directa amb els nivells sociolingüístics. Així, els barris Institut-Templers, Joc de la Bola, Ferran-Estació, Universitat, Príncep de Viana-Clot, Camp d'Esports i Xalets Humbert Torres tenen un nivell que se situa aproximadament en el 4.66%, o fins i tot, és lleugerament superior. Aquesta constatació indica que la major part dels ciutadans d'aquests barris saben parlar i llegir en català.

En l'altre grup o zona de barris on els nivells socioinstructius són descendents coincideixen amb els

nivells sociolingüístics baixos, per exemple:

	I. socioinstructiu	I. sociolingüístic.
Mariola	1.69	3.68
Secà de Sant Pere	1.61	3.40
Magraners	1.5	2.54

Es a dir, tot just arriben a tenir un nivell mig de graduats escolars tirant a analfabets o primària incompleta; diuen que entenen el català i alguns el saben llegir.

En conseqüència, creiem que es compleix aquesta primera hipòtesi on els nivells socioinstructius defineixen una tipologia territorial dels barris de Lleida així com el seu arrelament al medi.

Hipòtesi segona

Les variables culturals, nivell d'instrucció, coneixement del català, estan, al seu torn, relacionades amb els següents factors de caràcter estructural: edat mitjana dels ciutadans, origen geogràfic, anys de residència a Lleida, índex d'afiliació a les associacions veïnals, equipaments socials i atur.

Per tal d'operativitzar aquesta hipòtesi hem realitzat:

1. una anàlisi censal de la població d'acord amb l'edat
2. una anàlisi censal dels moviments migratoris: any d'arribada al municipi i a Catalunya
3. una anàlisi infraestructural, equipaments socials -docents, esportius, sanitaris, culturals-associatius, assistencials, administratius, recursos, recreatius- definint-los tant nivell de barri com de municipi.
4. una anàlisi de l'evolució del moviment associatiu: mitjançant entrevistes en profunditat amb els líders veïnals.
5. una anàlisi censal dels percentatges d'atur.

L'anàlisi ens ha permès arribar a les següents observacions:

1. L'índex mitjà de Lleida és de 4.83% i dels barris urbans del 4.77%. Per tant, hi ha poca desviació i representen una població amb una mitjana d'edat compresa entre els 31 i els 40 anys.

El barri dels Magraners té l'índex més baix dels barris de Lleida, el 4.49% que representa el barri més jove amb una mitjana de 21 a 30 anys.

2. La població que neix a Lleida representa el 52.83% de la població total, i la nascuda a Catalunya és el 71.13%. Aquest darrer bloc és molt representatiu. Els que van arribar a la ciutat els anys 50-60 conformen un percentatge del 15.44% i l'11.73% ho van fer en la mateixa data a Catalunya. Els que van arribar durant els anys 70 i 80 representen el 9.04% de la població actual. Això ens permet suposar que aquests ciutadans han de gaudir de gairebé totes les variables culturals, històriques i sociolingüístiques que possibiliten una integració total al medi.

3. Referent als equipaments socials han d'anar concomitants amb una línia d'actuació sociocultural adaptada a l'espai i al temps, tot proporcionant un equilibri social a la ciutat i al barri. Així s'ha de:

- a. crear centres d'atenció primària
- b. desenvolupar una política de construcció de centres de dia, mini-residències, d'un geriàtric que, alhora, siguin adaptats a la demanda social.
- c. crear un mapa d'instal·lacions esportives de barri i de ciutat i d'escoles bressol.
- d. establir uns centres d'atenció social per a l'acollida de la dona i una miniresidència materno-infantil.
- e. desenvolupar un pla de sales de lectura i biblioteques arreu dels barris i definir els espais culturals de la ciutat, per tal de convertir Lleida en una ciutat culturalment viva.

En definitiva, cal general un pla de desenvolupament integral de la ciutat, en el qual el tractament global permeti fer la formulació d'un programa polític en què es defineixin els propòsits prioritaris per a la ciutat a curt, mig i a llarg termini.

4. Que s'observen desequilibris estructurals, conseqüència immediata de la seva manca d'evolució dintre de la xarxa cívica del barri. El nou veí que s'ha anat ubicant arreu del barri no en comprèn l'essència organitzativa. Això comporta poca participació veïnal, manca de dirigents i transformació d'aquests portaveus d'una minoria envers les necessitats reals de la majoria de veïns. Aquesta manca de participació fa que les AV depenguin fonamentalment de la subvenció i, per tant, juguin a la política.

5. Que l'índex d'aturats a Lleida en els barris urbans és del 6.49% segons les dades del Padró Municipal del 86, actualitzat al 4 de novembre de 1990, però cal remarcar que en els barris que hem estudiat l'atur és més gran i oscil·la entre el 7.14% de Balàfia i el 9.77% dels Magraners. Hi ha l'excepció de la Bordeta que té un 5.97%.

Això ens permet afirmar que de les variables culturals n'hi ha unes que sí que venen determinades per les variables esmentades, sobretot referent als nivells socioinstructius, però no es compleix en el coneixement del català ja que els nivells sociolingüístics no depenen de l'estada a Lleida o a Catalunya ja que no hi ha una correlació significativa i, per tant, tampoc en l'edat. En aquest sentit, ja hem indicat en la primera hipòtesi que a

més nivell socioinstructiu, més baix nivell sociolingüístic; alhora això es manifesta en barris on els equipaments socials són deficitaris, ja que els que tenen un major nivell es busquen alternatives privades per cobrir les seves necessitats.

Hipòtesi tercera

Els nivells socioinstructius -educació formal- i ocupacional defineixen un mapa específic dels barris de la ciutat de Lleida.

Per operativitzar aquesta hipòtesi hem realitzat el procés següent:

1. comparar el percentatge d'aturats i el percentatge de desfasament instructiu.
2. relacionar les dues variables anteriors amb l'índex socioinstructiu.

L'observació dels resultats ens ha permès arribar a les següents conclusions:

1. El percentatge d'aturats a Lleida és baix, és del 6.49% segons el Padró del 86 actualitzat al 4 de novembre de 1990, en els barris urbans, i de desfasament instructiu el 18.31% sobre 103.617 ciutadans que viuen en els barris urbans. Hi ha una relació directa, és a dir que en els barris de més atur més desfasament instructiu, ja que la necessitat de subsistir fa que augmenti la deserció escolar per tal de buscar recursos entre tota la família per cobrir les seves necessitats bàsiques, alimentació i habitatge.
2. Cal observar la relació inversa entre els aturats i el nivell socioinstructiu quant és el més elevat el nivell socioinstructiu, cosa que produeix una disminució de l'atur i una millor integració al medi. En conseqüència, no només es compleix aquesta hipòtesi sinó que queda reforçada amb la primera.

Hipòtesi quarta

El temps d'estada a Catalunya i/o a Lleida no implica necessàriament el millor coneixement del català -parlar, llegir, escriure-, en el cas dels immigrants en els barris on els nivells socioinstructius són més baixos el coneixement del català també ho és.

Per operativitzar aquesta hipòtesi hem realitzat el següent procediment:

1. correlacionar: la data d'arribada al municipi i el coneixement del català, amb la data d'arribada a Catalunya i el coneixement del català.
2. considerar els resultats obtinguts en l'apartat 3r de la primera hipòtesi.

L'observació dels resultats ens ha permès arribar a les següents conclusions:

1. els resultats obtinguts mitjançant les correlacions de Pearson, entre el temps d'arribada al municipi i/o a Catalunya i els nivells lingüístics no hi ha correlació significativa, ni molt significativa, en l'únic cas del barri Xalets-Humbert Torres.
2. existeix la coincidència que les baixes d'immigració més elevades es produeixen en els barris amb déficits socioinstructius.

Per la qual cosa existeix un paral·lelisme entre el nivell socioinstructiu baix; la poca o nul·la integració al medi, mesurat a partir de les variables sociolingüístiques. Cal definir, per tant, en primer lloc programes que augmentin els nivells socioinstructius per tal de millorar la seva integració al medi. En conseqüència la hipòtesi es compleix.

Per concloure aquest apartat hem de dir que la hipòtesi general que ha regit aquest treball es compleix en els aspectes següents:

1. Els nivells educatius (educació formal) caracteritzen la diferenciació territorial dels barris.
2. Els processos d'estratificació socioeconòmica i exclusió social estan definits pel repartiment del capital cultural al qual té accés la ciutadania.
3. Els equipaments socials potencien l'adquisició de nivells de benestar social, que permeten que la ciutadania assoleixi un capital cultural que els dona equilibri social i alhora trenca les diferències que provoca la renda tot augmentant el prestigi de ser persona.

En definitiva, creiem que es confirma la tendència que hem exposat tant a la hipòtesi general com en les específiques que ha originat.

VIII. CONCLUSIONS

L'anàlisi que hem dut a terme ens ha permès comprovar com els processos de segregació urbana coexisteixen amb factors de caràcter socioinstructiu i d'arrelament al medi. Volem dir que els barris de Lleida es poden classificar d'acord amb el grau d'instrucció dels seus habitants -educació formal: percentatges de persones en possessió de certificacions escolars corresponents a diferents nivells del sistema educatiu reglat- i el grau d'arrelament al medi mesurat a partir de la variable coneixement del català -educació no formal.

També hem pogut observar la interrelació que existeix entre les variables culturals anteriors que es troben, a la vegada, relacionades amb factors de caràcter estructural com: l'edat dels ciutadans, l'origen geogràfic, els anys de residència a Lleida, l'índex d'afiliació a les associacions veïnals, els equipaments socials i l'atur.

En síntesi hem de dir que l'estatus sociocultural dels ciutadans dels barris de Lleida es troba condicionat per:

1. Els nivells socioinstructius.
2. El desfasament instructiu de la població representat per totes aquelles persones majors de 14 anys que són analfabetes o tenen estudis primaris incomplets.
3. El percentatge d'aturats en cadascun dels barris. Es detecta una relació proporcionalment inversa entre els nivells socioinstructius i l'atur. És a dir, a nivells socioinstructius baixos percentatge d'atur elevat, i a nivells socioinstructius elevats menor percentatge d'aturats.

D'acord amb els criteris anteriors l'estudi empíric ens ha permès constatar la presència d'una sèrie de barris (Centre Històric, Mariola, Balàfia, Secà de Sant Pere, La Bordeta, Magraners, Pardinyes i Cappont) amb uns dèficits socioculturals evidents amb bosses d'atur significatives i amb una gran manca de competitivitat creant zones on el risc de dissociabilitat és més elevat. Destaquem l'especificitat dels barris de Pardinyes i Cappont, com a fronteres entre els dos blocs de barris de Lleida. Aquests barris es troben en una zona d'integració. Això provoca que les seves mitjanes siguin similars a la de la ciutat.

L'existència d'una correlació significativa entre les variables socioinstructives definides, tant des del punt de vista global de Lleida com des del punt de vista dels barris estudiats, confirma que els nivells socioinstructius -educació formal i atur- defineixen un mapa específic dels barris de la ciutat de Lleida.

Alhora, la població dels barris amb dèficits socioinstructius manifesten un nivell d'integració lingüística -mesurat a partir de les variables coneixement del català i anys d'estada a Catalunya i/o a Lleida- menor que la resta dels barris, i l'augment dels nivells socioinstructius sí que implica un augment dels nivells sociolingüístics; és a dir hi ha una relació directa entre els nivells socioinstructius i els sociolingüístics.

Els resultats obtinguts mitjançant la nova estadística de les correlacions de Pearson, entre el temps d'arribada al municipi i/o a Catalunya i els nivells lingüístics evidencien la necessitat de preparar programes socials específics que potenciïn la integració al medi. Això perquè es posa de manifest que el temps d'estada a Catalunya i/o a Lleida no implica necessàriament el millor coneixement del català.

D'altra banda, hi ha la coincidència que les taxes d'immigració més elevades es produeixen en els barris amb dèficits socioinstructius. Aquest fet provoca un cercle viciós, ja que a nivell socioinstructiu baix, poca o nul·la integració al medi. Reiterem que si es vol aconseguir una progressiva identificació amb la realitat sociolingüística de Catalunya, cal definir en primer lloc programes que augmentin els nivells socioinstructius dels ciutadans.

Un altre dels aspectes tractats en aquest estudi fa referència a la influència dels equipaments socials en la millora dels nivells de benestar.

Els equipaments socials han de facilitar la relació entre els ciutadans i possibilitar l'organització de totes aquelles activitats socioculturals que han de revertir en la seva formació i evolució. L'equipament produeix un benefici social d'acció terapèutica actuant sobre els cercles de dissociabilitat, marginació i pobresa, i originant un estàndard sociocultural d'acord amb les necessitats, la demanda, la capacitat de creació i innovació dels ciutadans.

També han de permetre general un pla d'actuació global amb programes interdisciplinars que contemplin: l'urbanisme, la sanitat, l'ensenyament, la cultura, el lleure i els serveis socials, amb una política d'equilibri que tendeixi a pal·liar els dèficits tant del barri com de la ciutat.

Finalment, han de fomentar la vertebració del teixit social, per mitjà de l'associacionisme i la participació raonada en les decisions de política municipal. Aquests fets han de produir una societat viva, oberta, solidària amb una autoimatge positiva de la ciutat.

Això ens permet reafirmar que els equipaments socials han de potenciar el reequilibri de les mancances socioinstructives, d'associacionisme, i de comunicació dels ciutadans que viuen als barris de Lleida, d'acord amb la distribució de les franjes d'edats dels veïns, dels seus interessos i de l'evolució social. També les accions polítiques de les administracions públiques han de desenvolupar programes globals de dinamització sociocultural que permetin definir un pla global d'equipaments d'acord amb la distribució urbanística i social,

tant a nivell de ciutat com de barri.

La integració al medi, els equipaments socials i la participació ciutadana poden originar un reequilibri socioinstructiu del barri i de la ciutat.

Això ha de portar que la participació ciutadana sigui una realitat viva, i no un equilibri monolític dels seus dirigents, ja que ens trobem que no hi ha criteris globals de barri, de zona o de ciutat que puguin garantir entre els seus dirigents veïnals la solidaritat i l'equilibri dels diferents barris.

La incorporació del jovent al moviment veïnal és fonamental per tal de donar una projecció de futur i introduir noves idees que permetin potenciar la participació ciutadana, on la consciència cívica i la solidaritat siguin els eixos que trenquin l'individualisme. La potenciació del moviment associatiu fomenta la dinamització del barri i de la ciutat i augmenta el teixit social del poble.

En definitiva, una ciutat serà una realitat viva si hi participen el ciutadà, els mitjans de comunicació social, el treball diari i les relacions humanes. Tot això conforma el macroconjunt social que posseeix una mateixa finalitat: crear un medi on els ciutadans s'identifiquin amb la realitat que els envolta. Aquests fets defineixen una estructura que ha de basar-se en:

a. En una acció globalitzadora com a fenomen social, i una realitat inherent i arrelada al fet mateix de la seva existència.

b. Una acció política compensadora que s'ha de produir en totes les institucions, entitats, circumstàncies i aspectes de base social.

c. Una actuació ciutadana que ha d'incidir en l'estructura i dinàmica personal, social i cultural del ciutadà, fonamentada en processos d'interacció constituïts pels éssers humans, les significacions, els valors i les normes, les accions externes i els fenòmens materials.

L'actuació social d'una ciutat ha de tenir una capacitat reguladora pròpia -correctiva o optimitzadora-, és a dir: ha d'ésser capaç d'administrar amb més eficàcia i perfecció les necessitats socials d'acord amb els objectius definits com a prioritaris.

Això permet realitzar una acció oberta quant les seves connexions amb l'exterior, tancada quant a les seves possibilitats retroactives, o de regulació i comunicativa quant a les seves relacions amb els ciutadans com a subjectes actius de la funció política.

El model d'actuació sociocultural desenvolupat en aquesta societat ha de conduir a tot ciutadà a uns processos de síntesi que constitueixen la base de l'estructura de l'acció humana, és a dir, el concepte de ciutadà traduït en valors cívics.

Aquests elements donen a la comunitat unes normes que generen una cultura del poble que permet conviure amb respecte amb la realitat que els envolta, tot creant una conscienciació sobre el medi, la participació ciutadana i la creativitat social.

Tant és així que:

1. Les polítiques més properes han d'actuar com una acció dinamitzadora que ajudi les persones en l'adaptació a una societat mitjançant programes de promoció social que han d'incrementar la qualitat de vida i la universalitat dels serveis amb accions específiques i prioritàries per als col·lectius més desfavorits.

2. Cal conscienciar-se de la necessitat de reduir la dissociabilitat evitant la subcultura ciutadana provocada pel fracàs del sistema educatiu que supedita la instrucció a la formació. Altrament, la desconexió del ciutadà del context social, com a conseqüència de la crisi de l'escala de valors, provoca un enfrontament amb la cultura estàndard.

Les reflexions anteriors han de dur a una democràcia cultural, l'impuls de la qual ha d'originar accions integrals que han de confluïr en la diversitat de ciutadans, fent que els canvis socials els siguin comprensibles.

En definitiva, una actuació ciutadana progressista i actual ha d'integrar una política de benestar social que tendeixi a reduir les desigualtats d'origen social. A la vegada, ha de fomentar la consciència per obtenir una vida de qualitat i ha de potenciar comportaments actius de participació.

La ciutat ha de desenvolupar projectes de dinamització social, per tal d'aconseguir la participació dels ciutadans i potenciar un fòrum d'expressió i de reunió de personalitats individuals, i/o de grups socials, que han de generar un marc de referència amb pluralitat ideològica i, alhora, han de permetre construir una ciutat dinàmica on l'augment de la qualitat de vida ha d'ésser una realitat permanent.

IX. BIBLIOGRAFIA

En aquest apartat bibliogràfic se citen només les obres de caràcter específic utilitzades per a la confecció d'aquest treball. Entre aquestes es troben les que considerem com a bàsiques per als plantejaments teòrics fets, que han permès no sols plantejar la hipòtesi de treball sinó també elaborar pautes de seguiment en el treball realitzat.

- AV DE CATALUNYA (V Assemblea) (1990): *Filosofia del moviment veïnal*. Federació de Lleida. 11-3-90.
- AGUILAR, M. J. (1987): *La acción social a nivel municipal*. Humanitas. Buenos Aires.
- AGUILERA GAMONEDA, J. (1980): *La educación por la televisión*. Pamplona. Ed. Eunsa.
- ALABERT, A., GARCIA S., GINER, S. (1994): *Clase, poder i ciudadania*. Ed. Siglo XXI de España. Madrid.
- ALFIERI, F. (1990): *El paper de les institucions locals en elsistema formatiu integrat*. I. Congrés de Ciutats Educadores. Barcelona. Ajuntament de Barcelona.
- ALTHUSSER, L. (1978): *Ideologia y aparatos ideológicos del Estado*. Medillin. Colombia. Ed. Oveja Negra.
- ALVAREZ, M. i altres (1981): *Calidad de enseñanza y escuela democrática*. E. Popular. Madrid.
- ALVIRA MARTIN, F. (1984): *La investigación sociológica en Salustiano del Campo*. Tratado de sociología. Madrid. Ed. Taurus.
- ANDER-EGG, E. (1989): *La animación y los animadores*. Narcea. Madrid.
- ANTUNEZ, S. (1987): *El projecte educatiu de centre*. Barna. Ed. Grao.
- (1987): *Organització de centres: experiències, propostes i reflexions*. Barna, Ed. Grao.
- APPLE MICHAEL, W. (1987): *Educación y poder*. Barna. Ed. Paidós.
- ARACIL, L.V. (1982): *Papers de sociolingüística*. Barna. Ed. Magrana.
- ARACIZ, J. (1978): *Introducció a la dinàmica de sistemes*. Madrid. Alianza Universitat N 205.
- ARAMBURU, A. (1989): *Animación sociocultural en la tercera edad. Congreso de animación socio-cultural. Intervención transformadora en una sociedad en crisis*. Servicio de publicaciones del Gobierno. País Vasco. Vitoria
- ARAUJO, J.B./CHADWICK, C.B. (1988): *Tecnología educacional: teorías de instrucción*. Barna. Ed. Paidós.
- ARDOINO, J. (1980): *Perspectiva Política de la educación*. Madrid. Ed. Narcea.
- BARBERA, V. (1987): *Proyecto educativo, plan anual del centro y programación docente*. Madrid, Escuela Española.
- BATESON, G. (1984): *Mente e natura*. Milan, Ed. Adelphi.
- BECKER, G.S. (1964): *El Capital Humano: un análisis técnico y empírico referido fundamentalmente a la educación*. (versión española de Marta Casares y José Vergara). Madrid. Alianza, 1993.
- BERGER, P.L. (1983): *Introducció a la Sociologia*. Mèxic, Ed. Limusa.
- BERNARD, P. (1990): *L'animació socio-cultural i el desenvolupament comunitari en l'entorn urbà*. I Congrés de Ciutats educadores. Ajuntament de Barcelona.
- BERNSTEINS, B. (1976): *Educación para la democracia*. Caracas. Ed. Monte. Avila.
- (1983): *La enseñanza: su teoría i su práctica*. Madrid, Ed. Akal.
- (1988): *Clases, código y control*. Madrid. Ed. Akal.
- BEST, J.W. (1972): *Cómo investigar en educación*. Madrid. Ed. Morata.
- BOUDON, R. (1983): *La igualdad de oportunidades*. Barna. Ed. Laia.
- BOURDIEU, P. (1991): *La distinción, criterio y bases sociales del gusto*. Taurus Humanidades. Madrid.
- BUEKLEY (1970): *La sociología y la teoría de sistemas*. Buenos Aires. Ed. Amorrortu.
- BUENO ABAD, J.R. (1988): *Servicios Sociales: planificación y organización*. Valencia. Ed. Mestral.
- CAMPBELL, D.T. i STANLEY, J. (1967): *Diseños experimentales y masi-experimentales en investigación educativa*. Buenos Aires, Edit. Amorrortu.
- CAMPO DEL, S. (1990): *Tratado de Sociología*. Madrid. Ed. Taurus.
- CAMPOS VENUTI, G. (1971): *La administración del urbanismo*. Gustavo Gili. Barcelona, Plana 112.
- CARTA DE LES CIUTAT EDUCADORES: Ir. Congrés Internacional de Ciutats Educadores, 1990 així com les ponències Ajuntament de Barcelona.
- CASADO, D. (1984): *Por una acción social y cultural alternativa*. Madrid, Ed. Marciega.
- (1986): *El bienestar social acorralado*. Madrid. Ed. Marciega.
- CASTELLS, M. (1986): *La ciudad y las masas. Sociología de los movimientos sociales urbanos*. Madrid. Alianza Editorial.
- CASTILLEJO, J.L. Y OTROS (1985): *Condicionamientos sociopolíticos de la educación*. Barna. CEAC.
- (1987): *Pedagogia sistemàtica*. Barna. CEAC.
- CIDE (1992): *Las desigualdades en la Educación en España*. Ministerior de Educación y Ciencia. Madrid.
- CLEMENTE, M. (1986): *Problemática actual sobre formación profesional y empleo*. Madrid. OEI.
- COLEMAN, J.S./ HUSEN, T. (1989): *Inserción de los jóvenes en una sociedad de cambio*. Madrid. Ed. Narcea.
- COMITE ESPAÑOL PARA EL BIENESTAR SOCIAL. (1985): *Acción social y crisis económica*. Madrid. Ed.

- Marsiega.
 (1986): *Política Social de las Comunidades europeas*. Madrid, Ed. Acebo.
- COOK-GUMPERZ, J. (1988): *La construcción social de la alfabetización*. Barna, Ed. Paidos.
- COOMBS, P.H. (1986): *La crisis mundial en la educación: Perspectivas actuales*. Madrid. Ed. Santillana.
- CREU ROJA. Generalitat de Catalunya, Caixa de Barna (1981): *Educació pels drets humans*. Barna.
- DEBASSE, M. / MIALARET, G. (1988): *La animación socio-cultural*. Barna. Ed. Oikos-tau.
- DENDALUCE, I. (1988): *Aspectos metodológicos de la investigación educativa*. II Congreso mundial vasco. Tomo 6. Madrid. Ed. Narcea.
- D'HAINAUT, L. (1986): *Los sistemas educativos: análisis y regulación*. Madrid. Ed. Narcea.
- DOCKRELL, W.B. HAMILTOND (1983): *Nuevas reflexiones sobre la investigación educativa*. Madrid. Ed. Narcea.
- DURKHEIM, E. (1972): *Las reglas del método sociológico*. Buenos Aires. Ed. La plévide.
 (1975): *Educación y sociología*. Barna. Ed. Península.
 (1983): *La división del trabajo social*. Ed. Akal Universitaria. Madrid.
- GUGLIELMO ALDO, E. (1989): *Animazione socioculturale*. Grupo Abelle. Torino.
- ESTEVE, J.M. (1984): *Profesores en conflicto*. Madrid, Ed. Narcea.
- FAVRE, E. (Varios) (1974): *Aprender a Ser*. Alianza Universidad. UNESCO. Madrid.
- FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE VEINS DE BADALONA. Abril 85
- FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE VEINS DE LLEIDA. Documents interns. (1990): Ponència: *Filosofia del moviment veïnal*. Lleida.
 (1985): Ponència: *Activitats de les AAVV*. Lleida.
 (1985): Ponència: *Relacions AAVV-Ajuntament i regulació jurídica de les AAVV en l'actualitat*.
- FEDERACIÓ DE MUNICIPIS DE CATALUNYA (1989): *10 anys d'Ajuntaments democràtics*. Barna. Ed. Municipis.
- FERNANDEZ, E. (1987): *Proyecto educativo para una sociedad nueva*. Madrid. Ed. Narcea.
- FIORENZO, A. (1990): *El paper de les institucions locals en el sistema formatiu integrat*. I Congrés de Ciutats Educadores. Ajuntament de Barcelona.
- FILLEY, A.C. (1985): *Solución a conflictos interpersonales*. México D.F. Ed. Trillas.
- FLAQUER, LLUÍS (1991): *El jovent de Lleida: inquietuts, educadores, valors, perspectives*. Ajuntament de Lleida
- FLECHA, R. (1990): *La nueva desigualdad cultural*. Barcelona, El Roure.
- FRANC, J. I. PELACH (1986): *Construir un projecte d'escola*. Vic. Ed. Eumo.
- FUNES, J. (1984): *La nueva delincuencia infantil y juvenil*. Barna, Ed. Paidos.
- GALTON, M. (1986): *Cambiar la escuela, cambiar el curriculum*. Barna, Ed. Martínez Roca.
- GARCIA FERRANDO, M. (1979): *Sobre el método. Problemas de investigación empírica en sociología*. Madrid, CIS.
 (1988): *Socioestadística: introducción a la estadística sociológica*. Madrid. Alianza.
- GARCIA FERRANDO, M. i d'altres (1984): *Anàlisi de la realitat social*. Madrid, Alianza.
 (1986): *El anàlisi de la realitat social: métodos y técnicas de investigación*. Madrid. Alianza Editorial.
- GARCIA GARRIDO, J.L. (1988): *La enseñanza primaria en el umbral del siglo XXI*. Madrid, Ed. Santillana.
- GARCIA LOPEZ y otros (1987): *Educación Compensatoria*. Madrid, Ed. Santillana.
- GAY i d'altres (1973): *Societat catalana i reforma escolar*. Barna. Ed. Laia
- GIDDENS, A. (1979): *La estructura de clases en las sociedades avanzadas*. Madrid. Alianza Ed.
- GIL, F. (1994): *Teoría sociológica de la educación*. Ed. Amarú. Salamanca.
- GINER, S. (1994): "Clase, poder y privilegio". a VALCARCEL A. (Comp.). *El concepto de igualdad*. Madrid, Pablo Iglesias. pp. 113-172.
- GIRO I PARRAMONA, A. (Febrer 1991): *La ciutat educadora: una realitat pedagògica al nostre abast*. Revista Ressor de Ponent. núm. 87. Lleida.
- GRAO, J. (1988): *Planificación de la educación y mercado de trabajo*. II Congreso Mundial Vasco. Tomo 1. Madrid. Ed. Narcea.
- GROSS, N. i GOODE W. Y. (1976): *Sociología de la educación*. Madrid. Ed. Narcea.
- GUTIERREZ PEREZ, F. (1978): *El lenguaje total. Pedagogía de los medios de comunicación*. Buenos Aires. Edit. Humanitas.
- HUSEN, T. *La escuela en debate* (1987):. Madrid, Ed. Narcea.
 (1988): *Nuevo análisis de la sociedad del aprendizaje*. Barna, Ed. Paidos.
- ILLICH, I. (1971): *La sociedad desescolarizada*. Barna, Ed. Barral.
- JACKSON, P.W. (1968): *Life in classrooms*. N. York Holt-renehart Winston. Traducció espanyola: Morata, 1991.

- JAMISON, D.T. i MCANAY, E.G. (1981): *La radio al servicio de la educación y el desarrollo*. Madrid, MEC.
- JOHNSON, H. M. i d'altres (1976): *Naturaleza, Cultura y Personalidad*. Buenos Aires, Ed. Paidos.
- KADUSHIN, A. (1972): *Developing social policy in conditions of dinámic change*. V.S. Committe Report XVI the Internacional Conference on Social Welfare. The Hague Netherlands.
- KÄES, R. (1970): *Vivir en los grandes conjuntos*. Madrid. Ed. Euroamerica, S.A. Plana 233.
- KARDIN ALAN, E. (1988): *Tratamiento de la conducta antisocial en la adolescencia*. Barna, Ed. Martinez Roca.
- LERENA, C. (1987): *El oficio de maestro. Posición y papel del profesorado de primero enseñanza en España*. Madrid, Ed. Akal.
- (1980): *Escuela, ideología y clases sociales en España*. Barna, Ed. Ariel.
- LYEGEOIS, J.P.(1987): *Gitanos e itinerantes*. Madrid. Editorial Presencia Gitana.
- LOPEZ DE LA VIESCA, E. (1977): *Cultura popular y revolución cultural*. Madrid. Editorial Marsiega.
- MANACORDA, M.A. (1972): *Marx y la pedagogía moderna*. Barna. Ed.Oikos-tau.
- MARTIN, R. (1970): *Social policy: Issues of choice and change*. Roudon House, Inc. New York.
- MARTIN GONZALEZ, A. (1988): *Psicología humanística, animación sociocultural y problemas sociales*. Madrid, Ed. Popular.
- MARTIN MARTIN, A. (1978): *Comunicación audiovisual y educación*. Madrid. Ed. Anaya.
- MARTIN MARTINEZ, J. L. (1981): *Ensayo de tipificación de los seri opinión*. Revista Española de investigación sociológica. Nº 16. Página 9-37.
- MASJUAN, J.M. (1974): *Els mestres a Catalunya*. Barna, Ed. Nova Terra.
- MASLOW, A. (1973): *El hombre autorrealizado. Hacia una psicología del ser*. Ed. Kairos- Barcelona.
- MAYOR, J. y otros (1986): *Sociología y psicología social de la educación*. Madrid. Ed. Anaya.
- MCLUHAN, M. i d'altres (1980): *La città comme aula*. Roma. Ed. Armado.
- MINISTERIO DE CULTURA (1985): *Cultura y sociedad: una práctica de promoción sociocultural*. Madrid. Ed Ministerio de Cultura.
- (1986): *Encuesta de comportamiento cultural de los españoles*. Madrid, Editorial Ministerio de Cultura.
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA (1986): *Libro blanco educación de adultos*. Madrid, EMEC
- MISHRA, R. (1993): *Crisis y futuro del estado de bienestar*. Compilación de Rafael Muñoz de Bustillo. Alianza Editorial. Madrid.
- MOIX MARTINEZ, M. (1986): *Bienestar Social*. Trivium. Madrid.
- MOLINA, E. (1985): *Antropología y animación sociocultural*. Madrid. Ed. Marciega.
- MORENO, J. A. (1972): *Cómo realizar una investigación social*. Madrid. Ed. Marciega.
- MUÑOZ DE BUSTILLO, R. (1993): *Crisis y futuro del estado de bienestar*. Alianza Universidad. Madrid.
- NASSIF, R. (1977): *Pedagogía General*. Madrid. Ed. Cincel.
- NAVARRO, V. (1995): "La polarización política en Estados Unidos." Diario El País (27-7-95). Barcelona.
- NUÑEZ, C.-TORTELLA, G. (1993): *La maldición divina. Ignorancia y atraso económico en perspectiva histórica*. Alianza Universidad. Madrid.
- PARSONS, T. (1979): *Ensayos de teoría sociológica*. Buenos Aires. Ed. Paidos.
- PONÈNCIES DEL I CONGRES INTERNACIONAL DE FORMACIÓ D'ADULTS DE CATALUNYA, 1989. Conselleria de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya.
- PONÈNCIES I COMUNICACIONS DE L'ESCOLA D'ESTIU D'ACCIÓ SÒCIO-CULTURAL "INTERACCIÓ 84", 1985. Diputació de Barcelona.
- PONÈNCIES DE LES PRIMERES JORNADES SOBRE BENESTAR SOCIAL EN LES GRAN CIUTATS. 1990. Barcelona. FEMP.
- QUINTANA, J. M. (1986): *Fundamentos de animación sociocultural*. Madrid. Ed. Narcea.
- QUINTANA, J. M. y otros (1987): *Investigación Participativa*. Madrid. Editorial Narcea.
- (1992): *L'animació i els seus àmbits professionals*. Institut Català de Noves Professions. Generalitat de Catalunya.
- RACIONERO, L. (1977): *Filosofías del underground*. Barna. Ed. Anagrama.
- REGLAMENT DE PARTICIPACIÓ VEINAL (1990). Ajuntament de Lleida.
- REIMER, E. (1981): *La Escuela ha muerto*. Barna. Ed. Barral.
- REYMOND-RIVIER, B. (1977): *El desarrollo social del niño y del adolescente*. Barna. Ed. Herder.
- REZSOHOZY, R. (1988): *El desarrollo Comunitario*. Madrid. Ed. Narcea
- RIBALZI, L. (1988): *Sociología educacional i escolar*. Madrid. Ed. Narcea.
- RIBAS PIERA, M. (1973): "Los denominados "standars" urbanísticos y su aplicación al Planeamiento". En Rev. Ciudad y Territorio. Madrid 1/73. Planes 6 a 11.
- RIBOLIZI, L. (1988): *Sociología educacional y escolar*. Madrid. Ed. Narcea.
- RIERA I FIGUERES, J. (1979): *Localización urbana de los equipamientos comunitarios en el plan de la*

- corporación metropolitana de Barcelona*. En Rev. ciudad y territorio 2/79. Planes 93 a 106.
- RIU I ROVIRA DE VILLAR, F. (1988): *Tothom té dret a l'educació*. Barna Editorial Secretarial de l'Escola Cristiana de Catalunya.
- ROBERTI, P. (1993): *Crisis y futuro del estado de bienestar*. Compilación de Rafael Muñoz de Bustillo. Alianza Editorial. Madrid.
- ROTGER, B. (1980): *Como elaborar un plan de trabajo práctico y preparar a diario la actividad escolar*. Madrid. Ed. Escuela Española.
- ROTGER, J.M. (1990): *Sociología de l'educació*. Vic. Ed. Eumo.
- RUIZ, Q. (1984): *Ponència sòcio-cultura juvenil i acció sòcio-cultural*. Interacció 84. Diputació de Barcelona. Volum I.
- SAMPER (1990): "Estratificación social, clases sociales y educación". FERMOSO. *Soc. de la Educación*. Alame. pp. 113-124.
- SAMUEL, N. (1984): *Le temps libre: un temps social*. Librairie des Meridiens. Paris.
- SANVICENS, A. (1984): *Cibernética de lo humano*. Barna. Ed. Oikos-Tau.
- SCHULTZ, A. (1974): *Fenomenología del mundo social*. Buenos Aires. Ed. Paidós
- SCHULTZ, Th. W (1985): *Invirtiendo en la gente: la cualificación como motor económico*. Barcelona. Ariel. 1995.
- SERRANO, S. (1979): *Lingüística i qüestió nacional*. València. Ed. 3 i 4
- STALCUP, M.D. (1969): *Sociología y Educación*. Buenos Aires. Ed. Paidos.
- STELLTIZ, C. i d'altres (1981): *Métodos de investigación de las relaciones sociales*. Madrid, Ed. Rialp.
- TITMUSS, M. R. (1971): *Comunitmart to welfare unwin university books*. George Allen ang Unwin Lld London.
- TORSTEN, M. (1978): *La sociedad educativa*. Madrid. Ed. Anaya.
- (1988): *Nuevo análisis de la sociedad del aprendizaje*. Barna, Ed. Paidós.
- TRILLA, J. (1993): *Otras educaciones. Animación sociocultural, formación de adultos y ciutada educadora*. Ed. Anthropos. Barcelona.
- UNITED NATIONS (1970): *The development of National Social welfare programmes*. New York.
- VALLE DEL, A. (1972): *La animación social y cultural*. Madrid. Ed. Masiega.
- VAZQUEZ GOMEZ, G. (1984): *Problemática pedagógica de la relación entre educación y pluralismo*. Revista Española de Pedagogia. Nº 161. pág. 399-417.
- (1985): *Condicionamientos socio-políticos de a educación*. Barna. CEAC. pág. 169-187.
- VAZQUEZ i d'altres (1985): *Condicionamientos socio-políticos de la educación*. Barna. CEAC.
- VILA, A. (1985): *Un modelo de profesor ideal*. Madrid. MEC.
- VILAGRASA, J. (1990): *Creixement urbà i agents de la producció de l'espai: El cas de la ciutat de Lleida 1940-1980*. Barcelona. Institut Cartogràfic de Catalunya.
- VVAA (1990): *Enquesta: Imatge Municipal a Lleida*. ICB, SA. Febrer, 1990.
- VVAA (1990): *Enquesta Metropolitana de Barcelona*.
- WEBER, M. (1964): *Economia y sociedad*. Mèxic, FCE.
- WEEKS, J. R. (1984): *Sociología de la población*. Madrid, Alianza Editorial.
- WILENKI, L. H. and LEBEAUR, C. (1965): *Industrial Society and Social Welfare*. The Free Press. New York.
- WHORF, B.L. (1971): *Lenguaje, pensamiento i realidad*. Barna. Ed. Barral.
- YOUNG, M. (1964): *El triunfo de la meritocracia*. Madrid. Ed. Tecnos.
- ZANELLI, P. (1988): *Uno "sfondo" per integrare*. Bolonia. Ed. Capell.

X. ANNEXOS

Annex I

Inventari dels espais socials dels barris de Lleida

Barri de Balàfia •

•Assistencials:

- *1 Centre Social de base

Serveis Socials. S'hi troben inclosos els serveis socials de Llívia i Sucs. A més el personal es desplaça als centres de Pardinyes i el Secà.

- *1 Parròquia de Balàfia

1 Moviment infantil i juvenil d'acció catòlica (MIJAC)

1 Grup de Joventut Obrera Catòlica (JOC)

1 Grup de Càrites.

*Residència d'avis La pau. Privada. (c/ Vallès, 12).

*Residència de dia Joviar. Privada. (Camí de Montcada,90)

*Residència d'avis Gala. Privada. (Pda. de Balàfia, finca 81)

*Residència d'avis El sagrat cor. Privada. (Pda. Cunillers, 82)

•Serveis diversos:

- *1 Aula d'adults Balàfia. (c/ Valls d'Andorra, 20)

•Socioculturals:

*1 Llar municipal de Jubilats Balàfia. (Av. de l'Alcalde. Porqueres, 90)

*1 Biblioteca Municipal de Balàfia. (c/ del Vallès, 12)

*1 Centre cívic social. Casal Social Balàfia. (c/ del Vallès, 12)

Inclou:

-Sala de joves

-Oficines de l'AV

-Grup de dones (depèn de l'AV)

*1 Local de joves.(c/ del Vallès, 24)

*1 Associacions de veïns: Balàfia

*1 Associació de jubilats i pensionistes de Balàfia

*1 Local Social de Gualda-Montcada. Inclou un grup de dones.

•Docents

- *3 col.legis d'EGB

-Sant Jordi. (Camí de Montcada, 16).

-Balàfia. (c/ de les Valls d'Andorra, 20)

-Espiga. (Pda. Bovà, 14)

*1 Institut de Secundària-BUP

-Manuel de Montsuar. (Camí de Montcada, 16)

•Hospitalaris

*1 Dispensari (Casal Social)

*1 CAP Balàfia/Pardinyes/Secà. (Av. de l'Alcalde Recasens, s/n.)

•Extra-hospitalaris

*1 Centre de Planificació Familiar Municipal (c/ de l'Alcalde Recasens, s/n).

•Esportius

*1 Camp de futbol de terra (més 1 annex de terra); gestió cedida a UE Balàfia.

*1 Pista Poliesportiva; gestió cedida a UE Balàfia.

*1 Pista de petanca. Club Petanca Balàfia, que depèn de l'AV.

Partida Basses D'Alpicat

Els únics equipaments de què disposa la partida Basses d'Alpicat són:

•

•Docents

*1 Escola Municipal de jardineria.

•Esportius

*1 Pista d'atletisme, Parc Alcalde Pons (gestió directa)

*Piscines del parc esportiu Alcalde Pons (gestió directa)

Barri de la Bordeta

- Assistencials
  - *1 Centre social de base (Serveis Socials)
  - *1 Grup parroquial (privat) Sant Jaume (Càrites).
  - *2 Llars de Sant Jaume per a gent gran. Privades-
  - *1 Clínica de repòs Sant. Josep Oriol. Privada.
- Serveis diversos
  - *Centre ocupacional. Taller Shalom, per a joves i adults amb deficiències psíquiques. Privat. (c/ de Sant Jaume, 1)
- Socioculturals
  - *1 Llar de jubilats municipal. (c/ d'Antoni Soler, 1)
  - *1 Biblioteca (casal social). (c/ del Pla d'Urgell, s/n)
  - *1 Centre cívic-social: Casal Social de La Bordeta. (Av. del Pla d'Urgell, s/n). Inclou: -Tallers
    - Esplai
    - Sala d'actes
    - Oficina AV
  - *1 Associació de veïns. (Av. del Pla d'Urgell, s/n).
  - *1 Centre d'Esplai Bordeta per a infants. Privat.
  - *1 Casal de Joves Bordeta. Privat. Inclou:
    - Tallers ocupacionals per a joves aturats.
    - Centre obert.
- Docents
  - *1 Llar d'infants municipal. Escola Bressol Bordeta. (c/ del Pla d'Urgell, s/n).
  - *2 Col.legis públics
    - Enric Farreny (EGB). (c/ Barbastro, 2)
    - Joan Maragall (EGB). (c/ d'Ignasi Bastús, 16)
  - *1 Col.legi d'educació especial Esperança. (Ctra. Flix, 1)
- Hospitalaris
  - *1 Dispensari (Casal Social)
  - *1 CAP Bordeta-Magraners
- Esportius
  - *1 Camp de futbol (terra); gestió cedida a UD Bordeta.
  - *1 Pavelló poliesportiu; gestió directa
  - *1 Centre de tecnificació esportiva (atletisme). (c/ del Sícoris)
  - *1 Pista de petanca
  - *1 Club Patí Bordeta. Privat
  - *Sícoris Club. Privat
  - *1 piscina municipal gran i una petita

Partida de Butsènit

- Socioculturals
  - * 1 Centre cívic-social. Casal Social Butsènit.
  - *2 Associacions de veïns:
    - Butsènit
    - La Caparrella
- Docents
  - *3 Col.legis EGB
    - Butsènit. (Pda. Butsènit, 43)
    - Creu del Batlle. (Pda. Gensana, 11)
    - Malgovern. (Pda. Malgovern.)
  - *1 Secundària FP: Centre de capacitació agrària. (Pda. Caparrella, s/n)
  - *1 Secundària FP: Politècnic Caparrella. (Pda. Caparrella, s/n)
  - *1 INEF Lleida
- Esportius
  - *1 Camp de futbol de terra; gestió cedida

Barri del Camp d'Esports

- Socioculturals

- *1 Associació de Veïns Camp d'Esports
- *1 Parròquia: Sant Jaume. (c/de l'Alcalde Pujol)
- Docents
  - *1 Secundària FP: FP Guindàvols. (Pda. Guindàvols, 38)
  - *1 Col.legi EGB: Capità Masip. (c/ de Rovira Roure, 46)
  - *1 Secundària BUP: Capità Masip
- Hospitalaris
  - *1 Hospital Provincial (Diputació- proper traspàs Generalitat)
- Extra-hospitalaris
  - *1 Unitat de desintoxicació de drogoaddictes i tractament. Ubicada a l'Hospital Provincial. Aquest servei depèn de la Generalitat.
- Esportius
  - *2 Camps de futbol; gestió cedida:
    - gespa UE Lleida.
    - terra UE Lleida.
  - *1 piscina descoberta 25 m. Camp d'Esports;-gestió cedida al Club Natació Lleida.
  - *1 Velòdrom. Camp d'Esports; gestió directa
  - *1 Pista poliesportiva- Interior Velòdrom; gestió directa
  - *1 Pavelló poliesportiu. 11 de setembre; gestió Directa

Barri de Cappont

- Assistencials
  - *1 Centre social de base: Serveis Socials.
  - *1 Grup parroquial Sta. Teresa Jornet. Privat. (Av. de València, 10)
- Serveis diversos
  - *1 Aula d'adults Segrià. Camps Elisis.(c/ de Sta. Cecília, 1)
- Socioculturals
  - *1 Llar de jubilats municipal Sta. Cecília. (c/ de Sta. Cecília, 1)
  - *1 Centre cívic-social: Casal Social Cappont. (c/ d'Alfons II, 14)
  - Inclou:
    - Serveis personals
    - Espai-ludoteca
    - Sala de joves
    - Biblioteca-sala de lectura
    - Tallers
    - Fonoteca
    - Sala d'actes
    - Oficines de les AV:
    - Cappont
    - Copa d'Or
    - Grenyana
  - *1 Associació de Veïns de Cappont
  - *1 Associació de Veïns de Copa d'Or
  - *1 Associació de Veïns de Grenyana.
  - *1 Area de la Dona de l'AV de Cappont, Vocalia de l'AV c/ d'Alfons II, s/n.
  - *1 Grup de Joves Cappont. Vocalia de l'AV. (c/ d'Alfons II, s/n)
  - *1 Col.lectiu Cultural Cappont.Privat. (Av. d'Alacant, 11)
  - *1 Centre Juvenil Esplai Cappont. Privat. (c/ de la Dra. Castells, 11)
- Docents
  - *1 Llar d'infants: Escola Bressol Municipal Cappont. (c/ de Sta. Cecília, s/n)
  - *3 Col.legis d'EGB
    - Frederic Godàs. (c/ de la Dra. Castells, s/n)
    - Camps Elisis. (c/ de Sta. Cecília, 1).
    - L'Heura. Copa d'Or. (Pràctiques II).
- Hospitalaris
  - *1 CAP Dra. Castells. (c/ del Bruc, 32)
- Esportius
  - *1 Cap de futbol (terra); gestió cedida Escola de futbol Atl. Segre.
  - *1 Pista poliesportiva; gestió cedida-recinte At. Segre.

- *1 Piscina coberta climatitzada 25 m; gestió cedida CN Lleida. Camps Elisis
- *2 Pavellons poliesportius Camps Elisis; gestió directa
- *1 Pavelló poliesportiu Cappont; gestió directa
- *1 Pista de petanca

Barri del Centre Històric

•Culturals

- *5 Sales d'exposició públiques:
  - Sala El Roser. (c/ dels Cavallers, 15)(Municipal)
- *Sala Sant Joan. (Pl.de Sant Joan)(Municipal)
  - Sala Leandre Cristòfol: (municipal). Ed. Casino
  - 2 Sales de Joventut Republicana de Lleida. (Municipal en col.laboració amb Joventut Republicana de Lleida). (Av. de Blondel, 64)
  - *1 Auditori Municipal. Auditori "Enric Granados". Institut de Música de Lleida. (Pl.de Mossén Cinto Verdaguer), 2 sales.

•Assistencials

- *1 Centre Social de Base. Serveis Socials Nucli Antic.
- *1 Comitè Anti-Sida de l'Ajuntament. (Pl. de Sant Francesc, 1)
- *1 Centre Camp de Mart de la Generalitat (Benestar Social). (c/del Camp de Mart, 5). Menors sota tutela de Benestar Social.
- *1 Residència municipal de gent gran. (Blocs del Seminari Vell, Baixos). Funciona també com a centre de dia.
- *1 Centre d'acollida La Panera. Alberg per a transeünts i persones de la ciutat en situació d'emergència social. (c/Panera, 7).
- *1 Voluntariat de la Creu Roja. (Pl. de Sant Llorenç, 1)
- *1 Servei maternoinfantil. (Pl. del Seminari, 5). Informació i formació de mares i pares sobre hàbits sanitaris, higièncs i alimentaris en l'embaràs, part i primers 3 anys; atenció als infants amb mancances significatives fins a 3 anys, per tal de poder assolir un procés de desenvolupament psicomotor i social adient.
- *1 Centre d'informació i assessorament per a la dona. Informació jurídica, social, laboral i sanitària. Atenció psicològica. (Pl. de Sant Francesc, 1 1r).

•Serveis diversos

- *1 Aula Taller Barri Antic. (c/ Sant Martí, 1). Centre educatiu per a joves (antic centre obert).

•Socioculturals

- *3 Llars municipals de jubilats
  - Bonaire- (c/ de Bonaire, 36).
  - Ereta- (Pl.de l'Ereta, 12).
  - L'Esplai-(Av. de Blondel, 33)
- *3 Biblioteques Municipals
  - Jaume I el Conqueridor. (c/de Jaume I el Conqueridor, 24)
  - Amics de l'Ereta. (Pl. de l'Ereta.)
  - S. Llorenç. (c/ de Sant Anastasi, 3)
- *1 Centre cívic-social: Casal Social Barri Antic. (c/ Companyia, 2). Inclou:
  - Serveis Personals.
  - Tallers.
  - 2 Sales polivalents. Funcionen també com a local de joves.
- *5 Associacions de veïns:
  - Jaume I el Conqueridor. (c/de Jaume I el Conqueridor, 25)
  - Mestre Joan Serra.(c/ de la Companyia, 2)
  - Ereta. (Pl. de l'Ereta, 5)
  - S.Llorenç.(c/ de la Tallada, 41)
  - Sta. Teresa. (c/ de Governador Montcada, 5)
- *Federació d'Associacions de Veïns de Lleida. (Pl. de Sant Llorenç, 1.)
- *1 Consell de la Joventut de l'Ajuntament. (c/ Maranyosa, 5)
- *1 Casal-Francesc Castelló. Privat. Equip de campaments, esplai, orientació juvenil. (Pl. de Sant Antoni Maria Claret, 6)
- *5 Parròquies:
  - Sant Martí. (c/ de Sant Martí)
  - Sant Joan. (Pl. de Sant Joan).

- Sant Llorenç. (Pl. de Sant Llorenç)
- Sant Andreu. (c/ dels Cavallers).
- Sant Pere. (c/ Major).

(Coordinacions periòdiques amb Càrites i concessió d'ajuts puntuals)

- *Càrites Diocesana. (Pl. de Sant Josep). Privat.
- *1 Associació de Gent Gran Sant Anastasi. (Av. de Blondel, 33)

•Docents

- *1 Llar d'infants de la Generalitat (Ensenyament). Llar Josep Borràs. (c/ de Camp de Mart (falda castell), 30)
- *2 Col.legis d'EGB
  - Cervantes I. (c/ dels Cavallers, 42)
  - Cervantes II. (c/ de la Ronda del Canyeret, 1)
- * 1 Secundària FP.Escola d'Auxiliars de Clínica Creu Roja. Privada. (c/ de Balmes, 4)
- * 1 Centre d'Educació Especial. Hogar de Sant Josep. Diputació Provincial de Lleida. (Pl.de Sant Josep).
- *1 Aula Municipal de Teatre. (c/ dels Obradors, 5)
- *1 Conservatori de Música. Edifici Auditori Municipal
- *1 Escola de Belles Arts. (c/ dels Cavallers, 15)

•Hospitalaris

- *1 CAP Eixample (Creu Roja). (c/ Balmes, 4)
- *1 Hospital Creu Roja. (Balmes, 2). Annex hospital de dia. Centre de dia amb funcionament els caps de setmana per a tota la població major de 65 anys.

•Extra-hospitalaris

- *1 Centre d'atenció per a toxicòmans. Fundació Mercè Fontanilla/Estrep. c/ Companyia, 1 (cantonada Maranyosa)
- *FASE. Privat. Estudi, diagnosi i tractament de les drogoaddiccions. (c/ Major, 51 4t. 1a).

•Esportius

- *2 Pistes poliesportives La Panera. futbol sala, bàsquet, pentaca, gestió cedida a l'AV Jaume I el Conqueridor.

Barri Ferran-Estació

Els únics serveis de què disposa el barri són:

•Serveis diversos

- *ONCE. Av. del Segre, 4. Ajudes i activitats.
- *ASPROS. Privat. Rambla Ferran. Disminuïts psíquics-centres Casa Nostra de Sudanell i Ginesta de Torrefarrera.

•Socioculturals

- *Federació de Voluntariat. (c/ del Comerç)
- *Parròquia N. Sra. del Carme. (Rbla. de Ferran, 41):
  - Grup S. Vicent de Paul
  - MIJAC per a infants.
  - Joves Obrers Cristians. (Rbla.de Ferran, 31)

Barri Instituts-Templers

•Assistencials

- *1 Residència per a gent gran. S. Josep. Privada. (c/ de l'Acadèmia, 18)
- *1 Parròquia St. Ignasi. (Pl. d'Espanya, 4). Coordinacions periòdiques amb Càrites i concessió d'ajudes puntuals. Ajuts de mobiliari i estris.

•Socioculturals

- *1 Associació de Veïns Escorxadador-Templers: també inclosa al Barri de la Mariola.

•Docents

- *3 Secundàries BUP:
  - Institut Gili i Gaya. (c/ de Ton Sirera, s/n)
  - Institut Joan Oró. (Nacional II, s/n).
  - Màrius Torres. (c/ de Narcís Monturiol, 2)

•Hospitalaris

- *1 Hospital Militar. A partir de 1995 serà hospital per a malats crònics.

•Esportius

- *Instal.lacions esportives dels instituts.

Barri Joc de la Bola

L'únic servei del qual disposa el barri és:

•Docents

- *1 Col·legi d'EGB:
  - Joc de la Bola. (c/de Segòvia, s/n).

Barris de Llivia/Raimat/Sucs/Suquets

•Assistencials

- *1 Centre Social de Base. Serveis Socials: Llivia depèn dels serveis socials de la Mariola; Raimat i Sucs depenen dels serveis socials de Balàfia.

•Socioculturals

- *3 Llars de jubilats:
  - Llivia. (c/Major, s/n).
  - Sucs. (Ctra. del Bou, s/n)
  - Raimat. (c/Major).
- *3 Biblioteques municipals:
  - Llivia. (c/ Major, 58)
  - Sucs.(c/Bou).
  - Raimat. (Pl. Major, 1)
- *3 Centres cívics-socials: casals socials:
  - Llivia: inclou:
    - Serveis personals
    - Esplai-ludoteca
    - Tallers
    - Sala d'actes
    - Oficina AV
  - Raimat: inclou:
    - Serveis personals
    - Esplai-ludoteca
    - Tallers
    - Sala d'actes
    - Oficina AV
    - Sala polivalent
  - Sucs: (c/ del Bou, s/n). Inclou:
    - Esplai-ludoteca
    - Tallers
    - Sala d'actes.
- *3 Associacions de veïns
  - Llivia. (c/ Major, 58)
  - Raimat. (c/ Major, 9)
  - Sucs. (Pl. Major, 9)

•Docents

- *1 Llar d'infants: Escola Bressol Municipal de Sucs. (c/ Major, s/n).
- *2 Col·legis públics d'EGB:
  - El Segrià. (c/Major, 58). Llivia.
  - El Vilot. (Suquets, 20). Sucs.
- *1 Secundària FP. Escola Agrària La Ginesta. (c/dels Afores, s/n).

•Hospitalaris

- *2 Dispensaris:
  - Casal Social de Llivia
  - Casal Social de Raimat.

•Esportius

- *2 Camps de futbol; gestió cedida:
  - Llivia, (terra)
  - Sucs (terra)
- *1 Pista poliesportiva. Sucs; gestió cedida AV de Sucs

Barri dels Magraners

- Assistencials
  - *1 Centre Social de Base (Serveis Socials)
  - *1 Residència municipal de gent gran i centre de dia. (c/Soldevila, s/n).
  - *1 Grup parroquial. Privat. Sant Josep Obrer. (Càrites). (Pl. de Joan XXIII).
- Serveis diversos
  - *1 Aula Taller " Magraners". (Pl. de Joan XXIII, s/n).
- Socioculturals
  - *1 Llar de Jubilats municipal. (Casal Social). (Pl. de Joan XXIII, s/n).
  - *1 Biblioteca. (casal social). (Pl. de Joan XXIII, s/n).
  - *1 Centre Cívic-social: Casal Social Magraners. (Pl.de Joan XXIII, 1). Inclou:
    - Sala d'actes
    - Serveis personals
    - Tallers
    - Vocalia del Grup de Dones de l'AV
  - *1 Local de joves. (Pl. de Pere Nadal, s/n)
  - *1 Associació de Veïns. (Pl. de Joan XXIII, s/n) (Casal Social)
  - *1 Grup de Joves Magraners. Privat. Vocalia de l'AV
  - *1 Esplai-ludoteca (Casal Social)
- Docents
  - *1 Llar d'infants municipal: Escola Bressol Municipal de Magraners. (c/ de Sant Ignasi de Loiola, s/n).
  - *1 Col.legi públic d'EGB:
    - Magraners. (c/ dels Afores, s/n)
- Hospitalaris
  - *1 dispensari ATS (casal social)
  - *1 CAP Bordeta-Magraners, situat a la Bordeta
- Esportius
  - *1 Pavelló poliesportiu; gestió directa
  - *1 Camp de futbol (terra); gestió cedida CD Magraners
  - *1 pista de petanca

Barri de la Mariola

- Assistencials
  - *1 Centre Social de Base- Serveis Socials.
  - *1 Centre d'iniciatives juvenils. Privat. (c/ de la Mariola, 30).
  - *1 Residència Municipal de Gent gran. (c/ de Ferran el Catòlic, ed. A, esc. 1 baixos). També centre de dia.
- Serveis diversos
  - *1 Centre d'educació especial AREMI. Privat. (c/ del Mestre Tonet, s/n).
  - *1 Aula d'adults Escorxador. (c/ de Lluís Companys, 22)
- Socioculturals
  - *4 Esplais:
    - Espurnes. (c/ de La Mercè, s/n).
    - Endivinalla. (c/de Músic Vivaldi, 27)
    - Xalet Rosa. (c/ de La Mercè, s/n).
    - Màgic. (c/ de Pius XII, 6)
  - *1 Associació Cultural Gitana. (c/ de Roca Llauredor, s/n).
  - *1 Associació Tercera Edat Mercè/Blocs Joan Carles.(c/de La Mercè, s/n).
  - *1 Biblioteca de la Mariola. (c/ del Músic Vivaldi, 27)
  - *1 Centre cívic- social.Casal Social Mariola. (c/ d'Artur Mor, 1). Inclou:
    - Serveis personals
    - Esplai-ludoteca
    - Tallers
    - Cafeteria
    - Sala d'actes
    - Oficines:
      - AA Mariola
      - AV Gaspar de Portolà
      - Associació de Dones.

- *3 Llars Municipals de Jubilats
  - Mariola. (c/d'Artur Mor, 1)
  - Sta. Tereseta. (c/ del Bisbe Irurita, 3)
  - Rufea. (Pda. de Rufea, s/n).
- *1 Associació de Dones Mariola. (c/ de Lluís Companys, 22)
- *1 Grup de Joves. High Fidelity.Privat. (c/ de Neptú, 5)
- *6 Associacions de Veïns:
  - Mariola
  - Gaspar de Portolà
  - Arques de Rufea- (Pda. de Rufea, 46)
  - Jardins Pius XII
  - Blocs Joan Carles
  - Escorxador-Templers. c/ de Lluís Companys, 22)
- *2 parròquies:
  - Sta. Teresina. (c/ del Bisbe Irurita, 1)
  - Sant Pau. (c/ de la Mariola).
- *1 Casal Pere Palau. (c/ del Bisbe Irurita, 2). Privat.
- *1 Biblioteca Jardins de Pius XII. (c/ del Pius XII, ed.Pius XII, 6).
- Docents
  - *2 Llars d'infants:
    - Escola Bressol de la Mariola. (Trav. de Lluís Companys, 22).
    - Escola Bressol Mpal. Blocs Joan Carles. (c/ de Rossinyol, 2).
  - *3 Col.legis públics d'EGB:
    - Magí Morera. (c/ del Cardenal Cisneros, 11)
    - Sta. Maria de Gardeny. (c/de Rossinyol, 2)
    - Joan XXIII. (c/ de Pius XII, 4).
  - *1 Secundària FP:
    - IES Ronda. (c/ de Rossinyol,2)
  - *1 Escola Universitària de Turisme. (c/ del Cardenal Cisneros, 11). Privat.
  - *1 Escola Universitària de Treball Social. Creu Roja. Privada. (c/ d'Henry Dunant, 3).
- Hospitalaris
  - *1 CAP Ronda. (Passeig de Ronda, 30)
- Esportius
  - *1 Camp de futbol (gespa i annex); gestió cedida UE Gardeny.
  - *1 Pista poliesportiva; gestió cedida-recinte camp de futbol
  - *1 Pista poliesportiva La Mercè
  - *1 Pista de petanca

Barri de Pardinyes

- Culturals
  - *1 Sala d'Exposicions (ORVEPARD). (c/ de l'Enginyer Celler). Pública.
  - *1 Estació de Ràdio (ORVEPARD). Casal Social.
- Assistencials
  - *1 Centre Social de Base. Serveis Socials. Depèn de Balàfia.
  - *1 Moviment infantil i juvenil d'acció catòlica. Parròquia sant Salvador.
  - *1 Grup de Càrites de Pardinyes. Parròquia de Pardinyes. c/ de l'Enginyer Celler.
- Serveis diversos
  - *1 Escola Taller "Recorrido". (c/ de Ramon Argilès, s/n).
- Socioculturals
  - *1 Llar de jubilats municipal de Pardinyes. (c/ de Sant Pere Claver, s/n).
  - *1 Centre cívic-social. Casal Social Pardinyes. (c/ de Sant Pere Claver, 5). Inclou:
    - Coral Llum de veus (ORVEPARD)
    - Sala d'actes
    - Serveis personals
    - Centre cultural Rogeli Aragonés
    - Cafeteria
    - Local de joves
    - Sala de lectura
    - Oficines ORVEPARD

- Grup d'escacs
- *1 Associació de Veïns. (c/ de Sant Pere Claver, 5)
- *1 Esplai de Pardinyes. Casa del Gas de Pardinyes. (Camí de Corbins, 39).
- Docents
  - *1 Llar d'infants: Escola Bressol Mpal. de Pardinyes. (c/ d'Anastasi Pinós, 33)
  - *3 Col.legis Públics d'EGB:
    - General Brito. (Av. de Tortosa, 86)
    - Pardinyes. (Anastasi Pinós, 33)
    - Escoles Alba. (Ctra. Corbins, Km. 4,5).
  - *1 Centre d'ensenyament secundari (FP):
    - IES Josep Lladonosa. (c/ de Jeroni Pujades, s/n).
- Hospitalaris
  - *1 CAP Balàfia/Secà/Pardinyes, situat a Balàfia
  - *1 Dispensari municipal (casal social)
- Esportius
  - *1 Camp de futbol (terra) i un annex petit (terra); gestió cedida UE Pardinyes
  - *2 Pistes poliesportives; gestió cedida:
    - AV Pardinyes.
    - AV Pardinyes i Col.legi General Brito.
  - *1 Pista de petanca.
  - *1 Club de Tir a l'Arc públic (ORVEPARD). (c/ de Sant Pere Claver, 5)
  - *1 Grup d'Escalada públic (ORVEPARD). (c/ de Sant Pere Claver, 5)
  - *1 Pavelló Esportiu; gestió directa. Inclou:
    - 1 grup de patinatge
    - 1 grup de bàsquet.

Barri Polígon-Vilanoveta

Aquest barri per la seva dispersió i especificitat no disposa de cap tipus de servei.

Barri de Príncep de Viana-Clot

- Assistencials
  - *1 Residència privada per a gent gran. La teva Llar. (c/ de la Premsa, 20).
- Socioculturals
  - *1 Grup de dones Príncep de Viana
  - *4 Associacions de Veïns:
    - Pl. Magdalena-Europa-Treball
    - Prat de la Riba
    - Clot-Pl. Constitució
    - Mossèn Cinto
- Docents
  - *1 Col.legi EGB: Príncep de Viana. (c/ d'Anselm Clavé, 16-18).
  - *1 Secundària FP: Escola del Treball. (c/ de Pi i Margall, 49).
- Hospitalaris
  - *1 Ambulatori general. Prat de la Riba
  - *1 CAP Onofre Cerveró. (c/ d'Onofre Cerveró, s/n)

Barri del Secà de Sant Pere

- Assistencials
  - *1 Centre Social de Base. Serveis Socials Secà de Sant Pere. depén dels serveis socials de Balàfia.
  - *1 Grup de Càrites del Secà. Pl. de St. Pere.
- Socioculturals
  - *1 Llar de jubilats municipal. (Pl. de St. Pere, s/n)
  - *1 Biblioteca. (c/ de Daunois, s/n).
  - *1 Centre cívic-social: Casal Social Secà de Sant Pere. (c/ de Daunois, 5). Inclou:
    - Serveis Personals
    - Esplai-ludoteca
    - Tallers
    - Sala d'actes
    - Oficina de l'AV

- *1 Associació de Veïns Secà de Sant Pere. (Av. del Secà, s/n).
- *1 Grup de Dones. Depèn de l'AV
- *1 club de Petanca
- *1 Grup de Bàsquet de l'AV. (Pl. Sant Pere, 10)
- Docents
  - *1 Llar d'infants: Escola Bressol Secà de Sant Pere. (c/ de la Llibertat, 1)
  - *2 Col.legis públics d'EGB
    - Terres de Ponent: (Av. de Sant Pere, 54)
    - Ginesta.(c/ de les Escoles, 2)
  - *1 IES Torre Vicens. (c/ de la Llibertat, s/n)
  - *1 Secundària FP:
    - Torre Vicens. (c/ de la Llibertat, s/n)
- Hospitalaris
  - *1 CAP Balàfia/Secà/Pardinyes. Ubicat a Balàfia
  - *1 Dispensari. Casal Social.
- Esportius
  - *1 Pista poliesportiva; gestió cedida AV Secà
  - *1 Pista de petanca

Barri de les Torres de Sanui

Aquest barri disposa dels següents serveis:

- Assistencials
  - *1 Centre Madre Esperanza. Privat. (Ctra. d'Osca Km. 4). nenes i adolescents
- Socioculturals
  - *3 Associacions de Veïns:
    - Torres de Sanui
    - Montserrat
    - Ptda. Vallcalent
  - *1 Parròquia Montserrat. Ctra. d'Osca
- Docents
  - *1 Col.legi d'EGB: Ramon Berenguer IV. (Ctra. d'Osca Km.3)
  - *1 Escola Universitària d'Enginyeria Agrícola de Lleida. (Ctra. d'Osca km. 3)
- Hospitalaris
  - *1 Hospital General Arnau de Vilanova

Barri de la Universitat

- Culturals
  - * 1 Sala d'Exposicions de la Generalitat. (Rambla d'Aragó)
- Assistencials
  - *1 Residència de gent gran. La Miraculosa. (c/ del Bisbe Messeguer, 7). Privada
- Serveis diversos
  - *AMISALL. Privat. Disminuïts físics. (c/ de Joan Baiget, 2)
  - *CAPIP. Generalitat. (c/ del Bisbe Torres, 2). Privat amb conveni amb la Seguretat Social. Població afiliada a la S.S. infants, adolescents i joves. Servei psiquiàtric i psicològic per a infants i adults.
- Socioculturals
  - *1 Biblioteca Universitària
  - *1 Associació de Veïns Universitat. (c/ Alcalde Sol, 12)
  - *1 Ludoteca de la Generalitat. (P. de Ronda, 72)
  - *1 Associació Servei als Homes de Lleida. Privat. (Pl. Missions, 1)
- Docents
  - *Universitat de Lleida
  - *Escola Bressol Mariola: inclosa al barri de la Mariola.
  - *1 Col.legi públic d'EGB:
    - Pràctiques I. (c/ Bisbe Torres, 11)
- Hospitalaris
  - *1 CAP Ronda. (Passeig de Ronda, 30)

Barris dels xalets-Humbert Torres

- Culturals

- *1 Sala d'Exposicions municipal. Centre Municipal d'Informació Juvenil (sala polivalent).
- Assistencials
  - *1 Centre d'educació especial. Plançó. Privat. (c/ de la Comtessa Elvira, 5)
- Socioculturals
  - *1 Associació de Veïns Roure-Ronda
  - *1 Centre municipal d'informació juvenil. (Pl. dels Amics de Lleida, s/n). Inclou:
    - Hemeroteca
    - Videoteca
    - Publicació de l'Agenda Jove
    - Informació i activitats
- Docents
  - *1 Col·legi d'EGB: Sant Josep de Calassanç. (c/ de Pau Clarís, 5)
  - *1 Escola Universitària de Graduats Socials. Privada. (c/ de Rovira Roure, s/n).

Annex II
Enquesta imatge municipal a Lleida.
Gener 1990

Bon dia/tarda: Em dic..... i col·laboro amb l'Ajuntament de Lleida. Estem realitzant una enquesta a Lleida per conèixer l'opinió dels ciutadans al voltant de diferents aspectes dels serveis municipals. Per això li prego que contesti unes preguntes. Moltes gràcies per la seva col·laboració.

1. Per començar, em podria dir quant temps porta vivint a Lleida?

He nascut a Lleida	1	
Menys de dos anys	2	
De dos a cinc anys	3	(5)
De cinc a deu anys	4	
Més de deu anys	5	
NS-NC	6	

2. I se sent satisfet de viure a Lleida?

Molt satisfet	1	
Bastant satisfet	2	
Poc satisfet	3	(6)
Gens satisfet	4	
NS-NC	5	

3. En l'últim any, vostè creu que Lleida ha millorat o bé ha empitjorat?

Ha millorat	1	
Està igual	2	(7)
Ha empitjorat	3	
NS-NC	4	

4. És membre d'alguna de les següents associacions?

	<u>Sí</u>	<u>No</u>	<u>Nc</u>	
De veïns	1	2	3	(8)
Esportiva	1	2	3	(9)
Cultural	1	2	3	(10)
Benèfica	1	2	3	(11)
Política	1	2	3	(12)
Sindical	1	2	3	(13)
Religiosa	1	2	3	(14)

5. Quin creu que és el problema més greu del seu barri, que l'Ajuntament hauria d'afrontar de forma més immediata?

_____ (15-16)

5a. I de la ciutat de Lleida, quin creu que és el problema més greu que l'Ajuntament hauria d'afrontar de forma més immediata?

_____ (17-18)

6. Dels següents aspectes que li presentaré a continuació, quins diria vostè que són els que han millorat en els últims anys. (citar-ne tres com a màxim)
(Ensenyeu Cartró I)

	<u>Millorat</u> (19-24)	<u>Empitjorat</u> (25-30)
Neteja dels carrers	01	01
Aparcament	02	02
Circulació	03	03
Escombraries	04	04
Bus	05	05
Enllumenat	06	06
Urbanisme	07	07
Guàrdia Urbana	08	08
Instal.lacions esportives	09	09
Asfaltat	10	10
Activitats culturals	11	11
Festes populars	12	12
Mercats	13	13
Cap	14	14
NS-NC	15	15
		↑

6a. I els que han empitjorat? (citeu-ne tres com a màxim)

7. En una escala de 0 a 10. (on 0 és la valoració més dolenta i 10 la valoració més bona) em podria valorar el nivell de seguretat ciutadana que hi ha al seu barri? I a la ciutat de Lleida?

			<u>NS/NC</u>
BARRI	00-01-02-03-04-05-06-07-08-09-10	11	(31-32)
CIUTAT	00-01-02-03-04-05-06-07-08-09-10	11	(33-34)

8. I com creu que ha evolucionat la qüestió de la seguretat ciutadana el darrer any? (Llegiu possibilitats)

Ha millorat	1	
Està igual	2	(35)
Ha empitjorat	3	
NS-NC	4	

9. Dels següents serveis que l'Ajuntament té encomanats. Valori'm de 0 a 10 el funcionament de cadascun d'ells?

	<u>NS-NC</u>
Neteja dels carrers	_____ 11 (36-37)
Asfaltat dels carrers	_____ 11 (38-39)
Recollida d'escombraries	_____ 11 (40-41)
Actuació Guàrdia Urbana	_____ 11 (42-43)
Enllumenat públic	_____ 11 (44-45)
Circulació	_____ 11 (46-47)
Aparcament	_____ 11 (48-49)
Manteniment Pares i Jardins	_____ 11 (50-51)
Mercats Municipals	_____ 11 (52-53)
Festes populars	_____ 11 (54-55)
Bus	_____ 11 (56-57)
Urbanisme i Obres Públiques	_____ 11 (58-59)
Activitats culturals	_____ 11 (60-61)

10. Quan va a l'Ajuntament, com l'atenen els funcionaris municipals, correctament o incorrectament?

Correctament	1	
Normal	2	
Incorrectament	3	(62)

No va a l'Ajuntament	4
NS-NC	5

11. I respecte a la Guàrdia Urbana, em podria dir quin tracte en rep: correcte o incorrecte?

Correcte	1	
Normal	2	
Incorrecte	3	(63)
No hi ha tracte	4	
NS-NC	5	

12. Pel que fa als serveis que l'Ajuntament té encomanats, creu vostè que l'Ajuntament disposa de prou recursos per portar-los a terme?

Més que suficients	1	
Suficients	2	(64)
Insuficients	3	
NS-NC	4	

13. Com creu que l'Ajuntament utilitza els recursos que té?

Molt bé	1	
Bé	2	
Normal	3	(65)
Malament	4	
Molt malament	5	
NS-NC	6	

14. Els impostos municipals serveixen per pagar els serveis que l'Ajuntament dona als ciutadans. Està satisfet dels serveis que rep a canvi dels impostos que vostè paga a l'Ajuntament?

Molt satisfet	1	
Bastant satisfet	2	
Poc satisfet	3	(66)
Gens satisfet	4	
NS-NC	5	

15. En relació amb els impostos municipals, quina creu que és la millor política:

-Augmentar-los per donar més bons serveis	1	
-Mantenir-los amb els mateixos serveis actuals	2	(67)
-Reduir impostos i eliminar serveis en la mateixa proporció	3	
-NS-NC	4	

16. Quina de les següents activitats culturals creu que s'hauria de promocionar més a Lleida?
(Llegiu possibilitats)

Cicles de teatre	1	
Cicles de música	2	
Conferències	3	(68)
Exposicions de pintura	4	
Altres: _____	5	(especifiqueu)
Totes	6	
Cap	7	
NS-NC	8	

17. De les següents opcions que li presentaré a continuació, quin creu que és el problema més important que té actualment la joventut?

(Ensenyeu cartró II)

Cultura	1	
Formació professional	2	
Atur	3	
Droga	4	(69)
Passotisme	5	
Altres: _____	6	(especifiqueu)

Tots	7
Cap	8
NS-NC	9

18. Parlem del primer desplaçament realitzat durant el dia d'ahir (si és dilluns, fer referència al divendres anterior): (si no va sortir, passar a p19).

18a. A quina hora va sortir de casa?

<input type="text"/>	<input type="text"/>	(70-73)
(hora)	(minuts)	

18b. Quin era el motiu del desplaçament?

Treball	1	
Estudi	2	
Compres	3	(74)
Acompanyar altra persona	4	
Tràmits burocràtics	5	
Altres: _____	6	(especifiqueu)

18c. Quin mitjà de transport va utilitzar per anar-hi?

Bus	1	
Cotxe (com a conductor)	2	
Cotxe (com acompanyant)	3	
A peu	4	(75)
Taxi	5	
Moto	6	
Altres: _____	7	(especifiqueu)

18d. Em podria dir l'adreça on va anar? (especificar el més exacte possible: carrer, plaça, barri, etc)

_____ (76-77)

18e. I finalment, em pot dir quan va durar aquest desplaçament? (des de casa fins al lloc de destí)

<input type="text"/>	<input type="text"/>	(78-80)
(hora)	(minuts)	

19. Anem ara a parlar un xic del seu barri. Em podria dir el nom del barri on viu?

_____ (81-82)

20. Com qualificaria l'atenció de l'Ajuntament cap al seu barri?

Molt bona	1	
Bona	2	
Normal	3	(83)
Dolenta	4	
Molt dolenta	5	
NS-NC	6	

21. Puntuï'm de 0 a 10 el funcionament dels següents serveis:

	<u>NS-NC</u>	
Llar de jubilats	11	(84-85)
Escola Bressol	11	(86-87)
Biblioteca del barri	11	(88-89)
Dispensari municipal	11	(90-91)
Assistent social	11	(92-93)

22. Dels següents serveis per als jubilats, em pot dir quin creu que és el més necessari per al seu barri? (Ensenyeu Cartró III)

Residències	1
Llar de jubilats	2
Atenció domiciliària	3

Atenció mèdica	4	(94)
Activitats culturals i lleure	5	
Altres: _____	-6	(especifiqueu)
Tots:	7	
Cap	8	
NS-NC	9	

23. Com qualificaria vostè el seu barri?
(Llegiu possibilitats)

Benestant	1	
Classe mitjana alta	2	
Classe mitjana baixa	3	(95)
Pobre	4	
Altres: _____	5	(especifiqueu)
NS	6	
NC	7	

24. De les següents opcions ideològiques que li mostraré a continuació, de quina se sent més proper?
(Ensenyeu Cartró IV)

Extrema esquerra	1	
Esquerra	2	
Centre esquerra	3	
Centre	4	(96)
Centre dreta	5	
Dreta	6	
Extrema dreta	7	
NS-NC	8	

25. En quina de les següents situacions se situaria vostè?
(Ensenyeu Cartró V)

Únicament espanyol	1	
Més espanyol que català	2	
Tan espanyol com català	3	
Més català que espanyol	4	(97)
Únicament català	5	
NS-NC	6	

Dades d'identificació

26. Sexe

Home	1	(98)
Dona	2	

27. Edat

☐	(99-100)	(Anoteu i codifiqueu)
De 18 a 24 anys	1	
De 25 a 34 anys	2	
De 35 a 50 anys	3	(101)
De 51 a 64 anys	4	
65 i més	5	

28. Lloc de naixement

Lleida	1	
Resta Catalunya	2	(102)
Andalusia/Extremadura	3	
Resta d'Espanya	4	
Estranger	5	

29. Lloc de naixement dels pares

Tots dos a Catalunya	1	
Tots dos fora de Catalunya	2	(103)

Un d'ells nascut a Catalunya i l'altre fora	3	
30. Llengua habitual		
Català	1	
Castellà	2	(104)
Altres	3	
31. Activitat de l'entrevistat (Anoteu i codifiqueu)		
	(105-106)	
Professional liberal	01	
Empresari	02	
Autònom	03	
Quadre	04	
Empleat	05	
Treballador/Obrer	06	
Mestressa de casa	07	
Jubilat/Pensionista	08	
Parat	09	
Busca 1 ^a ocupació	10	
Estudiant	11	
32. Nivell d'estudis de l'entrevistat		
Sense estudis	1	
Elementals	2	
Primaris	3	
Batxiller elemental, EGB, FP-1	4	(107)
Batxiller superior, BUP, FP-2	5	
Universitari grau mig	6	
Universitari grau superior	7	
33. Professió del cap de família		
Professional liberal	1	
Empleador	2	
Autònom	3	(108)
Quadre	4	
Empleat	5	
Treballador/Obrar	6	
(Si el C.F. és una vídua, indiqueu la professió del marit difunt. Si està a l'atur o jubilat, indiqueu la professió anterior a l'atur o a la jubilació)		
34. Quin canal veu amb més freqüència?		
TV1	1	
TV2	2	
TV3	3	
Canal 33	4	(109)
No veu TV	5	
No té TV	6	
NS	7	
NC	8	
35. Amb quina freqüència llegeix la premsa?		
Cada dia	1	
De tant en tant	2	(110)
Molt poc/quasi mai	3	
Mai	4	
NS-NC	5	(passar a p. 37)
36. (per als qui han dit que llegien el diari)		

Quin diari llegeix amb més freqüència?

El Segre	1	
La Mañana	2	
Diari de Lleida	3	
El Periódico	4	(111)
La Vanguardia	5	
Un diari esportiu	6	
D'altres: _____		7 (especifiqueu)
NSNC	8	

37. Com qualificaria la informació que rep de l'Ajuntament?

Molt bona	1	
Bona	2	
Normal	3	
Dolenta	4	(113-114)
Molt dolenta	5	
NS/NC	6	

38. Quin és la mitja principal pel qual vostè rep informació de l'Ajuntament?

Prensa	01	
Ràdio	02	
TV	03	
Veïns i amics	04	
Associació de veïns	05	(113-114)
Comerços	06	
Butlletí municipal "La Paeria"	07	
Altres: 08		(especifiqueu)
No rep informació	09	
NS-NC	10	

39. I per acabar, coneix la revista de l'Ajuntament "La Paeria"?

Sí	1	
No	2	(115)

40. Quina és la seva valoració?

Molt bona	1						
Bona	2						
Normal	3						
Dolenta	4	(116)					
Molt dolenta	5						
NS-NC	6						
ZONA: 01	02	03	04	05	06	07	
08	09	10	11	12	13		(117-118)